

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินค้าของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค

นิรมล หลีกอธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2547

ISBN 974-281-921-1

An Analysis of Factors Affecting the Commercial Banks' Loan at Regional Level

Niramon Leekatham

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School, Dhurakijpundit University

2004

ISBN 974-281-921-1

กิตติกรรมประกาศ

ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ดร.ชัยวัฒน์ คนจริง ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาใช้เวลาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบ และแก้ไขวิทยานิพนธ์ รวมทั้งข้อความคิดทางด้านวิชาการ และระเบียบวิธีการวิจัย ตลอดระยะเวลาการจัดทำวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สามารถสำเร็จลงได้ หากปราศจากการให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์จาก รศ.ดร.ธรรมบุญ พงษ์ศรีกูร รศ.ดร.สมพงษ์ อรพินท์ และ รศ.ดร.เรืองโร ไทกฤษณะ ที่ให้คำชี้แนะข้อบกพร่อง และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุง

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ตลอดจนผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นต้น

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ มาโดยตลอด รวมทั้งเป็นกำลังใจและการดูแลเอาใจใส่ให้ผู้เขียนมีความเพียรมานะที่จะทำวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์

ประโยชน์ใด ๆ จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่ บิดา มารดา และครูอาจารย์ของผู้เขียน ในฐานะที่สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และหากมีข้อบกพร่องประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขออภัยแต่เพียงผู้เดียว

นิรมล หลีกอธรรม

เมษายน 2547

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๙
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของปัญหา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
วิธีการศึกษา.....	6
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์.....	8
2. แนวคิดและรูปแบบของทฤษฎี.....	10
ทฤษฎีเรื่องเงินทุนสำหรับการกู้ยืม.....	10
ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด.....	13
การตรวจเอกสาร.....	16
3. ระบบธนาคารพาณิชย์และการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์.....	19
การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกรายภาค.....	19
ประเภทของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค.....	22

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่

	การพิจารณาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค.....	31
	บทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในการควบคุมสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค	35
	บทบาทของภาครัฐบาลที่ส่งผลต่อกิจการธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค.....	44
	สถานการณ์การให้สินเชื่อในชนบท.....	48
	สถานการณ์การเงินของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค.....	55
4	แบบจำลองของการศึกษา.....	75
	แบบจำลอง.....	75
	สมมติฐาน.....	77
5	ผลการวิเคราะห์.....	80
	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	80
	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	86
	ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ในประเทศไทย.....	92
	ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของสินเชื่อ.....	99
6	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	104
	สรุป.....	104
	ข้อเสนอแนะ.....	112

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	115
ภาคผนวก.....	121

DRPU

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ปี พ.ศ. 2534-2544.....	2
2	เงินฝาก และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และอัตราการขยายตัว จำแนกเป็นรายภาค.ปี 2534 และ 2544.....	3
3	อัตราการผลิตเงินโอนของธนาคารพาณิชย์ ปี พ.ศ.2534 และ 2544.....	4
4	ปริมาณเงินให้สินเชื่อและปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามรายภาค ในระหว่างปี 2540-2544.....	20
5	สัดส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามรายภาค ในระหว่างปี 2540-2544.....	20
6	เงินให้สินเชื่อสู่ชนบทของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2540-2544.....	22
7	ประเภทสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตามลักษณะการให้กู้เงิน จำแนกรายภาค ในระหว่างปี 2540-2544.....	24
8	สัดส่วนการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามวัตถุประสงค์ และจำแนกรายภาค ระหว่างปี 2540-2544.....	29
9	สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตาม วัตถุประสงค์ และจำแนกรายภาค เปรียบเทียบระหว่างปี 2530 และ 2544.....	30
10	การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองปกติ.....	38
11	การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองไม่ปกติ.....	38
12	มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย ในปีงบประมาณ 2545-2552.....	46
13	สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2530-2544.....	51
14	การโอนเงินของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2530-2544.....	52
15	เงินรับฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ระหว่างปี 2530-2544.....	54
16	สภาวะการมีงานทำ และกำลังแรงงานทั้งหมด ปี 2544.....	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17	จำนวนและสัดส่วนของสภาวะการมีงานทำปี 2544 จำแนกตามสาขา.....58
18	รายได้ และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกรายภาค พ.ศ. 2544.....59
19	จำนวนประชากร รายได้และปริมาณเงินฝากเฉลี่ย จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....60
20	เปรียบเทียบปริมาณเงินฝากของ 3 ภูมิภาคกับค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....62
21	เงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....64
22	อัตราการขยายตัวของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....65
23	อัตราส่วนการให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....67
24	อัตราส่วนสินเชื่อภาคเกษตรต่อสินเชื่อรวม จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....69
25	อัตราส่วนสินเชื่อภาคเกษตรต่อปริมาณเงินฝากของภูมิภาคนั้น จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....70
26	ปริมาณเงินอัตราการเปลี่ยนแปลงของเงินโอนของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544.....72
27	อัตราขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2543-2544.....74
28	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ.....81
29	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
30	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้.....	85
31	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ.....	87
32	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	89
33	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้.....	91
34	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ.....	93
35	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	95
36	สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้.....	97
37	ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ.....	99
38	ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ.....	101
39	ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของ ธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ.....	102
40	สรุปสมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อโดยรวม สินเชื่อภาคเกษตร และสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละ ภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
41	สรุปค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อโดยรวม สินเชื่อภาคเกษตร และสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตาม ตัวแปรอิสระ..... 110
42	ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544..... 123
43	ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544..... 124
44	มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริง จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544..... 125
45	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริง ระหว่างปี 2530-2544..... 126
46	ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2529-2544..... 127
47	ปริมาณเงินโอนที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544..... 128
48	ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2529-2544..... 129
49	อัตราเงินเฟ้อ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544..... 130
50	ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างหลักเกณฑ์ด้านเงินกองทุนของ BIS Capital Accord ปี 1988 และ Basel II ปี 2001..... 131

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ลักษณะของเส้นอุปทานของเงินให้กู้ยืม.....	10
2	ลักษณะของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้.....	10
3	อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพของการให้กู้ยืม.....	12

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ใน ส่วนภูมิภาค
ชื่อนักศึกษา	นิรมล หลีกอธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ชัยวัฒน์ คนจริง
สาขาวิชา	เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมจากประชาชน และจัดสรรเงินให้กู้ยืมแก่ภาคเศรษฐกิจ ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญในเศรษฐกิจของไทย โดยมีสัดส่วนการจ้างงานถึง 2 ใน 3 ของประเทศ แต่แรงงานที่ทำการผลิตในภาคการผลิตนี้อยู่ในฐานะที่ยากจนกว่าแรงงานที่อยู่ในภาคการผลิตอื่น ๆ ดังนั้น ภาครัฐจึงพยายามกระตุ้นและเสริมสร้างการลงทุนด้วยการให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อในภาคนี้ รวมทั้งกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค ลดการกระจุกตัวของสินเชื่อที่อยู่ในส่วนกลาง

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษานี้ก็เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาค โดยมุ่งเน้นไปที่ 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เนื่องจากทั้ง 3 ภูมิภาคมีความแตกต่างกันทั้งด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างระบบการเงิน รวมทั้งปัจจัยทางด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ สร้างสมการในรูปแบบของสมการถดถอยเชิงซ้อน และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดมาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปริมาณสินเชื่อในแต่ละภูมิภาคกับตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบาย โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลาที่รวบรวมจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 -2544 รวม 15 ปี โดยทำการศึกษาเป็น 3 กลุ่ม คือ ปริมาณ

สินเชื่อโดยรวม (Total Loan) ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร (Agriculture Loan) และปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร (Non-Agriculture Loan)

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เหมือนกันมีผลต่อสินเชื่อต่างกันในแต่ละภูมิภาคตามความสำคัญของแต่ละปัจจัย ซึ่งพบว่าตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ เป็นฐานสำคัญในการกระจายสินเชื่อ รองลงมาได้แก่ ปริมาณเงินโอน อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และมูลค่าผลผลิตหลัก ตามลำดับ

จากการที่สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น รัฐบาลควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการการให้ธนาคารพาณิชย์กระจายสินเชื่อไปในส่วนภูมิภาคมากขึ้น โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญเติบโตอย่างทั่วถึงมากขึ้น

Thesis Title An Analysis of Factors Affecting the Commercial Banks' Loan at
 Regional Level

Name Niramon Leekatham

Thesis Advisor Dr. Chaiwat KhonChing

Department Economics

Academic Year 2003

ABSTRACT

Commercial banks, as financial institutions play the significant part in calling up savings from people and allocating loans to several economic sectors. The agriculture sector is also the most important part in the country's economic system, which absorbs employment up to two thirds of total labour force. Realizing the facts, The government itself has implemented a policy to promote and encourage investment at regional level through commercial banks' loan services.

The main purpose of this research is to analyze the factors affecting loans issuing of commercial banks in provincial areas focusing on three regions i.e. the northern, the northeastern and the southern region. As the three regions are different in many aspects such as economic, social, financial structure and environmental factors. The methods used is the regression analysis using the ordinary least squares technique. Time series employed are gathered from government agencies and private sector organizations during B.E. 2530 –2544.

The findings of the analysis conclude that the same factors affect loan differently from region to region depending on the importance of individual factors in each region. But, the most important factor is the deposit volume. Others are net deposit transfer, interest rate, farm land holding and value of core products, respectively.

As commercial banks' loans are very important to the country's economic system, the government should specify policies and measures to induce commercial banks into local economy to stimulate investment, employment and income generation in local and regional areas.

DPU

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันแม้ว่าการผลิตภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ภาคเกษตรซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เนื่องจากเป็นฐานรายได้ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยรองรับการจ้างงานเกือบ 2 ใน 3 ของการจ้างงานรวม ตลาดสินเชื่อในชนบทไทยการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน โดยเฉพาะบทบาทขององค์กรและธุรกิจการเงินในการปล่อยสินเชื่อให้แก่ชาวชนบท โดยช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2515-2520 ในระยะนั้นมีเหตุสำคัญ 2 เหตุการณ์ คือ การขยายตัวของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2509 แต่เริ่มขยายเครือข่ายสาขาอย่างจริงจังในระยะดังกล่าว และอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ นโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ที่ให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อให้แก่ภาคเกษตรกรรมที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 โดยกำหนดส่วนแบ่งขั้นต่ำของสินเชื่อทั้งหมดเพื่อให้กู้ยืมในภาคเกษตรกรรม โดยที่สินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์มีการขยายตัวในเกณฑ์สูงมาก อันเป็นผลจากมีเงินทุนนำเข้ามาจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากและส่งผลให้เศรษฐกิจชนบทพึ่งพาการเงินมากขึ้น บทบาทของเงินให้สินเชื่อในฐานะเป็นปัจจัยการผลิตในภาคการเกษตรจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้น จากในอดีตเงินให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์อำนวยความสะดวกภาคการเกษตรมีปริมาณไม่มากเมื่อเทียบกับความสำคัญของภาคการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากภาคการเกษตรให้ผลตอบแทนต่ำและมีความเสี่ยงสูง

สถาบันการเงินเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของผู้ลงทุน และธนาคารพาณิชย์ก็เป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในการให้สินเชื่อ โดยหากพิจารณาส่วนแบ่งตลาดด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินทั้งหมด (ตารางที่ 1) จะพบว่า สถาบันการเงินประเภทธนาคาร

พาณิชย์มีสัดส่วนของสินเชื่อถึงประมาณร้อยละ 75 หรือประมาณ 3 ใน 4 ของสินเชื่อของสถาบันการเงินอื่นๆ ในประเทศทั้งหมด

DRU

หากพิจารณาอัตราการขยายตัวของเงินฝากใน 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เปรียบเทียบระหว่างปี 2534 และ 2544 จะพบว่า ทั้ง 3 ภาคมีอัตราเงินฝากขยายตัวมากกว่าร้อยละ 100 คือร้อยละ 131.1 167.0 และ 155.2 ตามลำดับ ส่วนการขยายตัวของเงินให้สินเชื่อของ 3 ภูมิภาค มีภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุดคือ ร้อยละ 106.4 ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 48.8 และ 64.9 ตามลำดับ (ตารางที่ 2) แต่ทั้ง 3 ภูมิภาคก็มีอัตราการขยายตัวทั้งเงินฝากและเงินให้สินเชื่อในอัตราที่เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 2 เงินฝาก และเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และอัตราการขยายตัว
จำแนกเป็นรายภาค ปี 2534 และ 2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ภาค	2534		2544		อัตราการขยายตัว(ร้อยละ)	
	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ
ภาคเหนือ	122,946.9	110,268.2	284,115.0	164,030.3	131.1	48.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	94,914.0	84,045.7	253,439.6	173,441.8	167.0	106.4
ภาคใต้	101,580.4	90,456.1	259,220.7	149,117.5	155.2	64.9

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคมีเงินโอนสุทธิเข้าสู่ส่วนกลาง คือ ส่วนต่างของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาค ที่ถือเป็นเงินสุทธิตงเหลือของสาขาธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจากสถิติการโอนเงินจากส่วนภูมิภาคเข้าสู่สำนักงานใหญ่ ระหว่างปี 2534 และ 2544 พบว่าปี 2544 ส่วนภูมิภาคมีเงินโอนเข้าสู่สำนักงานใหญ่เพิ่มขึ้นจากปี 2534 จำนวนถึง 778,459 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 1055.92 (ตารางที่ 3) ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ในเขต

กรุงเทพมหานครกลับไม่มีเงินส่วนต่างระหว่างเงินฝากและเงินให้สินเชื่อ แต่ตรงกันข้าม
 ความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพฯ กลับไม่เพียงพอต่อความ
 ต้องการสินเชื่อของประชากรในเขตปริมณฑล นั้นหมายถึงว่า ธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพฯ
 จะต้องจัดสรรและหาแหล่งเงินทุนอื่นทั้งจากเงินโอนจากส่วนภูมิภาคและเงินกู้ยืมจากแหล่งอื่น ๆ

ตารางที่ 3 อัตราการเปลี่ยนแปลงเงินโอนของธนาคารพาณิชย์ ปี พ.ศ.2534 และ 2544

(หน่วย : ล้านบาท)

รายการ	กรุงเทพมหานคร		ส่วนภูมิภาค		อัตราการเปลี่ยนแปลง	
	2534	2544	2534	2544	จำนวนเงิน	ร้อยละ
เงินฝาก	1,145,600	3,309,490	598,888	1,769,227	1,170,339	195.42
เงินให้สินเชื่อ	1,261,310	3,373,725	525,165	917,045	391,880	74.62
เงินโอน	-115,710	-64,235	73,723	852,182	778,459	1055.92

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สถานการณ์ทั้งหมดข้างต้นนี้ ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อการ
 ระดมเงินฝากและการให้สินเชื่อของส่วนภูมิภาคที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดภาวะ
 เศรษฐกิจในภูมิภาคคือ ฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือนในภูมิภาค ความอุดมสมบูรณ์ของ
 ทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ต้องการกระจายปล่อยสินเชื่อมากขึ้น
 ซึ่งจะก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ภายใต้สภาพทางเศรษฐกิจที่
 ฝืดเคือง ประชากรมีรายได้น้อย กิจกรรมทางเศรษฐกิจก็จะเกิดขึ้นน้อย โอกาสที่ธนาคารพาณิชย์
 จะปล่อยสินเชื่อก็จะอยู่ในระดับต่ำหรือไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ
 ตามที่กล่าวมาแล้ว โดยสรุปก็คือ ในภูมิภาคที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดี ประชากรในภูมิภาคก็จะมี
 โอกาสจะสร้างรายได้ได้มาก และจะเป็นส่วนที่จะเป็นเงินออมเข้าสู่ระบบเงินฝากของธนาคาร
 พาณิชย์ ซึ่งนับเป็นแหล่งเงินทุนของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญที่จะสามารถกระจายสินเชื่อสู่
 ภูมิภาคต่าง ๆ ได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ในภูมิภาคที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่ำ ประชาชนใน

ภูมิภาคมีรายได้ต่ำ ระดับการออมหรือเงินฝากผ่านธนาคารพาณิชย์จะต่ำ ซึ่งพลอยส่งผลให้สามารถปล่อยสินเชื่อได้ในระดับต่ำไปด้วย

ดังนั้น การศึกษาถึงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภาคของประเทศจะสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในแต่ละภาคได้ ซึ่งการจัดสรรสินเชื่อให้แก่ภาคต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์นั้นจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม และปัจจัยทางทรัพยากรในแต่ละภาคแตกต่างกัน เช่น หากพบว่าภูมิภาคใดมีการขยายตัวของสินเชื่อในเกณฑ์ต่ำ การลงทุนในโครงการใหม่ ๆ มีโอกาสเกิดขึ้นน้อย การเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจก็จะอยู่ในระดับต่ำไปด้วย ดังนั้น ความแตกต่างของการเติบโตทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของการตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทและสภาวะทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาค ซึ่งได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาคที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยที่กำหนดการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาค

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวข้างต้นนี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ทราบถึงบทบาทและพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์ในการจัดสรรทรัพยากรเงินทุนและเงินออมในส่วนภูมิภาค

2. ทราบถึงภาวะสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาคของประเทศไทย
3. ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงนโยบายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในระดับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่างปี 2530-2544 มีวิธีการศึกษาดังนี้คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาจะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้รวบรวมมาจากข้อมูล เอกสาร บทความ บทวิจัย และทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น

2. การวิเคราะห์

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) จะเป็นการอธิบายถึงลักษณะทั่วไป การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ นโยบายการให้สินเชื่อ บทบาทและความสำคัญของธนาคารพาณิชย์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดการให้สินเชื่อในระบบธนาคารพาณิชย์ในระดับภูมิภาคที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน โดยวิธีการทางเศรษฐมิติ หรือในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares)

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องนี้มุ่งประเด็นการศึกษาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี 2530-2544 รวม 15 ปี โดยจะทำการศึกษา 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เนื่องจากทั้ง 3 ภูมิภาคมีความแตกต่างกันทั้งด้านสภาพเศรษฐกิจ สังคม โครงสร้างระบบการเงิน รวมทั้งปัจจัยทางด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ดังนี้

1. ภาคเหนือ มีพื้นที่ตอนบนเป็นป่าเขา เหมาะกับการเพาะปลูก แต่มีทรัพยากรทางด้านท่องเที่ยว มีลักษณะภูมิอากาศที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาพักผ่อนและพำนักอาศัยเป็นครั้งคราวและถาวร ทำให้ธุรกิจบริการ เช่น โรงแรม รีสอร์ท และของที่ระลึก เป็นสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจภาคเหนือขึ้นกับภาคเกษตรเป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าตลอดจนมีแร่ธาตุที่สมบูรณ์ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และเป็นประตูการค้าชายแดนกับประเทศพม่า ลาว และจีน (ตอนใต้) นอกจากนี้ ภาคเหนือมีสาขาธนาคารพาณิชย์เปิดบริการมากที่สุดรองจากกรุงเทพฯ และปริมาณพลอีกด้วย ทั้งนี้ จังหวัดในภาคเหนือ ประกอบด้วย 17 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ ลำพูน น่าน พะเยา ตาก กำแพงเพชร พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ อุทัยธานี เพชรบูรณ์

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นภาคที่ประชากรในภาคมีรายได้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น และเป็นภูมิภาคที่ยากจนที่สุดในประเทศ ประชากรส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรมีปัญหา ทั้งด้านการขาดแคลนสารอาหาร สุขภาพอนามัยและการศึกษา จนต้องมีการอพยพแรงงานไปทำงานในท้องถิ่นอื่นและต่างประเทศ การลงทุนและการจ้างงานเป็นไปตามฤดูกาล ทั้งนี้ จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 19 จังหวัด คือ ขอนแก่น อุรธานี เลย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา ชัยภูมิ ยโสธร อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด บุรีรัมย์ สุรินทร์ มหาสารคาม ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ หนองบัวลำภู

3. ภาคใต้ เป็นภาคที่มีการคมนาคมขนส่งได้ทั้งทางบกและทางทะเล ช่วยให้ธุรกิจใภาคใต้ขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง เดิมทีมีผลผลิตหลักเพียงยางพารา แต่ในปัจจุบันมีผลผลิตหลักหลายประเภทเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย ภาคใต้มีประชากรน้อย ขาดแคลน

แรงงาน จำเป็นต้องอาศัยแรงงานจากภาคอื่น มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร ประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ยังเป็นเกษตรกรยากจน การขยายตัวทางเศรษฐกิจยังคงกระจายไม่ทั่วถึงทั้งภาค ส่วนใหญ่กระจุกตัวเฉพาะในชุมชนและตัวเมืองที่เป็นศูนย์กลางการค้าของภาค อย่างไรก็ตาม การค้าสินค้าเกษตรที่สำคัญส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับภาวะของตลาดต่างประเทศ จึงทำให้เศรษฐกิจของภาคได้ขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการและระดับราคาของสินค้าในตลาดโลกเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จังหวัดในภาคใต้ ประกอบด้วย 14 จังหวัด คือ ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี ระนอง พังงา กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล ยะลา ตรัง นราธิวาส พัทลุง ปัตตานี

นิยามศัพท์

1. ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (Farm Holding Land) หมายถึง การคงสิทธิของผลประโยชน์บนผืนที่ดินนั้นโดยไม่คำนึงถึงกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงของพื้นที่ดินนั้นๆ จะเป็นของใครก็ตาม ทั้งนี้สามารถแยกลักษณะการถือครองออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ของตนเอง เข้าผู้อื่น ได้รับการจัดสรร โดย

ที่ถือครองของตนเอง จะแบ่งย่อยออกเป็นตามลักษณะของเอกสารสิทธิของผืนที่ดินนั้น เช่น โฉนด(น.ส.4) น.ส.3/น.ส.3 ก. สค.1 ใบจอง(น.ส 2) ใบไต่สวน (น.ส. 5) ใบเหี้ยบบ่า

ที่ถือครองที่ได้รับการจัดสรร จะแบ่งย่อยออกเป็นตามลักษณะของเอกสารสิทธิของผืนที่ดินนั้น เช่น น.ค. 3 ส.ท.ก. 1 ภ.บ.ท. 5,6 ส.ป.ก. 4-01

ที่ถือครองเข้าผู้อื่น หมายถึง ที่ดินที่บุคคลในครัวเรือนเข้าไปทำประโยชน์หรือเข้าครอบครอง โดยต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของที่ดิน ซึ่งค่าตอบแทนนี้อาจจ่ายเป็นเงินสด เงินเช่า หรือผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างก็ได้ ตามแต่จะตกลงหรือทำสัญญาเกี่ยวกับเจ้าของที่ดิน

2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายย่อยขั้นดีที่แท้จริง (Real Interest Rate) หมายถึง ผลตอบแทนหรือรายได้ที่แท้จริงที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการให้สินเชื่อแก่ผู้ยืม ซึ่งเป็นลูกค้ำรายย่อยขั้นดี (MRR) โดยคิดอัตราเฉลี่ยรายปี ปรับด้วยอัตราเงินเฟ้อตามปีฐาน 2541

3. ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ (Real Deposits) หมายถึง ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากกระแสรายวัน และเงินฝากอื่น ๆ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคตามปีฐาน 2541

4. ปริมาณเงินโอนสุทธิที่แท้จริงในภูมิภาค (Real Net Transfer) หมายถึง ปริมาณเงินฝากคงเหลือของธนาคารพาณิชย์ภายหลังจากการให้สินเชื่อในภูมิภาคแล้วปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคตามปีฐาน 2541

5. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ (Real Commercial Bank's loan) หมายถึง ปริมาณเงินให้สินเชื่อโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ ประกอบด้วย เงินให้กู้ยืม เงินเบิกเกินบัญชี ตั๋วเงินและอื่น ๆ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคตามปีฐาน 2541

6. ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ (Agriculture and Non-Agriculture of Commercial Banks' Loan) หมายถึง ปริมาณเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร โดยปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคตามปีฐาน 2541 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดกลุ่มประเภท ดังนี้

6.1 ภาคเกษตร หมายถึง การกลั่นกรอง การประมง การเลี้ยงสัตว์ การป่าไม้ และการเกษตรอื่น ๆ

6.2 นอกภาคเกษตร หมายถึง การเหมืองแร่และย่อยหิน การอุตสาหกรรม (ซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร) การก่อสร้าง การพาณิชย์ การธนาคาร และธุรกิจการเงิน ธุรกิจเกี่ยวกับขนส่งทางวิทยุ การสาธารณูปโภค การบริการ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล

7. มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริง (Real Value of Core Product) หมายถึง มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริงในแต่ละภูมิภาค โดยผลิตภัณฑ์หลักของภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ข้าวนาปี ส่วนภาคใต้ คือ ยางพารา และปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคตามปีฐาน 2541

บทที่ 2

แนวคิดและรูปแบบของทฤษฎี

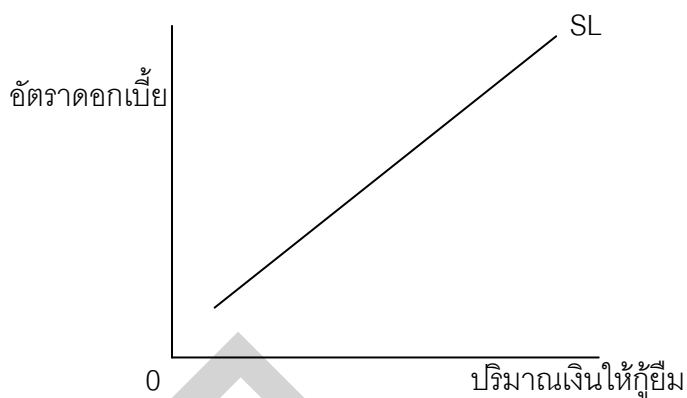
การศึกษาดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อทำให้สิ้นเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคได้
อาศัยแนวทางทฤษฎีเรื่องเงินทุนสำหรับการกู้ยืม และทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด ซึ่งมี
รายละเอียดดังนี้

ทฤษฎีเรื่องเงินทุนสำหรับการกู้ยืม (พิบูล, 2533: 192-194)

พัฒนาแนวคิดมาจากทฤษฎีของสำนักคลาสสิก โดยนำตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความ
เป็นจริงของระบบเศรษฐกิจมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ และเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยโดยแท้จริงแล้ว
เป็นอัตราที่สะท้อนความต้องการที่จะให้กู้ยืมมากกว่าการที่จะให้เกิดการออม หรือเป็นตัวสะท้อน
อุปทานของเงินให้กู้ยืม

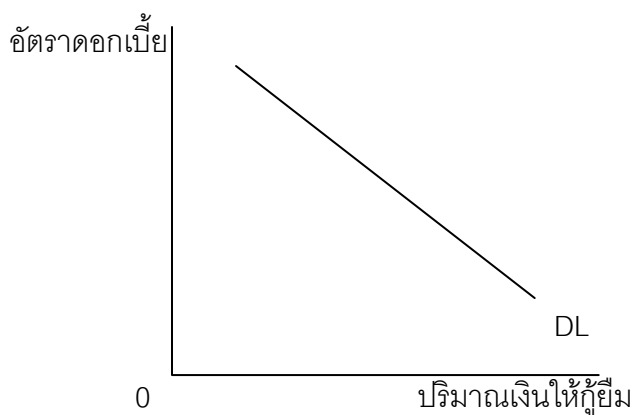
อุปทานของเงินให้กู้ หมายถึง เงินให้กู้ยืมทั้งหมดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่สถาบัน
การเงินประสงค์จะให้กู้ยืมในระดับอัตราดอกเบี้ยต่าง ๆ ซึ่งอุปทานของเงินให้กู้ยืมมีความสัมพันธ์
ในทางเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย นั่นคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยต่ำอุปทานของเงิน
ให้กู้ยืมจะมีน้อย แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยอุปทานของเงินให้กู้ยืมจะมีมาก เส้นอุปทานของเงินให้กู้ยืม
ลักษณะลาดชันจากซ้ายไปขวาลดคล้ายกับเส้นอุปทานของสินค้าและบริการ (ภาพที่ 1) โดย
กำหนดให้แกนตั้งแสดงอัตราดอกเบี้ย และแกนนอนแสดงปริมาณของเงินให้กู้ยืม

ภาพที่ 1 ลักษณะของเส้นอุปทานของเงินให้กู้ยืม

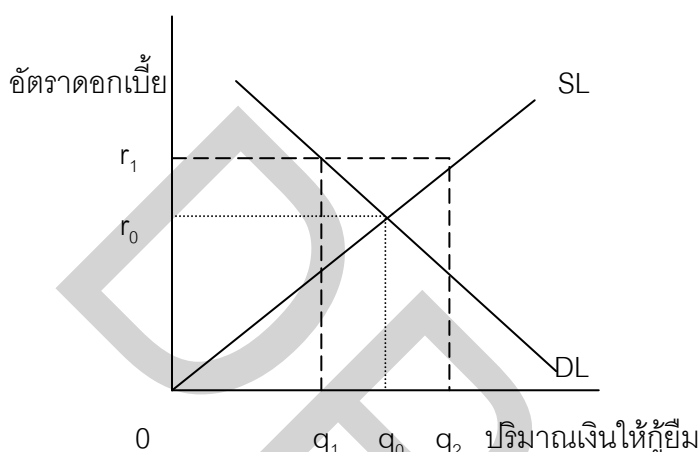
ทางด้านอุปสงค์ต่อเงินกู้เกิดจากความต้องการที่จะลงทุนและถือเงินไว้ โดยทั่วไปแล้ว ผู้ขอกู้มักจะพอใจที่จะกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ดังนั้น เส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้จะลาดลงจากซ้ายมาขวา ซึ่งแสดงว่า ณ ระดับอัตราดอกเบี้ยสูง ปริมาณความต้องการเงินกู้จะมีน้อย และเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดต่ำลงปริมาณความต้องการเงินกู้จะมีมาก ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยและปริมาณความต้องการเงินกู้สามารถแสดงในรูปของเส้นอุปสงค์เงินกู้ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ลักษณะของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้

อุปสงค์และอุปทานของเงินให้กู้จะเป็นตัวกำหนดระดับอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพโดยจะเกิดขึ้นจากจุดตัดกันของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้และอุปทานของเงินให้กู้ และอัตราดอกเบี้ยนี้จะเป็นอัตราที่เหมาะสมที่เกิดจากการให้กู้ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่ง ณ จุดนี้จะแสดงถึงดุลยภาพของปริมาณสินเชื่อและอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาดในขณะใดขณะหนึ่ง ดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพของการให้กู้

แต่อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในตลาดแต่ละแห่งหรือในภูมิภาคหนึ่ง ๆ อาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาวะอุปสงค์และอุปทานของเงินกู้ และสภาวะการแข่งขันของสถาบันการเงินเป็นสำคัญ ดังนั้น อัตราดอกเบี้ยดุลยภาพของแต่ละประเภทของสินเชื่ออาจแตกต่างกันและมีได้หลายอัตรา แต่ในที่สุดอัตราดอกเบี้ยเหล่านั้นก็จะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเมื่อเกิดความสมดุลทางด้านอุปสงค์และอุปทานของเงินกู้ในขณะใดขณะหนึ่ง

สมมติว่าระบบเศรษฐกิจหนึ่งแบ่งออกเป็น n ภาค และในแต่ละภาคมีทรัพย์สินอยู่ทั้งหมด m ชนิด การปล่อยสินเชื่อในแต่ละประเภทย่อมขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยที่คาดว่าจะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อในธุรกิจประเภทนั้น ๆ ถ้าผลได้ของทรัพย์สินทางการเงินสูงขึ้น หน่วยเศรษฐกิจหรือธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่าง ๆ ก็จะหันไปขยายการลงทุนในทรัพย์สินทางการเงินนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผลได้จากทรัพย์สินทางการเงินลดลง ก็จะมีการลงทุนในทรัพย์สินนั้น ๆ น้อยลง

ในกรณีที่มีการแทรกแซงตลาดการเงิน โดยการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้สูงกว่าอัตราดุลยภาพ เช่น ที่อัตรา r_1 แล้ว ก็จะมีผลทำให้ปริมาณอุปทานเงินให้กู้มีมากกว่าปริมาณอุปสงค์

เงินกู้ กรณีเช่นนี้ก็จะทำให้เกิดเงินกู้ส่วนเกินจำนวน q_1, q_2 ที่อาจจะนำไปสู่การไหลออกของเงินทุนจากภูมิภาค หรือเกิดภาวะชะงักงันในด้านการลงทุนได้ ในทางตรงกันข้าม หากอัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดไว้ต่ำความต้องการที่จะกู้ยืมก็จะมีมากกว่าการที่จะให้กู้ ก็เกิดการขาดแคลนและเกิดการไหลเข้าของเงินทุนจากภูมิภาคอื่น จนกระทั่งเกิดดุลยภาพในตลาดในที่สุด

ทฤษฎีแห่งการแสวงหากำไรสูงสุด (วเรศ, 2535 : 160-178)

ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่าธนาคารพาณิชย์เป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหากำไรสูงสุด เช่นเดียวกับธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งการถือครองสินทรัพย์และหนี้สินที่เหมาะสมนั้นก็เพื่อให้ได้กำไรสูงสุดภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ เช่น สินทรัพย์ที่ธนาคารถือครองอยู่ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

1. สินทรัพย์ประเภทที่ก่อให้เกิดรายได้ ได้แก่ เงินให้กู้ยืมประเภทต่าง ๆ และการลงทุนในหลักทรัพย์
2. สินทรัพย์ประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ได้แก่ เงินสดสำรองทั้งหมดของธนาคาร ประกอบด้วย เงินสดซึ่งต้องสำรองตามกฎหมาย และเงินสดสำรองส่วนเกิน โดยธนาคารพาณิชย์จะพยายามดำรงเงินสดสำรองให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น และมีเงินสดสำรองส่วนเกินอยู่เพียงเล็กน้อย

การศึกษาพฤติกรรมในการจัดสรรสินทรัพย์ของธนาคาร มีข้อสมมติฐานว่า ระบบธนาคารพาณิชย์จะปรับตัวในการถือครองสินทรัพย์และหนี้สินให้เหมาะสมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อัตราดอกเบี้ย อุปสงค์ของเงินกู้ และนโยบายการเงินที่ใช้โดยธนาคารกลาง เป็นต้น ในกรณีที่ธนาคารกลางใช้มาตรการทางการเงินด้วยการซื้อหลักทรัพย์ในตลาด อันมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินสดสำรองทั้งหมดของตนเพิ่มขึ้นตลอดจนมีสัดส่วนของสินทรัพย์ประเภทที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้สูง ซึ่งจะมีผลทำให้ธนาคารพาณิชย์ขยายการให้สินเชื่อ นอกจากนี้การจัดสรรสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ยังขึ้นอยู่กับต้นทุนของการให้กู้และผลตอบแทนของสินทรัพย์นั้น ๆ ซึ่งก็คือเป็นการจัดการสินทรัพย์ใหม่เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรสูงสุด

สามารถพิจารณาฐานะการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ได้จากบัญชีงบดุลของธนาคารพาณิชย์ บัญชีงบดุลจะแสดงฐานะของหนี้สินอันเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการดำเนินงาน และแสดงลักษณะของสินทรัพย์อันเกิดจากการดำเนินงานของธนาคาร ดังนี้

บัญชีงบดุลของธนาคารพาณิชย์

สินทรัพย์	หนี้สินและทุน
เงินสดและเงินฝากในธนาคารอื่น ๆ	เงินฝาก
หลักทรัพย์ลงทุน	เงินกู้ยืม
การให้กู้ยืมและให้เครดิต	หนี้สินอื่น ๆ
สินทรัพย์อื่น ๆ	บัญชีเงินกองทุน

องค์ประกอบของบัญชีงบดุล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. ด้านสินทรัพย์ จะแสดงถึงชนิดและมูลค่าของสินทรัพย์ที่ธุรกิจนั้นมีกรรมสิทธิ์แห่งความเป็นเจ้าของ ตลอดจนสิทธิเรียกร้องที่พึงมีของธุรกิจนั้น ๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น
 - 1.1 เงินสดและเงินฝากในธนาคารอื่น
 - 1.2 หลักทรัพย์ลงทุน
 - 1.3 การให้กู้ยืมและให้เครดิต
 - 1.4 สินทรัพย์อื่น ๆ
2. ด้านหนี้สินและทุน แสดงถึงชนิดและปริมาณของสิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้ที่มีต่อสินทรัพย์ของธุรกิจ แบ่งออกได้เป็น
 - 2.1 เงินฝาก
 - 2.2 เงินกู้ยืม
 - 2.3 หนี้สินอื่น ๆ

2.4 บัญชีเงินกองทุน

จากงบดุลของธนาคารพาณิชย์ทางด้านทรัพย์สินจะประกอบด้วยรายการที่สำคัญ 4 รายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินสดในมือและเงินฝากในธนาคารอื่น เป็นรายการที่รวมถึงเงินสดสำรองตามกฎหมายที่ธนาคารกลางกำกับอยู่ด้วย ซึ่งเงินในส่วนนี้ธนาคารจะไม่ได้รับดอกผลจากการฝากเงิน

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เป็นการให้กู้ยืมในลักษณะของเงินเบิกเกินบัญชี เงินให้กู้ยืม และรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน อันเป็นกิจกรรมหลักของธนาคารพาณิชย์ เพราะเป็นสินทรัพย์ชนิดที่ให้ผลตอบแทนสูง แต่อย่างไรก็ตาม ก็เป็นสินทรัพย์ชนิดที่มีความเสี่ยงสูงด้วย เพราะผู้ขอกู้ อาจจะไม่สามารถชำระดอกเบี้ยและเงินต้นคืนตามที่ทำสัญญากันได้ ดังนั้น ธนาคารที่ให้กู้จึงต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของการให้กู้ด้วย

สำหรับด้านหนี้สินนั้นมีรายการสำคัญ คือ เงินฝาก ซึ่งประกอบด้วยเงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำ อันเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ โดยเงินฝากแต่ละประเภทมีอัตราการหมุนเวียนของเงินฝากแตกต่างกัน ยิ่งอัตราการหมุนเวียนของเงินฝากมากเท่าใด ก็จะทำให้เงินฝากนั้นมีผลต่อปริมาณการให้สินเชื่อในทางลบ

มาตรการในการกำกับให้การให้กู้ของระบบธนาคารพาณิชย์ใช้อัตราส่วนระหว่างเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝาก ถ้าอัตราส่วนนี้ยิ่งสูงขึ้นเท่าใด ย่อมแสดงว่าความสามารถของธนาคารที่จะให้กู้เพิ่มขึ้นจะน้อยลงเท่านั้น ในกรณีสภาพคล่องของธนาคารก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือ หากอัตราส่วนระหว่างเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากมีอัตราส่วนสูง แสดงว่าธนาคารพาณิชย์สามารถกระจายสินเชื่อได้สูงกว่าเงินฝากที่สามารถระดมมาได้ แต่หากอัตราส่วนดังกล่าวอยู่ในอัตราที่ต่ำ แสดงว่าธนาคารพาณิชย์ยังคงมีสภาพคล่องส่วนเกินที่จะให้สินเชื่อได้อีก

ส่วนรายการด้านหนี้สินในด้านอื่น ๆ ที่สำคัญคือ เงินกู้ยืมธนาคารพาณิชย์ที่สามารถกู้ยืมได้จากสถาบันการเงินอื่นประเทศ โดยกู้ยืมจากเงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารอื่น ตลอดจนเงินกู้ยืมจากธนาคารกลาง และนอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังติดต่อขอกู้ยืมจากต่างประเทศ เมื่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดต่างประเทศมีอัตราต่ำกว่าในประเทศ ธนาคารจะแสวงหาสินเชื่อจาก

ต่างประเทศเพื่อนำเข้ามาขายเครดิตในประเทศ ฉะนั้น การกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศ และต่างประเทศจึงมีผลทำให้การขยายตัวของกาให้สินเชื่อเพิ่มขึ้น

ส่วนบัญชีเงินกองทุน ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ประกันความปลอดภัยให้แก่ผู้ฝาก ซึ่งในประเทศไทยได้มีการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนเป็นสัดส่วนกับสินทรัพย์เสี่ยงในอัตราส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 และไม่เกินร้อยละ 15 ซึ่งในปัจจุบันได้กำหนดไว้ร้อยละ 8.5 ของสินทรัพย์เสี่ยง ดังนั้น ถ้าธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงสูง ธนาคารพาณิชย์ก็สามารถที่จะปล่อยสินเชื่อที่เป็นสินทรัพย์เสี่ยงได้มากขึ้น ซึ่งรายการด้านหนี้สินที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ นับเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อกาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

การตรวจเอกสาร

ในการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในเรื่องนี้ พบว่ามีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสินเชื่อในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. จรัสศรี ธิติเลิศเดชา (2534) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกาให้สินเชื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติสร้างสมการในรูปแบบสมการถดถอยเชิงซ้อน และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดมาทำการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงกาให้สินเชื่อ ได้แก่ ปริมาณเงินฝากอิสระของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ปริมาณเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศ ซึ่งปัจจัยทั้งสามเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของสาขาเศรษฐกิจนั้น ๆ ในปีที่ผ่านมา ซึ่งความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบต่อกาให้สินเชื่อแต่ละประเภทดังนี้ คือ กาให้สินเชื่อทุกประเภทยกเว้นสินเชื่อเพื่อธุรกิจการธนาคารถูกกำหนดโดยปริมาณเงินฝากอิสระของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน สินเชื่อเพื่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ถูกกำหนดโดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาที่อยู่อาศัยในปีที่ผ่านมาในทิศทางตรงกันข้าม สินเชื่อเพื่อการ

นำเข้าและสินเชื่อการสาธารณสุขูปโภค ถูกกำหนดโดยปริมาณเงินกู้ยืมจากต่างประเทศในทิศทางเดียวกัน สินเชื่อเพื่อการส่งออกถูกกำหนดโดยปริมาณเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินในประเทศในทิศทางเดียวกัน สำหรับสินเชื่อเพื่อธุรกิจการธนาคารถูกกำหนดโดยมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศสาขาธุรกิจการธนาคารในปีที่ผ่านมา และปริมาณเงินสดสำรองส่วนเกินของธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน

2. ยลธวรรณ ทองประสิทธิ์ (2535) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อ : กรณีการแบ่งกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย รวมทั้งเพื่อศึกษาถึงการดำเนินงานและลักษณะการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยแบ่งแบบจำลองการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มธนาคารไทยขนาดใหญ่ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดกลาง และกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยขนาดเล็ก แล้วหาความสัมพันธ์ของการให้สินเชื่อกับตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อ โดยอาศัยแบบจำลองถดถอยเชิงซ้อน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อ ได้แก่ ปริมาณเงินฝาก ปริมาณเงินกู้ยืม และผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก โดยที่ปริมาณเงินฝากจะเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุดของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย

3. บุษราคม ไกรฤทธิ (2536) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย : กรณีศึกษาในระดับภาค” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยใช้วิธีการทางเศรษฐมิติ สร้างสมการในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด มาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของการให้สินเชื่อในแต่ละภาคกับตัวแปรต่าง ๆ ใช้ข้อมูลทศนิยมแบบอนุกรมเวลาระหว่างปี 2521-2534

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เหมือนกันมีผลต่อการให้สินเชื่อต่างกันในแต่ละภาคตามความสำคัญของแต่ละปัจจัย ซึ่งพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ภาคที่แท้จริงเฉลี่ยต่อหัวในปีที่ผ่านมา รองลงมา คือ จำนวนประชากรต่อสาขาของธนาคารพาณิชย์ ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ และอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมที่แท้จริงแก่ลูกค้าทั่วไป ตามลำดับ

4. นันทิกร อภิชาติบุตร (2538) ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการกระจายตัวของการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการกระจายตัวของการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และอาศัยข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมในช่วงระหว่างปี 2526-2537

ผลการศึกษาพบว่า การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทยในช่วงปี พ.ศ. 2526-2537 ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากสินเชื่อภาคเศรษฐกิจหลัก คือ สินเชื่อภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจค้าส่งและค้าปลีกเป็นสินเชื่อภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ มากขึ้น เช่น ภาคธุรกิจบริการและสินเชื่อเพื่อการอุปโภคและบริโภคส่วนบุคคลมากขึ้น แต่สัดส่วนเฉลี่ยของสินเชื่อที่สูงสุดยังคงอยู่ในภาคอุตสาหกรรมและสัดส่วนเฉลี่ยสินเชื่อที่ต่ำสุดจะอยู่ในภาคธุรกิจเหมืองแร่และเหมืองหิน ส่วนทางด้านอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยของสินเชื่อที่สูงสุดก็คือสินเชื่อภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยของสินเชื่อที่ต่ำสุดก็คือ สินเชื่อภาคธุรกิจการนำเข้า นอกจากนี้แล้วยังพบว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโดยรวมและอัตราการขยายตัวของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ต่างก็เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน

บทที่ 3

ระบบธนาคารพาณิชย์และการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกรายภาค

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การให้สินเชื่อเป็นธุรกิจหลักของธนาคารพาณิชย์ที่สามารถทำรายได้ให้แก่กิจการ โดยเมื่อพิจารณาปริมาณเงินให้สินเชื่อและเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในภาคต่าง ๆ (ตารางที่ 4) พบว่า ทั้งปริมาณเงินให้สินเชื่อและเงินฝากใน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในช่วงปี 2540 มีปริมาณเงินให้สินเชื่อใกล้เคียงกับปริมาณเงินฝาก โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากสูงกว่าร้อยละ 100 ต่อเนื่องไปจนถึงปี 2541 และ 2542 (ตารางที่ 5) แต่หากพิจารณาอัตราส่วนต่อเนื่องถึงปี 2544 พบว่า ทุกภาคมีอัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากในอัตราที่ลดลง แสดงให้เห็นถึงปริมาณเงินฝากในภาคนั้น ๆ ไม่ได้ถูกใช้เป็นแหล่งเงินทุนของแต่ละภาคทั้งหมด กลับถูกระดมเข้ามาสนองต่อการให้สินเชื่อในเขตหรือภูมิภาคที่มีการระดมเงินฝากไม่เพียงพอต่อการให้สินเชื่อ

ตารางที่ 4 ปริมาณเงินให้สินเชื่อ และปริมาณเงินฝาก ของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามรายภาค
 ในระหว่างปี 2540-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ภาค	2540	2541	2542	2543	2544
ภาคเหนือ					
เงินให้สินเชื่อ	248,533.6	219,780.9	204,034.4	176,875.8	164,030.3
เงินฝาก	256,785.9	264,020.2	255,521.7	271,652.0	284,115.0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ					
เงินให้สินเชื่อ	280,159.4	251,856.1	235,445.7	194,864.7	173,441.8
เงินฝาก	227,340.5	232,652.8	223,081.1	241,050.3	253,439.6
ภาคใต้					
เงินให้สินเชื่อ	234,448.8	209,263.0	198,661.6	168,402.0	149,117.5
เงินฝาก	216,149.8	230,505.7	232,635.1	249,124.6	259,220.7

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 5 สัดส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามรายภาค
 ในระหว่างปี 2540-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ภาค	2540	2541	2542	2543	2544
ภาคเหนือ	96.79	83.24	79.85	65.11	57.73
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	123.23	108.25	105.54	80.84	68.44
ภาคใต้	108.47	90.78	85.40	67.60	57.53

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

แต่เดิมผู้บริหารธนาคารมีนโยบายในการระดมเงินฝากเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานเปลี่ยนไป ธนาคารพาณิชย์ต่างมุ่งที่จะให้บริการด้านอื่น ๆ มากขึ้น เช่น บริการด้านอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการบริการให้สินเชื่อกับลูกค้าที่เชื่อถือได้ แม้ในช่วงระยะหลังการให้บริการด้านสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะเติบโตแต่ก็ขยายตัวในทิศทางที่ชะลอลง

โดยหากพิจารณาในด้านเงินให้สินเชื่อส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ ในระหว่างปี 2540-2544 (ตารางที่ 6) จะพบว่า หลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยยกเลิกกำหนดเป้าหมายให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคลไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของเงินฝาก มาตั้งแต่ปี 2542 สินเชื่อส่วนบุคคลได้ลดลงตามภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา โดยเฉพาะในปี 2543 ที่เงินให้สินเชื่อส่วนบุคคลลดต่ำสุดที่ระดับร้อยละ 10.65 ต่อมาในปี 2544 สินเชื่อส่วนบุคคลเริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกตามภาวะเศรษฐกิจที่กระเตื้องขึ้น แต่ก็อยู่ในอัตราที่ลดลง

ตารางที่ 6 เงินให้สินเชื่อสู่ชนบท¹ ของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2540-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทสินเชื่อ	2540	2541	2542	2543	2544
กลุ่มเป้าหมายหลัก 14% ของเงินฝาก					
- เกษตรกร	156,667	148,315	133,819	123,470	107,122
- อุตสาหกรรมขนาดย่อมส่วนภูมิภาค	105,715	104,091	91,157	85,477	82,000
- สหกรณ์ออมทรัพย์	7,922	2,853	685	450	982
- การทำงานในต่างประเทศ	341	893	1,333	1,868	2,190
- นิคมอุตสาหกรรมส่วนภูมิภาค	7,611	10,394	8,457	4,659	3,733
- การค้าส่งผลิตผลการเกษตร	60,472	57,602	54,661	50,677	51,692
- การส่งออกผลิตผลการเกษตร	80,535	71,571	77,760	64,580	53,937
- กลุ่มเป้าหมายใหม่ส่วนภูมิภาค ²	275,246	324,081	309,004	276,522	297,816
ธุรกิจการเกษตร 6% ของเงินฝาก	229,685	218,402	229,567	202,175	191,585
รวมทั้งสิ้น	924,194	938,202	906,442	809,878	791,056
อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	-	.1.52	-3.39	-10.65	-2.32

หมายเหตุ ¹ นโยบายสินเชื่อสู่ชนบทเริ่มเมื่อปี 2530² ประกอบด้วยการอุตสาหกรรม เหมืองแร่ สาธารณูปโภค โรงพยาบาลและ
เพื่อที่อยู่อาศัยในส่วนภูมิภาค เฉพาะยอดคงค้างที่เพิ่มขึ้นจากปี 2535

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประเภทของสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค

ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2522 ได้ให้คำนิยามการให้สินเชื่อในมาตรา ๔ ว่า “การให้สินเชื่อหมายความถึงให้กู้ยืมเงิน ชื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่าย หรือสั่งให้จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้จ่ายเงินตาม เด็ดเตอร์ออฟเครดิต” ซึ่งมีความหมายอย่างกว้างก็คือ นอกจากจะหมายถึงเงินที่ให้กู้ยืมทั้งในรูปแบบ

ของเงินให้กู้ เงินเบิกเกินบัญชี ตัวเงินที่ซื้อลดแล้ว ยังหมายถึงหนึ่อย่างอื่นที่ธนาคารได้จ่ายเงินแทนลูกค้า เช่น หนี้ตามเลตเตอร์ออฟเครดิต หนี้ตามการค้าประกัน เป็นต้น

ในการแบ่งประเภทสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สามารถแบ่งออกได้หลายลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. แบ่งตามรูปลักษณะของการให้กู้เงิน แบ่งเป็น 3 ประเภท (ตารางที่ 7) คือ

1.1 เงินเบิกเกินบัญชี เป็นการกู้ยืมโดยผู้ขอกู้ทำสัญญากับธนาคารขอเบิกเงินเกินบัญชีจากบัญชีกระแสรายวัน ส่วนที่เกินจะเป็นเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์จะคิดดอกเบี้ยตามจำนวนวันที่ผู้ขอกู้เงินเบิกถอนไปใช้ แต่ผู้ขอกู้จะสามารถเบิกถอนเงินไม่เกินวงเงินเบิกเงินเกินบัญชีที่ธนาคารอนุมัติเท่านั้น การส่งจ่ายเงินจะเช็คเช่นเดียวกับเงินฝากกระแสรายวัน นิยมใช้ในวงการธุรกิจเป็นส่วนใหญ่

1.2 เงินให้กู้ยืม การให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์มีหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการสินเชื่อและระยะเวลาในการผ่อนชำระ ผู้ขอกู้จะต้องมีหลักประกัน และความสามารถในการผ่อนชำระ โดยธนาคารจะคิดดอกเบี้ยเป็นรายปี และผู้กู้จะต้องผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ย

1.3 การซื้อลดตัวเงิน ธนาคารจะทำหน้าที่รับซื้อลดตัวเงินประเภทต่าง ๆ จากลูกค้า โดยหักส่วนลดไว้จำนวนหนึ่งจากมูลค่าหน้าตัว แต่จะหักไว้เล็กน้อยเพียงไรขึ้นกับอัตราส่วนลดและจำนวนวันที่ต้องถือตัวไว้จนครบกำหนด การซื้อตัวเงินของธนาคารพาณิชย์อาจถือว่าเป็นการให้กู้ยืมโดยใช้ตัวแลกเงินเป็นหลักประกัน

ตารางที่ 7 ประเภทสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ตามลักษณะการให้กู้เงิน จำแนกรายภาค

ในระหว่างปี 2540-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประเภทเงินให้สินเชื่อ	2540	2541	2542	2543	2544
<u>ภาคเหนือ</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	101,389.8	85,578.0	74,688.5	58,009.1	51,748.6
เงินให้กู้ยืม	119,188.0	111,135.2	110,299.7	102,950.4	96,089.9
การซื้อลดตั๋วเงินและอื่นๆ	27,955.8	23,067.7	19,046.2	15,916.3	16,191.8
<u>ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	114,606.4	100,923.3	88,143.1	65,211.2	57,477.0
เงินให้กู้ยืม	120,013.6	112,542.6	115,788.1	109,538.2	98,486.9
การซื้อลดตั๋วเงินและอื่นๆ	45,539.4	38,390.2	31,512.5	20,118.0	17,477.9
<u>ภาคใต้</u>					
เงินเบิกเกินบัญชี	95,111.5	80,466.2	69,251.4	51,800.5	46,415.0
เงินให้กู้ยืม	112,279.7	105,594.4	108,515.3	102,031.2	91,599.4
การซื้อลดตั๋วเงินและอื่นๆ	27,057.6	23,202.4	20,894.9	14,570.3	11,103.1
รวม	763,141.8	680,900.0	638,139.7	540,145.2	486,589.6

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากตารางที่ 7 พบว่า เงินให้สินเชื่อของ 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ทั้ง 3 ภาคนั้น ธนาคารพาณิชย์นิยมให้สินเชื่อประเภทเงินให้กู้ยืมสูงที่สุด แต่ทั้งนี้สัดส่วนเงินให้สินเชื่อทั้ง 3 ประเภทก็มีอัตราที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีมาตรการของรัฐกระตุ้นให้ธนาคารพาณิชย์กระจายสินเชื่อสู่ระบบให้มากขึ้น แต่นับจากหลังวิกฤตการณ์เศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา การระบายสินเชื่อออกจากระบบของธนาคารพาณิชย์มีข้อจำกัดอยู่มาก เมื่อเทียบกับปริมาณสภาพคล่องที่มีอยู่ ด้วยอุปสรรคสำคัญในเรื่องปัญหาหนี้ที่

ไม่ก่อให้เกิดรายได้อื่น (NPL) ที่มีอยู่ในขณะนั้น ขณะเดียวกัน พฤติกรรมในการจัดหาเงินของธุรกิจก็เปลี่ยนแปลงไป โดยหันความนิยมไปในด้านการระดมทุนโดยออกหุ้นกู้ ทดแทนสินเชื่อจากระบบสถาบันการเงิน ประกอบกับกลวิธีต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้อื่น เช่น การตัดหนี้สูญ การโอนสินเชื่อด้วยคุณภาพบางส่วนไปไว้ที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย (AMC) ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการหดตัวในขนาดของสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

2. แบ่งตามกำหนดชำระเงินคืน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (จรินทร์, 2535 : 155-156)

2.1 เงินกู้ที่เรียกคืนได้ทุกเมื่อหรือเรียกคืนได้ทันที เป็นการกู้เงินที่ไม่มีกำหนดวันชำระคืนไว้แน่นอน แต่ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียกร้องให้ชำระคืนได้ทุกเวลาและผู้กู้ก็มีสิทธิที่จะชำระคืนได้ทุกเวลาเช่นเดียวกัน

2.2 เงินกู้ที่เรียกคืนได้ตามกำหนดเวลา เป็นการกู้เงินที่มีกำหนดวันชำระคืนไว้แน่นอน ถ้าผู้ชำระคืนก่อนถึงกำหนดเวลาแล้ว ผู้กู้จะได้รับส่วนลดโดยเสียค่าดอกเบี้ยตามจำนวนวันที่กู้ยืม

3. แบ่งตามหลักประกัน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 การกู้ยืมโดยมีประกัน คือ การกู้เงินโดยใช้หลักทรัพย์ต่าง ๆ มาประกัน หรือใช้บุคคลมาค้ำประกันก็ได้ หลักทรัพย์ที่นำมาประกันนี้ ธนาคารจะพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ หลักทรัพย์นั้นควรจะมีค่าคงที่ จะต้องซื้อขายจ่ายโอนกันได้โดยง่าย การโอนหลักทรัพย์ควรเป็นไปโดยสะดวก และหลักทรัพย์นั้นจะต้องซื้อขายจ่ายโอนโดยง่าย เป็นต้น สำหรับบุคคลที่มาค้ำประกัน ธนาคารจะพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ บุคคลนั้นจะต้องเป็นคนที่ธนาคารมีความเชื่อถือจะต้องมีฐานะการเงินดีพอที่จะค้ำประกันได้ เป็นต้น

3.2 การกู้ยืมโดยไม่มีหลักประกัน คือ การกู้เงินที่ไม่มีสิ่งของหรือหลักประกันอื่นใด ในกรณีนี้ธนาคารจะต้องพิจารณาแล้วว่า ผู้กู้จะต้องมีฐานะการเงินดีพอสมควร มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจ และเป็นผู้มีนิสัยดี ไม่เคยมีประวัติการไม่ชำระหนี้ เป็นต้น

4. แบ่งตามลักษณะของผู้กู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

4.1 เงินที่ให้ลูกค้ากู้ การให้กู้เงินแบบนี้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างธนาคารกับลูกค้าซึ่งเป็นผู้มีบัญชีอยู่ที่ธนาคารนั้นเป็นสำคัญ และธนาคารให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ

4.2 เงินที่ให้บุคคลที่มีใช้ลูกค้ากู้ การกู้แบบนี้ธนาคารกับลูกค้าไม่มีความสัมพันธ์กันเลย ธนาคารที่ซื้อหลักทรัพย์ในตลาด ไม่ได้มุ่งหวังที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้กู้ที่เสนอขาย ส่วนผู้กู้เองก็ได้ใช้คนกลางติดต่อหาผู้สนใจให้กู้ในตลาด ดังนั้น การกู้จึงไม่ใช่เกิดจากความสัมพันธ์กันมาก่อน

5. แบ่งตามวัตถุประสงค์

ประเภทสินเชื่อแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้ หมายถึง วัตถุประสงค์ที่ผู้กู้ต้องการนำเงินสินเชื่อไปใช้ในธุรกิจต่าง ๆ กัน อาจจำแนกตามสาขาเศรษฐกิจของการใช้สินเชื่อ ดังนี้ (สุวรรณา, 2532 : 25-26)

5.1 สินเชื่อเพื่อการเกษตรและการป่าไม้ โดยธนาคารพาณิชย์จะให้สินเชื่อทางการเกษตรเพื่อต้องการให้เป็นทุนดำเนินงานในการปรับปรุงคุณภาพ และปริมาณผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนเพื่อซื้ออุปกรณ์เครื่องมือที่เกี่ยวกับการเกษตร โดยทั่วไปธนาคารพาณิชย์จะให้สินเชื่อเกษตรกรรมตามประเภท ดังนี้

5.1.1 ประเภทรายบุคคล สำหรับเกษตรกรที่มีที่ดิน ซึ่งประกอบกิจการขนาดใหญ่และปานกลาง ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นที่สาขาของธนาคารพาณิชย์ตั้งอยู่

5.1.2 ประเภทสมาชิกกลุ่ม เป็นการให้สินเชื่อแก่กิจการขนาดย่อมหรือไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง โดยทำการเกษตรหรือประกอบธุรกิจการเกษตรอยู่ในเขตจังหวัดที่มีสาขาเพื่อสินเชื่อทางเกษตรอยู่

5.2 สินเชื่อเพื่อการเหมืองแร่และย่อย เป็นการให้สินเชื่อแก่กิจการที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเหมืองแร่ การแปรสภาพแร่ เพื่อเป็นเครื่องประดับและเครื่องตกแต่ง ตลอดจนการถลุงแร่ย่อยหิน เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ

5.3 สินเชื่อเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นการให้สินเชื่อเพื่อขยายกิจการ ตลอดจนการลงทุนใหม่ของธุรกิจที่เพิ่งเปิดดำเนินงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการซื้อวัตถุดิบ เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ถาวรเพื่ออุตสาหกรรมทุกชนิด

5.4 สินเชื่อเพื่อการก่อสร้าง เป็นการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการก่อสร้าง และการจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง รวมถึงการให้สินเชื่อแก่ผู้รับเหมาก่อสร้าง และจำหน่ายวัสดุ รวมถึงการให้สินเชื่อแก่ผู้รับเหมาก่อสร้างเปลี่ยนแปลงต่อเติมหรือซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ตลอดจนการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของภาคเอกชนและของทางการด้วย

5.5 สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ เป็นการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจที่ดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจการพาณิชย์ เช่น การนำเข้า การส่งออก การค้าส่ง การค้าปลีก อันมีผลต่อการผลิตและการอุปโภคบริโภคในประเทศให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

5.6 สินเชื่อเพื่อการธนาคารและธุรกิจการเงิน เป็นการให้สินเชื่อในกรณีที่สถาบันการเงินต่าง ๆ ขาดความคล่องตัวทางการเงินในขณะใดขณะหนึ่ง ก็จะทำให้การกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่นที่มีความคล่องตัวสูงกว่า เพื่อเป็นการปรับสภาพคล่องระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน

5.7 สินเชื่อเพื่อธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เป็นการให้สินเชื่อเพื่อซื้อขายที่ดิน รวมถึงการสร้างอาคารสำนักงาน และอาคารที่พักอาศัยด้วย

5.8 สินเชื่อเพื่อการสาธารณูปโภค เป็นการให้สินเชื่อแก่หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบายขั้นพื้นฐานและสวัสดิการทางสังคมที่ประชาชนทั่วไปพึงได้รับ

5.9 สินเชื่อการบริการ เป็นการให้สินเชื่อแก่กิจการ สถาบัน หรือบุคคลที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการขายบริการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การแพทย์ หนายความ การโรงแรม ตลอดจนกิจการภัตตาคาร และสถานบันเทิงต่าง ๆ เช่น โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

5.10 สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ธนาคารพาณิชย์จะสนับสนุนการให้กู้ยืมแก่บุคคลที่มีความสามารถในด้านการประกอบอาชีพการงานที่ดีและมั่นคง และเป็นที่ยอมรับได้ในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กู้สามารถที่จะซื้อสินค้าประเภทคงทนได้ก่อนที่จะ

สามารถสะสมเงินได้ หรือให้เป็นการใช้จ่ายที่เกี่ยวกับส่วนบุคคล เช่น การสร้างบ้านที่อยู่อาศัย การซื้อรถยนต์ การกู้เพื่อการศึกษา เป็นต้น

ทั้งนี้ สามารถแบ่งประเภทสินเชื่อทั้ง 10 ประเภทเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ สินเชื่อภาคเกษตร ได้แก่ สินเชื่อเพื่อการเกษตรและการป่าไม้ และสินเชื่อนอกภาคเกษตร อันได้แก่ สินเชื่อประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากสินเชื่อเพื่อการเกษตรและการป่าไม้

จากตารางที่ 8 ซึ่งแสดงถึงสัดส่วนการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามวัตถุประสงค์ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2540-2544 พบว่าภาคการพาณิชย์เป็นภาคที่ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ตามภาวะการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศที่มีภาคการส่งออกเป็นภาคเศรษฐกิจนำ ตามนโยบายของรัฐบาลที่มีมาตรการการส่งเสริมการส่งออกอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 8 สัดส่วนการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามวัตถุประสงค์และจำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2540-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประเภทสินเชื่อ	2540			2541			2542			2543			2544		
	N	NE	S	N	NE	S	N	NE	S	N	NE	S	N	NE	S
1. การเกษตรและ การป่าไม้	9.1	6.4	10.3	7.9	6.0	9.9	8.0	4.5	9.9	8.1	4.6	10.0	7.7	4.5	10.3
2. การเหมืองแร่ และย่อยหิน	0.6	0.7	0.9	0.6	0.7	0.9	0.6	0.8	0.9	0.6	0.7	0.9	0.5	0.7	0.8
3. การอุตสาหกรรม	11.8	13.3	9.7	12.9	13.4	10.8	13.5	13.1	10.0	13.1	14.5	10.4	13.3	14.7	11.0
4. การก่อสร้าง	7.1	8.5	4.6	7.33	8.9	4.8	7.4	9.4	4.8	7.7	9.0	4.8	9.4	38.3	4.6
5. การพาณิชย์	33.0	40.3	35.5	31.9	38.3	34.4	31.7	40.0	33.8	30.8	39.3	33.5	31.8	38.3	33.5
6. การธนาคาร และธุรกิจ การเงิน	1.0	1.5	1.0	0.7	2.2	0.9	0.4	0.9	1.0	0.6	0.6	1.1	0.7	0.5	0.1
7. ธุรกิจเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์	6.0	3.1	5.3	6.4	3.3	5.9	6.2	3.5	6.0	6.0	3.1	6.0	5.1	2.7	4.02
8. การ สาธารณูปโภค	1.0	1.1	0.9	1.1	1.2	1.0	1.1	1.3	1.3	1.2	1.3	0.9	1.3	1.4	1.0
9. การบริการ	9.7	6.6	11.7	11.0	7.4	12.7	11.4	8.1	14.5	11.3	7.5	14.2	10.6	7.2	15.9
10. การอุปโภค บริโภคส่วนบุคคล	20.8	18.8	20.1	20.2	18.6	18.9	19.9	18.6	18.0	20.8	19.4	18.3	19.7	20.8	19.0

หมายเหตุ : N = ภาคเหนือ, NE = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, S = ภาคใต้

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 9 สัดส่วนการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามวัตถุประสงค์ และจำแนกรายภาค เปรียบเทียบระหว่างปี 2530 และ 2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประเภทสินเชื่อ	2530			2544			เปลี่ยนแปลง		
	N	NE	S	N	NE	S	N	NE	S
การเกษตรและการป่าไม้	16.9	15.7	16.1	7.7	4.5	10.3	-54.4	-71.3	-36.0
การเหมืองแร่และย่อยหิน	0.8	0.0	2.8	0.5	0.7	0.7	-37.5	100.0	-75.0
การอุตสาหกรรม	12.4	18.1	10.6	13.2	14.7	10.9	6.5	-18.8	2.8
การก่อสร้าง	7.0	6.1	3.8	9.4	9.2	4.6	34.3	50.8	21.1
การพาณิชย์	46.0	37.4	43.9	31.8	38.3	33.5	-34.9	2.4	-23.7
การธนาคารและธุรกิจการเงิน	0.7	0.8	0.0	0.7	0.5	0.1	0.0	-37.5	100.0
ธุรกิจเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์	3.0	1.5	2.1	5.1	2.7	4.0	70.0	80.0	90.5
การสาธารณูปโภค	0.6	1.1	3.7	1.3	1.4	1.0	116.7	27.3	-73.0
การบริการ	3.5	3.9	9.7	10.6	7.2	15.9	202.9	84.6	63.9
การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล	9.0	15.4	7.4	19.7	20.8	19.0	118.9	35.1	156.8

หมายเหตุ : N = ภาคเหนือ, NE = ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, S = ภาคใต้

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ หากพิจารณาสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามวัตถุประสงค์ และจำแนกรายภาค เปรียบเทียบระหว่างปี 2530 และ 2544 (ตารางที่ 9) พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. ภาคธุรกิจที่ธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคปล่อยสินเชื่อมากที่สุด ได้แก่ การพาณิชย์ โดยในปี 2544 สัดส่วนของสินเชื่อของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ประมาณร้อยละ 31.8 38.3 และ 33.5 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ สินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และ การอุตสาหกรรม

2. ธุรกิจส่วนใหญ่มีสัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินเชื่อเพื่อการบริหารของภาคเหนือที่มีสัดส่วนการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้นสูงสุดถึงร้อยละ 202.9 รองลงมา คือ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของภาคใต้ การอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลของภาคเหนือ และการสาธารณูปโภคของภาคเหนือ ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 156.8 118.9 และ 116.7 ตามลำดับ

3. ภาคธุรกิจที่มีสัดส่วนของสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคลดลงมากที่สุด ได้แก่ การเหมืองแร่และย่อยหินของภาคใต้ที่มีสัดส่วนสินเชื่อลดลงถึงร้อยละ 75

การพิจารณาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค

การให้สินเชื่อเป็นหน้าที่ที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ เพราะการให้สินเชื่อเป็นแหล่งก่อให้เกิดรายได้หลัก เพื่อนำไปจ่ายเป็นผลตอบแทนแก่ผู้ฝากเงิน จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และส่วนที่เหลือจ่ายเป็นผลกำไรตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้น การพิจารณาการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง และปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ด้วย ซึ่งพิจารณาได้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ

ก่อนที่จะมีการพิจารณาให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารจะต้องรวบรวมรายละเอียดในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกค้า และนำมาวิเคราะห์ว่าควรจะให้สินเชื่อแก่ลูกค้าหรือไม่ ซึ่งแนวทางในการประเมินความเสี่ยงภัยในการให้กู้ยืมโดยอาศัยหลักเกณฑ์เรียกว่า 6 C's Policy ได้แก่ (วาสนา, 2527 : 84-86)

1.1 ประวัติของผู้กู้ (character) ในการพิจารณาให้สินเชื่อนั้น ธนาคารจะพิจารณาประวัติและอุปนิสัยของผู้กู้เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะสิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความตั้งใจในการชำระคืน และความรับผิดชอบต่อภาวะหนี้สินที่ผูกพันของผู้กู้ ในกรณีที่ผู้กู้เป็นธุรกิจธนาคารจะต้องทราบถึงการดำเนินงานและฐานะทางการเงินของธุรกิจทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตลอดจนทราบลักษณะของผู้บริหารกิจการ หรือผู้จัดการว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีชื่อเสียงและมีความซื่อสัตย์เพียงใด

1.2 ความสามารถในการหารายได้ (capacity) ผู้กู้จะสามารถชำระหนี้คืนได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการหารายได้ของเขา โดยทางธนาคารจะตรวจสอบฐานะทางการเงินของผู้กู้ เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด เป็นต้น ซึ่งจะพิจารณาจากรายรับจากการขายทรัพย์สินหรือหลักทรัพย์ กำไรของกิจการหลังหักภาษีและการกู้ยืมจากแหล่งอื่น

1.3 เงินทุน (capital) เป็นการประเมินถึงเงินทุนของผู้ขอกู้ว่า เงินทุนที่เจ้าของธุรกิจนำมาลงทุนในกิจการมีมากน้อยเพียงใด มีทรัพย์สินที่ปลอดจากภาระการจำนองจำนำมากน้อยเพียงใด เงินทุนของผู้กู้จะเป็นความเข้มแข็งทางการเงิน (financial strength) ที่ใช้สนับสนุนในการชำระหนี้ที่อาจเปลี่ยนสภาพมาเป็นความสามารถชำระหนี้ได้เมื่อมีการชำระบัญชี

1.4 หลักประกัน (collateral) หลักประกันเป็นสิ่งที่ช่วยลดอัตราความเสี่ยงภัยของธนาคารในกรณีที่ผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ดังนั้น ในการพิจารณาให้กู้ยืมของธนาคารจะต้องคำนึงถึงความผิดพลาดล้มเหลวในการดำเนินกิจการของผู้กู้ที่อาจเกิดขึ้นได้ ธนาคารจึงต้องพิจารณาหลักประกันการกู้ยืมด้วย เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของธนาคารโดยไม่ต้องสูญเสียเงินทั้งหมด หากผู้กู้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งต้องทำการสำรวจและตรวจสอบสภาพของหลักประกันอย่างถี่ถ้วน หลักประกันที่นำมากู้ยืมต่อธนาคารนั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.4.1 หลักประกันที่เป็นบุคคล หลักประกันประเภทนี้มีทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ถ้าเป็นบุคคลธรรมดาค่าประกัน ธนาคารจะต้องคำนึงถึงฐานะของผู้ค้ำประกันควรเป็นผู้ที่มีหลักทรัพย์และงานที่มั่นคง เป็นที่เชื่อถือได้ในวงสังคม ในกรณีที่เป็นิติบุคคลที่แสดงผลการจัดการในอดีตเป็นที่น่าพอใจ มีชื่อเสียงและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่ก่อล้มเหลว รวมทั้งมีความสามารถในการชำระหนี้ และมีเงินกองทุนสูง มีฐานะการเงินมั่นคง

1.4.2 หลักประกันที่เป็นทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ธนาคารรับเป็นหลักประกันนั้นควรเป็นทรัพย์สินที่ซื้อขายในท้องตลาดได้ทันที และไม่แปรสภาพไปก่อนที่หนี้จะถึงกำหนด เช่น ที่ดิน เครื่องจักรอุปกรณ์ พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น

1.5 ภาวะทางเศรษฐกิจ (economic conditions) ในการพิจารณาให้สินเชื่อควรพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจที่อาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้ ดังนั้น ธนาคารจะต้องติดตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการค้า ทั้งภายในและภายนอก

ประเทศ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิต การบริโภค และการจำหน่าย ซึ่งจะทำให้การชำระหนี้ของลูกหนี้เปลี่ยนแปลงได้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ควรนำมาวิเคราะห์ ได้แก่

- 1.5.1 ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าทั้งตลาดภายในและภายนอกประเทศ
- 1.5.2 การแข่งขันของธุรกิจ
- 1.5.3 ภาวะตลาดและแนวโน้มของธุรกิจโดยทั่วไป
- 1.5.4 การเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ของสินค้า
- 1.5.5 การเปลี่ยนแปลงทางนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ
- 1.5.6 ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะการเมือง สภาพดินฟ้าอากาศ และภัยธรรมชาติ เป็นต้น

1.6 ประเทศ (country) เป็นการประเมินถึงประเทศที่เป็นภูมิลำเนาของผู้กู้ในกรณีที่มีสินค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะพิจารณาถึงภาวะทางการเมือง มีการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยหรือไม่ ประวัติการชำระหนี้ของประเทศดีหรือไม่อย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศที่ติดต่อกันด้วย เพราะแนวคิดและความรับผิดชอบของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะเกี่ยวกับเอกสารและการปฏิบัติทางการค้าจะแตกต่างกันด้วย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค

ในการกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้น มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องนำมาพิจารณา ดังนี้ (ประยูร, 2531 : 4 - 5)

2.1 ฐานะด้านเงินกองทุนของธนาคาร (capital position) เงินกองทุนของธนาคารเป็นเสมือนหนึ่งเกราะที่จะป้องกันการสูญเสีย ที่อาจเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อที่มีผลกระทบต่อผู้ฝากเงิน ฉะนั้น หากธนาคารมีเงินกองทุนที่มั่นคง ย่อมสามารถที่จะเผชิญต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้มาก

2.2 ความต้องการแสวงหารายได้ (earning requirements) การแสวงหารายได้เพื่อสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ธนาคาร เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการประกอบธุรกิจธนาคาร ดังนั้น ถ้าผู้บริหารของธนาคารมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะหารายได้มาก ๆ ก็ต้องกำหนดนโยบายสินเชื่อด้วยความเสี่ยง แต่อย่างไรก็ตาม ควรจะต้องคำนึงถึงสภาพคล่องให้เหมาะสมด้วย

2.3 ความมั่นคงของเงินฝาก (stability of deposits) ความมั่นคงของเงินฝากเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของการกำหนดนโยบายสินเชื่อ กล่าวคือ แม้ว่าธนาคารจะมีเงินสำรองส่วนหนึ่ง หรือมีสภาพคล่องเพื่อความคุ้มครองความเคลื่อนไหวของเงินฝาก และความต้องการเงินกู้ไว้แล้ว แต่อาจจะมีการถอนเงินที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวย่อมมีอิทธิพลต่อการวางนโยบายการให้สินเชื่อ ฉะนั้น ธนาคารที่ประสบปัญหาเงินฝากเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ต้องมีนโยบายสินเชื่อที่ระมัดระวังกว่าธนาคารที่มีเงินฝากมั่นคง

2.4 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ (economic conditions) ภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นและของประเทศ เป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาว่านโยบายการให้สินเชื่อ ถ้าภาวะเศรษฐกิจโดยทั่วไปมีความมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ธนาคารย่อมสามารถกำหนดนโยบายการให้สินเชื่อได้โดยเสรีมากกว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน หรือเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล

2.5 อิทธิพลของนโยบายการเงินและการคลัง (influence of monetary and fiscal policies) นโยบายการเงินและการคลังของรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายสินเชื่อด้วย กล่าวคือ ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายการเงินและการคลังแบบผ่อนคลาย เช่น การลดอัตราภาษีอากร หรือการกำหนดนโยบายด้านเงินสดสำรองหรือสภาพคล่องในอัตราที่ไม่สูงนัก ก็ย่อมทำให้ธนาคารสามารถวางนโยบายการให้สินเชื่อได้ยืดหยุ่นมากกว่าการดำเนินนโยบายการเงินและการคลังแบบเข้มงวด

2.6 ภาวะการแข่งขันระหว่างธนาคาร (competitive position of banks) การวางนโยบายการให้สินเชื่อต้องคำนึงถึงภาวะการแข่งขันระหว่างธนาคาร และสถาบันการเงินอื่นด้วย เพื่อที่จะได้วางแนวทางอำนวยประโยชน์ให้แก่ธนาคารและลูกค้าอย่างดีที่สุด

2.7 ความต้องการเครดิตของท้องถิ่นที่ธนาคารดำเนินอยู่ (credit needs of the area served) ธนาคารควรกำหนดนโยบายสินเชื่อให้เหมาะสมกับความต้องการเงินทุนและภาวะเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

บทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทยในการควบคุมสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค

ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้นโยบายการเงินเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการพัฒนาประเทศมาก การพัฒนาระบบการเงินและสถาบันการเงินภายในประเทศให้มีความมั่นคงและมีประสิทธิภาพนับว่ามีความสำคัญไม่น้อย ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศมีความสามารถที่จะระดมเงินออมภายในประเทศได้เพียงพอ กับความต้องการใช้เงินทุนในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ อันมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อที่มีอัตราเสี่ยงสูง อาจมีผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจได้ ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงกำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีมาตรการเพื่อควบคุมการให้สินเชื่อของธนาคาร ซึ่งมาตรการดังกล่าวแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ มาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อทางอ้อม และมาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อทางตรง ดังนี้

1. มาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อทางอ้อม

มาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อทางอ้อมของธนาคารแห่งประเทศไทยต่อธนาคารพาณิชย์ มีเครื่องมือสำคัญ ดังนี้

1.1 การดำรงความเพียงพอของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามแนวทาง BIS (Bank for International Settlement) เงินกองทุน หมายถึง เงินทุนที่ชำระแล้ว เงินสำรองและกำไรที่ได้จัดสรรของธนาคารพาณิชย์ ส่วนสินทรัพย์เสี่ยง คือ สินทรัพย์ต่าง ๆ ซึ่งไม่รวมเงินสดที่ฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (เนื่องจากมีการให้นำหน้าความเสี่ยงกับเงินฝากธนาคารพาณิชย์

เหมือนกัน แต่ไม่เท่ากับร้อยละ 100) หลักทรัพย์รัฐบาลไทย ซึ่งสินทรัพย์เสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ ลูกหนี้เงินกู้

ทั้งนี้ เกณฑ์ BIS หรือที่เรียกว่า Basel Capital Accord เป็นเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2530 จากการประชุมร่วมกันของธนาคารกลางประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 10 ประเทศ (Group of Ten Central Bank Governors-G-10 ได้แก่ ประเทศเบลเยียม แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา) เป็นการกำหนดมาตรฐานการวัดราคามูลค่าทรัพย์สินของธนาคารพาณิชย์ ในระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐานเดียวกันรวมทั้งเพื่อความมั่นคงและมีเสถียรภาพของระบบธนาคาร โดยจัดทำเป็นมาตรฐานของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ โดยมีแนวคิดหลักดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานสำหรับธนาคารพาณิชย์ ในการดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยง (Credit Risk) ซึ่งเป็นความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจ (Unexpected Loss)
2. วัดระดับความเสี่ยงพหุของเงินกองทุน อยู่ในรูปของอัตราส่วนขั้นต่ำของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง
3. แนวคิดของสินทรัพย์เสี่ยง คือ สินทรัพย์แต่ละประเภทที่ธนาคารพาณิชย์มีอยู่ จะมีความเสี่ยงด้าน Credit Risk ไม่เท่ากัน ดังนั้น ในการคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงจึงต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่แตกต่างกัน

องค์ประกอบของเงินทุน

1. เงินกองทุนชั้นที่ 1 : (เงินกองทุนหลัก) เช่น ทุนชำระแล้ว ทุนสำรองตามกฎหมาย เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิและกำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร
 2. เงินกองทุนชั้นที่ 2 เช่น สำรองจากการตีราคาอสังหาริมทรัพย์เพิ่ม สำรองสินทรัพย์จัดชั้นปกติ เงินที่ได้จากการออกตราสารด้อยสิทธิ หรือตราสารที่มีลักษณะคล้าย
- ทุน

เงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็น หลักประกันสำหรับเจ้าหนี้ บุคคล หรือนิติบุคคลภายนอกที่มีสิทธิเรียกร้องทางการเงินว่า จะได้รับการชำระมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ถ้าอัตราส่วนนี้สูง ก็ย่อมเป็นหลักประกันในการชำระหนี้ ได้ดีกว่าธนาคารพาณิชย์ที่มีสัดส่วนของเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำ โดยอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทย บังคับใช้กับสถาบันการเงินไทยอยู่ ในปัจจุบัน คือ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 (ส่วนธนาคารพาณิชย์ ต่างประเทศให้ดำรงที่ร้อยละ 8) และให้ดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25 ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2539 เป็นต้นไป การกำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงนี้ นอกจากจะช่วยส่งเสริมความมั่นคงให้แก่ธนาคารพาณิชย์แล้วยังเป็นมาตรการที่ช่วยในการควบคุมสินเชื่อได้อีกด้วย เพราะธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถขยายสินเชื่อซึ่งเกินกว่าที่กำหนด แต่ถ้าธนาคารพาณิชย์ต้องการขยายสินเชื่อมากกว่านี้ ก็จะต้องเพิ่มเงินกองทุนขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ.2001) BIS ได้พัฒนาและกำหนดหลักเกณฑ์ที่กำหนดความเพียงพอของระดับเงินกองทุนขึ้นมาใหม่ ที่เรียกว่า Basel II หรือ New Capital Accord เพื่อใช้ทดแทนหลักเกณฑ์เดิม โดยขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของการปรับปรุงและศึกษาผลกระทบในเชิงปริมาณอยู่ แต่คาดว่าจะประกาศใช้อย่างเป็นทางการในสิ้นปี 2549 ทั้งนี้ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างหลักเกณฑ์ด้านเงินกองทุนของ BIS เก่าและใหม่นั้นปรากฏในภาคผนวก (ตารางที่ 50)

1.2 การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินฝาก และยอดเงินกู้ยืม เพื่อเป็นเงินสดสำรองของธนาคาร โดยปกติธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดให้ธนาคารสำรองเงินเป็นร้อยละขั้นต่ำของเงินฝากทั้งหมด เรียกว่า เงินสำรองตามกฎหมาย (legal reserve requirement) ซึ่งการกำหนดอัตราเงินสำรองจะมีผลกระทบโดยตรงต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มาก กล่าวคือ ถ้ากำหนดอัตราเงินสำรองสูง ธนาคารพาณิชย์ก็จะนำเงินฝากมาให้กู้ยืมได้น้อยลง ในทำนองเดียวกัน ถ้าเงินสำรองต่ำธนาคารพาณิชย์ก็สามารถนำเงินฝากออกมาให้กู้ยืมได้มาก ในปัจจุบันธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องแทนเงิน

สดสำรอง สำหรับสินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงนั้นจะต้องมีอัตราส่วนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ของยอดเงินฝากและเงินกู้ยืมระยะสั้นจากต่างประเทศที่ไม่เกิน 1 ปีทั้งสิ้น โดยเป็นเงินสดที่ธนาคารพาณิชย์ไม่เกินร้อยละ 2.5 ของยอดเงินฝากรวมเงินกู้ยืมฯ เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ของยอดเงินฝากรวมเงินกู้ยืมฯ และส่วนที่เหลือเป็นหลักทรัพย์รัฐบาลไทย พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยองค์กรของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่กฎหมายจัดตั้งขึ้น หรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบซึ่งปราศจากภาวะผูกพัน

1.3 การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเรื่องสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 10 และ 11

ตารางที่ 10 การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองปกติ

สินทรัพย์จัดชั้น	อัตราการกันเงินสำรอง	จำนวนเดือนการค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ย *
สูญ	ตัดออกจากบัญชี	-
สงสัยจะสูญ	100%	เกินกว่า 12 เดือน
สงสัย	50%	เกินกว่า 6 เดือน
ต่ำกว่ามาตรฐาน	20%	เกินกว่า 3 เดือน

* นอกจากเกณฑ์การนับระยะเวลาค้างชำระแล้ว และยังมีเกณฑ์คุณภาพอื่น ๆ ของการจัดชั้นสินทรัพย์แต่ละชั้นด้วย

ตารางที่ 11 การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรองไม่ปกติ

สินทรัพย์จัดชั้น	อัตราการกันเงินสำรอง	จำนวนเดือนการค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ย*
------------------	----------------------	---

กล่าวถึงเป็นพิเศษ	2%	เกินกว่า 1 เดือน
ปกติ	1%	ไม่ค้างชำระ

* นอกจากเกณฑ์การนับระยะเวลาค้างชำระแล้ว ยังมีเกณฑ์คุณภาพอื่น ๆ ของการจัดชั้นสินทรัพย์แต่ละชั้นด้วย

ทั้งนี้ ในการกันเงินสำรอง สามารถนำหลักประกันที่ได้ประเมินราคาตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดมาหักออกจากราคาตามบัญชีของลูกหนี้ก่อนการกันเงินสำรองได้ ดังนี้

1. หลักประกันที่เป็นสิทธิในเงินฝากที่สถาบันการเงินนั้นหักได้ร้อยละ 100
2. Stand by L/C นำมาหักได้ร้อยละ 100
3. หลักประกันที่ใกล้เคียงเงินสด นำมาหักได้ไม่เกินร้อยละ 95 ของราคาตลาด
4. หลักประกันอื่นนอกจาก 1 และ 2 ที่ได้มีการประเมินราคาไว้ไม่เกิน 12 เดือน หักได้ร้อยละ 90 ของราคาประเมิน ถ้าประเมินราคาไว้เกิน 12 เดือน หักได้ไม่เกินร้อยละ 50
5. หลักประกันอื่นนอกจาก 1 และ 2 สำหรับลูกหนี้รายย่อยที่มียอดคงค้างต่ำกว่า 5 ล้านบาท ที่มีการประเมินราคาไว้ไม่เกิน 36 เดือน หักได้ไม่เกินร้อยละ 90 ของราคาประเมิน ถ้าประเมินราคาไว้เกินกว่า 36 เดือน หักได้ไม่เกินร้อยละ 50
6. สินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญที่กันสำรองครบร้อยละ 100 แล้วให้ตัดออกจากบัญชีเท่ากับจำนวนที่กันเงินสำรอง ยอดหนี้ส่วนที่มีหลักประกันให้คงไว้ในบัญชีต่อไป
7. จะต้องจัดทำรายงานการสอบทานเงินให้สินเชื่อและภาวะผูกพันส่งไปยังธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบรายงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด

การจัดชั้นสินทรัพย์นี้จะช่วยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถกำหนดขอบเขตในการตรวจสอบทานสินเชื่อ (Credit Review) และประเมินคุณภาพของสินเชื่อได้เป็นอย่างดี และ

ลูกหนี้ในแต่ละชั้นจะบอกถึงคุณค่าทางเครดิต (Credit Worthiness) นอกจากนี้ ธนาคารพาณิชย์ ยังต้องกันเงินสำรองตามอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้น ก็เพื่อ เสริมสร้างความมั่นคงของเงินกองทุน สามารถรองรับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น และยังเป็น การช่วยเสริมสร้างความมั่นคงโดยส่วนรวมให้แก่ระบบธนาคารพาณิชย์ด้วย

1.4 การกำหนดอัตราส่วนให้กู้ยืมแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ต่อเงินกองทุน ธนาคารพาณิชย์จะให้กู้ยืมหรือให้สินเชื่อแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ไม่เกินกว่าอัตราส่วนของ เงินกองทุนที่กำหนดให้ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมมิให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้อย่างใดมากเกินไป เพราะถ้าลูกหนี้เกิดล้มละลาย หรือมีฐานะทางการเงินที่ไม่มั่นคงแล้วก็จะมีผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์เองอย่างมาก นอกจากนี้ ยังเท่ากับเป็นการไม่ส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์ กระจายเงินกู้ให้แก่ลูกหนี้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์อาจมี ความจำเป็นที่จะต้องให้ลูกค้ำกู้ยืมเงินเกินกว่าอัตราส่วนที่กำหนดในบางครั้ง ซึ่งต้องขออนุญาต จากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน สำหรับอัตราส่วนให้กู้ยืมแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งต่อเงินกองทุนที่ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด คือไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุน

1.5 การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย เครื่องมือนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.5.1 การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่ให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืม ใน ฐานะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้ายแก่ธนาคารพาณิชย์ การ เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืม โดยมีหลักทรัพย์ เป็นประกัน หรือเรียกว่า อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (bank rate) ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องมือในการ ควบคุมสินเชื่อได้ ถ้าหากธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการควบคุมการขยายตัวของสินเชื่อธนาคาร พาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ ชะลอการกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อได้น้อยลง เครื่องมือประเภทนี้จะมีประสิทธิภาพมาก ถ้าธนาคารพาณิชย์พึ่งพาการกู้ยืมเงินจากธนาคารแห่ง ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แต่ปรากฏว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยกลับพึ่งแหล่งเงินทุนจากธนาคาร

แห่งประเทศไทยน้อยมาก เพราะสามารถที่จะกู้เงินจากแหล่งอื่น โดยเฉพาะจากต่างประเทศได้ง่ายในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ทำให้เครื่องมือชนิดนี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.5.2 การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินให้กู้ยืม ของธนาคารพาณิชย์ ในอดีตนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับเงินฝากและเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์เป็นเครื่องมือในการควบคุมสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์ได้ เพราะภาวะเศรษฐกิจและการเงินที่ยังมีความผันผวนอยู่ แต่ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยเฟื่องฟู ระบบเศรษฐกิจและการเงินของไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยยกเลิกการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดสำหรับเงินฝากและเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ โดยให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ สามารถปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและเงินให้กู้ยืมได้เองให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่จำเป็นต้องเข้าไปกำหนดอัตราดอกเบี้ยโดยตรงทุกครั้ง

2. มาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อโดยตรง

มาตรการการควบคุมการให้สินเชื่อโดยตรงเป็นมาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สำคัญ มีดังนี้

2.1 มาตรการในการดำเนินนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท การดำเนินนโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตรผ่านธนาคารพาณิชย์มีผลในทางปฏิบัติเป็นวงกว้างมากกว่าวิธีอื่น เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งรวมเงินทุนกว่าร้อยละ 75 ของระบบสถาบันการเงิน และมีสาขาดำเนินการอยู่ทั่วประเทศ ดังนั้น วงเงินเป้าหมายสินเชื่อเพื่อการเกษตรที่ต้องดำเนินการในแต่ละปีจึงมีจำนวนสูงและเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้ นโยบายนี้มีจุดมุ่งหมาย

- เพื่อให้มีปริมาณเงินสนับสนุนภาคเกษตรอย่างเพียงพอ ไม่ใช่เพียงเฉพาะการเพาะปลูก แต่ต้องเป็นเงินทุนหมุนเวียนระยะยาว เพื่อสามารถเก็บสต็อกพืชผลได้บางส่วนด้วย

- เพื่อให้เกษตรกรได้รับเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยพอสมควร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรลดการพึ่งพาตลาดเงินนอกระบบซึ่งอัตราดอกเบี้ยสูงมาก

- เพื่อให้มีการกระจายสินเชื่อไปยังเกษตรกรรายย่อยให้ทั่วถึงมากที่สุด

ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงมีนโยบายให้ธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อให้แก่ภาคเกษตรกรรมโดยเริ่มประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2518 ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ว่า ธนาคารพาณิชย์ต้องปล่อยสินเชื่อเพื่อการเกษตรร้อยละ 5 ของยอดเงินให้กู้ยืม ในปี 2517 ต่อมา ในปี 2519 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการขยายขอบเขตเป้าหมายการให้สินเชื่อการเกษตร ของธนาคารพาณิชย์เพิ่มเติม โดยให้นับรวมถึงสินเชื่อที่ให้แก่ธุรกิจการเกษตรด้วย ซึ่งกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมแก่เกษตรกรโดยตรงในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 9 ของยอดเงินฝากในปีที่ผ่านมา และให้กู้ยืมแก่ธุรกิจการเกษตรไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2 ของยอดเงินฝากในปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อให้มีการอำนวยสินเชื่อการเกษตรครบวงจรมากขึ้น และเป้าหมายนี้ได้มีการขยายการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรงเพิ่มขึ้นในปี 2522 เป็นร้อยละ 11 และธุรกิจการเกษตรยังคงอยู่ในอัตราเดิมคือร้อยละ 2 ของยอดเงินฝากในปีที่ผ่านมา ซึ่งอัตราดังกล่าวนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำรงเป้าหมายการให้สินเชื่ออยู่ที่ร้อยละ 13 ของยอดเงินฝากของปีที่ผ่านมาจนถึงปี 2529 ต่อมา ในปี 2530 ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายสินเชื่อเพื่อการเกษตรเป็นนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ซึ่งได้มีการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์ขยายขอบเขตให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดย่อมด้วย

นอกเหนือจากการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรงและธุรกิจการเกษตร ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นภาคเศรษฐกิจที่สามารถรองรับแรงงานส่วนเกินจากภาคการเกษตร ตลอดจนช่วยป้องกันการเคลื่อนย้ายแรงงานจากส่วนภูมิภาคมายังเขตเมืองได้ นอกจากนี้ นโยบายสินเชื่อสู่ชนบทยังช่วยสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาค ให้มีความเจริญกระจายไปตามท้องถิ่นต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อสู่ชนบทเป็นสัดส่วนกับยอดเงินฝากเมื่อสิ้นปีก่อน การคิดสัดส่วนกับสินเชื่อสู่ชนบทนี้จะคิดโดยมวลรวมของทั้งธนาคาร ดังนั้น แม้สาขาธนาคารพาณิชย์ใดบางสาขาจะปล่อยสินเชื่อสู่ชนบทได้น้อย บางสาขาปล่อยได้มาก แต่ถ้าโดยมวลรวมแล้วสามารถกระทำตามเป้าหมายได้ก็ถือว่าธนาคารได้ปฏิบัติตามข้อบังคับนั้นแล้ว ซึ่งการให้สินเชื่อสู่ชนบทนี้ได้เพิ่มสัดส่วนการให้สินเชื่อภาคบังคับจากที่กำหนดไว้เดิมร้อยละ 13 เป็นร้อยละ 20 ของยอดเงินฝากเมื่อสิ้นปีก่อนหน้า โดยจำนวนนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 ของเงินฝากจะต้องให้สินเชื่อแก่กลุ่มเป้าหมายเดิม คือ เกษตรกร

และกลุ่มเป้าหมายใหม่ต่าง ๆ ส่วนที่เหลืออีกไม่เกินร้อยละ 6 กำหนดให้เป็นสินเชื่อเพื่อธุรกิจ การเกษตร ซึ่งให้นับโรงสีข้าวเพิ่มเติมเป็นกลุ่มเป้าหมายด้วย

การกำหนดเป้าหมายสินเชื่อสู่ชนบทให้มีสัดส่วนที่สูงขึ้นดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการบังคับให้ธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจตามนโยบาย ของรัฐมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นที่ยอมรับของสาธารณชนโดยทั่วไปแล้ว สำหรับด้านธนาคารพาณิชย์ เองการขยายคำจำกัดความสินเชื่อสู่ชนบทให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพิ่มเติมก็เท่ากับ เพิ่มความคล่องตัวให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถตอบสนองนโยบายของทางการได้ตามความถนัด ของแต่ละธนาคารได้มากยิ่งขึ้น โดยกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมที่ทางการได้พิจารณากำหนดไว้ในส่วน ร้อยละ 14 ของเงินฝากเพิ่มเติมตั้งแต่ปี 2536 คือ อุตสาหกรรมขนาดย่อมในส่วนบุคคล กิจกรรม เหมือนแร่ สาธารณูปโภค โรงพยาบาล และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยในส่วนบุคคล

ในการปฏิบัติตามเป้าหมายการให้สินเชื่อสู่ชนบทนี้ หากธนาคารพาณิชย์ใดไม่ สามารถให้สินเชื่อตามเงื่อนไขหรือตามเป้าหมายที่กำหนด ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดให้ ธนาคารพาณิชย์นั้นดำเนินการ ดังนี้

- กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรที่กำหนด ต้อง นำเงินส่วนที่ต่ำกว่าเป้าหมายฝากไว้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ให้ ดำเนินการแทน ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยกเลิกการนำส่งเงินฝากดังกล่าวในเดือน สิงหาคม 2542

- กรณีสาขาของธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถดำเนินการให้สินเชื่อ ครอบคลุม ตามเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ให้สาขาธนาคารพาณิชย์ต้องนำเงินส่วนที่ต่ำกว่า เงื่อนไขฝากไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยโดยไม่ได้รับดอกเบี้ย หรือซื้อพันธบัตรรัฐบาล หรือ พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ 4.5 เท่าของจำนวนที่ต่ำกว่าเงื่อนไข

2.2 มาตรการว่าด้วยการกำหนดเงื่อนไขให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติ เมื่อเปิด สาขาในอำเภอรอบนอก นโยบายอีกด้านหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ส่งเสริมให้ธนาคาร พณิชย์อำนวยความสะดวกการเกษตรมากขึ้นก็คือ นับตั้งแต่ปี 2518 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขาในอำเภอรอบนอกได้สะดวกตามความต้องการ แต่ทั้งนี้สาขา

ธนาคารพาณิชย์มีเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย การกำหนดเงื่อนไขในการขอเปิดสาขาเพิ่มของธนาคารพาณิชย์ จะมีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์เอง โดยที่การลดลงของจำนวนเงินทุนที่ธนาคารพาณิชย์ต้องนำไปตามเงื่อนไขของการเปิดสาขานั้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีเงินทุนลดลงที่จะไปปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจอื่น ๆ ที่ธนาคารพาณิชย์จะสามารถนำไปแสวงหากำไรได้ ดังนั้น การเปิดสาขาธนาคารพาณิชย์จึงมีผลต่อการพิจารณาปล่อยสินเชื่อด้วย

บทบาทของภาครัฐบาลที่ส่งผลต่อกิจการธนาคารพาณิชย์ภูมิภาค

รัฐบาลไทยมีความพยายามที่จะพัฒนาตลาดสินเชื่อในชนบทไทยมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากนโยบายรัฐบาลในชุดต่าง ๆ ที่เน้นทางด้านการบริหารเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะรัฐบาลในชุดปัจจุบัน โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของประชาชน ทั้งในด้านการเพิ่มรายได้ เช่น การพักชำระหนี้เกษตรกร การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และการเพิ่มสิทธิประโยชน์และสวัสดิการประชาชน เช่น โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้า การสนับสนุนการให้สินเชื่อแก่ประชาชน และการให้เงินอุดหนุนเพื่อให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยและทำกิน และปล่อยให้การฟื้นตัวในภาคเอกชนหรือระดับล่างเป็นไปตามกลไกตลาด มาเน้นการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับล่าง โดยผ่านทางการพัฒนาสวัสดิการของสังคมส่วนรวม (Welfare Economics) หรือเป็นนโยบายเชิงสวัสดิการ ซึ่งเปลี่ยนจากการจัดสรรในระดับมหภาคไปเป็นการจัดสรรสู่ระดับจุลภาคหรือการบริโภคระดับย่อย โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) มีแนวคิดเร่งรัดพัฒนา ช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและยากจนโดยเฉพาะประชากรในกลุ่มชนบท

ทั้งนี้ การกระตุ้นเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาล ส่วนหนึ่งก็ดำเนินการโดยใช้นโยบายการเงิน คือ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้มาตรการทางการเงินให้ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อให้แก่ประชาชนในชนบทอย่างมีระบบในปริมาณที่มากขึ้นและเป็นที่ยั่งยืน โดยมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายสินเชื่อชนบทและการกำหนดเงื่อนไขการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้ นโยบายสินเชื่อเกษตรที่เริ่มในปี 2518 และพัฒนาเปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายสินเชื่อสู่ชนบทในปี 2530 โดยให้ธนาคารพาณิชย์จัดทำรายงานจำแนกตามประเภทลูกหนี้และ

ประเภทสินเชื่อส่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบเป็นรายเดือนนั้น เป็นนโยบายที่สำคัญในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศด้านหนึ่ง คือ นโยบายความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยการสนับสนุนให้มีสินเชื่อเพียงพอในภูมิภาค ถึงแม้ว่านโยบายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร หรือแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท จะเป็นนโยบายที่มีการกล่าวอ้างมาโดยตลอดของพรรคการเมืองทุกพรรคและของรัฐบาลทุกรัฐบาล แต่รูปธรรมในการดำเนินการส่วนใหญ่จะพึ่งพาการนำเสนอโครงการของภาคราชการ หรือธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นสำคัญ ขณะเดียวกัน รัฐบาลยังมีนโยบายกระตุ้นให้ราคาผลผลิตการเกษตรอยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการชำระคืนเงินกู้อีกด้วย ทั้งนี้ ในอดีตธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดทางเลือกให้แก่ธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อสู่ชนบท 3 ทาง คือ

1. ให้กู้แก่เกษตรกรโดยตรง
2. ให้ธนาคารพาณิชย์ฝากเงินของธนาคารไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
3. ให้ธนาคารพาณิชย์ลงทุนในพันธบัตรสินเชื่อเกษตรกร

แต่ส่วนใหญ่แล้วธนาคารพาณิชย์จะเลือกทางเลือกที่ 2 ทางเลือกที่ 3 และทางเลือกที่ 1 เป็นทางเลือกสุดท้าย เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ไม่ต้องเสี่ยงต่อหนี้สูญและการใช้จ่ายในการให้บริการสินเชื่อต่อประชาชนในท้องถิ่น

และหากพิจารณาจากกฎเกณฑ์การกำหนดเป้าสินเชื่อเกษตรและธุรกิจเกษตรสู่ชนบทของธนาคารแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา จะเห็นว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะกระตุ้นและเพิ่มเป้าหมายการให้สินเชื่อสู่ชนบทเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งสามารถชี้ชัดได้ว่า รัฐบาลเห็นความสำคัญของการกระตุ้นเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคอย่างจริงจังมาโดยตลอด

ในปี 2545 ที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จีดีพี) ไตรมาส 1 – 4 ขยายตัวร้อยละ 3.9 , 5.1, 5.8 และ 6.2 ตามลำดับ ทำให้อัตราการขยายตัวของทั้งปี 45 อยู่ที่ระดับร้อยละ 5.3 ซึ่งเมื่อพิจารณาเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจต่าง ๆ แล้วพบว่า การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยที่ผ่านมามีได้รับแรงหนุนจากการใช้จ่ายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนภาคเอกชนนั้น แรงกระตุ้นมาจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำ ขณะที่

รัฐบาลก็มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการใช้จ่ายโดยผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น มาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์ มาตรการกระตุ้นการปล่อยสินเชื่อ การพักชำระหนี้เกษตรกร กองทุนหมู่บ้าน และอื่น ๆ รวมทั้งในช่วงปี 2546 รัฐบาลยังได้ออกมาตรการใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร ตลอดจนโครงการเบิกเงินบำนาญตกทอดก่อนกำหนด ซึ่งโครงการต่าง ๆ เหล่านี้อาจมีมูลค่ารวมประมาณกว่า 8.5 แสนล้านบาทในช่วงปีงบประมาณ 2545-2552 ทั้งนี้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐสามารถจำแนกแต่ละโครงการได้ดังนี้ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลไทย ในปีงบประมาณ 2545-2552

โครงการ	แหล่งเงินทุน
1. กองทุนหมู่บ้าน	1. ธนาคารออมสิน 2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
2. พักชำระหนี้เกษตรกร	งบประมาณ
3. ประกันสุขภาพถ้วนหน้า	งบประมาณ
4. มาตรการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์	ไม่มีค่าใช้จ่ายโดยตรง แต่จะเป็นรายได้ภาษีและค่าธรรมเนียมที่สูญเสีย (ภาระทางอ้อม)
5. มาตรการกระตุ้นการปล่อยสินเชื่อ - ธนาคารประชาชน - การขอความร่วมมือจากสถาบันการเงินของรัฐในการปล่อยสินเชื่อ - การให้สินเชื่อแก่อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (เอสเอ็มอี)	ธนาคารออมสิน ธนาคารกรุงไทย 1. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2. ธนาคารออมสิน 3. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 4. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า 5. บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
6. มาตรการสนับสนุนการมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย - โครงการบ้านเอื้ออาทร	ธนาคารออมสินและงบประมาณ

- โครงการบ้านมั่นคง	งบประมาณ
- โครงการบ้านในชนบท	ธนาคารออมสิน
7. โครงการเบิกเงินบำเหน็จตกทอดก่อนกำหนด	1. งบประมาณ 2. ธนาคารออมสิน

ที่มา : ศูนย์วิจัยกสิกรไทย

จากโครงการมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐข้างต้น พบว่า โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการของประชาชน รวมถึงการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศ โดยมาตรการที่เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างพื้นฐานของสถาบันการเงินที่เห็นได้ชัดก็จะมีเพียงการจัดตั้งบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยเท่านั้น ซึ่งการมุ่งเน้นที่การพัฒนาทางสังคมดังกล่าวก็นับว่าเป็นปัจจัยสะท้อนถึง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในแนวทางนโยบายการคลังจากการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างสาธารณูปโภค ในขณะที่ปล่อยให้การฟื้นตัวในภาคเอกชนหรือระดับล่างเป็นไปตามกลไกตลาด มาเป็นการใช้จ่ายภาครัฐเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจระดับล่างโดยผ่านทางการพัฒนาสวัสดิการของสังคมโดยส่วนรวม (Welfare Economics) หรือเป็นนโยบายเชิงสวัสดิการ ซึ่งเปลี่ยนจากการจัดสรรในระดับมหภาคไปเป็นการจัดสรรสู่ระดับจุลภาค หรือการบริโภคระดับย่อย อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นสวัสดิการของประชาชนนั้น ภาครัฐยังต้องมีความระมัดระวังเกี่ยวกับขอบเขตของนโยบาย เพื่อไม่ให้เป็นผลเสียต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น อาจทำให้ประชาชนเพิ่มการบริโภคและลดการออม อันจะทำให้ช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนในระดับมหภาคเพิ่มมากขึ้น หรือทำให้ประชาชนเสียวินัยทางการใช้จ่าย อันอาจนำไปสู่การมีภาระหนี้สินที่มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันภาครัฐเองก็ควรระวังไม่ให้การให้เงินอุดหนุนจากภาครัฐมากเกินไป จนทำให้ระดับหนี้ของรัฐเพิ่มสูงขึ้นจนเป็นปัญหาต่อความสามารถในการชำระหนี้ ฐานะการคลัง และระดับหนี้สาธารณะในอนาคต

อย่างไรก็ตาม มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจบางโครงการอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการเงินของรัฐ โดยการสนับสนุนด้านการปล่อยสินเชื่อ รายได้บางส่วนก็จะสะท้อนกลับมาที่รัฐบาล ซึ่งมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ระดับของความเสียหาย ฐานะ

เงินกองทุนของสถาบันการเงินของรัฐ รวมทั้งการพิจารณาทางเลือกอื่น ๆ ในการชดเชยความเสียหายที่อาจจะต้องใช้เงินรัฐทั้งหมด ซึ่งจากการกระจายสินเชื่อมากขึ้นตามมาตรการนโยบายรัฐบาล อาจส่งผลต่อการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภาคเอกชน โดยเมื่อภาครัฐสนับสนุนให้ปล่อยสินเชื่อแก่ประชาชน ปัจจัยสำคัญที่ภาครัฐนำมาใช้กระตุ้นคือ อัตราดอกเบี้ยในระดับต่ำ ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนการกู้ยืมของผู้ต้องการกู้ก็จะต่ำ อันเป็นการจูงใจให้ประชาชนต้องการเงินกู้จากธนาคารพาณิชย์ของรัฐมากกว่า อัตราการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ภาคเอกชนก็จะลดน้อยลงตามสัดส่วน (หากปริมาณความต้องการเงินกู้ยืมคงที่) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาความต้องการกู้ยืมของประชาชนอื่น ๆ อีก เช่น ความสะดวก ความรวดเร็ว ในขั้นตอนการขออนุมัติสินเชื่อ เป็นต้น โดยปัจจัยดังกล่าวก็เป็นตัวเปรียบเทียบและการตัดสินใจของประชาชนผู้ต้องการสินเชื่ออีกด้วย

สถานการณ์การให้สินเชื่อในชนบท

ตลาดสินเชื่อในชนบทไทยในปัจจุบัน มีความหลากหลายทั้งด้าน ผู้ให้กู้ ผู้กู้ และประเภทสินเชื่อ โดยผู้ให้กู้มีทั้งในระบบและนอกระบบ ผู้ให้กู้ในระบบ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร โครงการแก้ไขความยากจน (กข.คจ.) กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่วนผู้กู้นอกระบบ ประกอบด้วย ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ผู้มีรายได้ประจำในหมู่บ้าน เกษตรกรที่มีฐานะดีในหมู่บ้าน พ่อค้าขายปัจจัยการผลิตและสินค้าอุปโภคบริโภค พ่อค้ารับซื้อผลผลิตและกลุ่มต่าง ๆ ที่ชาวชนบทจัดตั้งขึ้น ทางด้านผู้กู้มีทั้งที่เป็นผู้ที่มีฐานะดี จะกู้จากธนาคารพาณิชย์ ผู้ที่มีฐานะปานกลาง ส่วนใหญ่จะกู้จาก ธ.ก.ส. และผู้ที่มีฐานะยากจน กู้จากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน และนายทุนที่ให้ออกนอกระบบ

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลที่มีมานาน คือ พยายามที่จะลดบทบาทของสินเชื่อในระบบทั้งหลาย เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ในระบบคิดกับลูกหนี้ที่อยู่ในระดับที่สูงเกินควร ส่งผลให้ผู้กู้ในระบบไม่สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยแข่งขันได้อย่างเสรี ด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ผู้ให้กู้ในระบบต้องปฏิบัติตาม ต้องเรียกเก็บจากผู้กู้ตามเพดานอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ และ

เคลื่อนไหวขึ้นลงตามเพดานดังกล่าว แต่ส่วนใหญ่แล้วธนาคารพาณิชย์ก็มักไม่คิดดอกเบี้ยเต็มตามเพดานที่กำหนด แต่มักคิดต่ำกว่าเพดานเล็กน้อย ทั้งที่เป็นที่ยอมรับว่า การให้กู้แก่ภาคเอกชนนั้นมีความเสี่ยงสูงและมีค่าใช้จ่ายในการบริหารสูงกว่าการให้กู้โดยทั่วไป นอกจากนี้ นโยบายการใช้ดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าเพดานของธนาคารพาณิชย์ก็เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดเอาไว้ จึงต้องกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับคู่แข่งรายอื่นในตลาด

ส่วนผู้ให้กู้ในระบบไม่ได้ถูกข้อจำกัดทางกฎหมายมาบังคับว่า ต้องคิดอัตราดอกเบี้ยเท่าไร ดังนั้น ผู้ให้กู้ในระบบสามารถเก็บจากผู้กู้ในอัตราเท่าใดก็ได้ แต่มีสิ่งที่กำหนดดอกเบี้ยในแต่ละภูมิภาคตามตัวแปรหลัก 2 ตัว คือ ปริมาณเงินกู้และระยะเวลาที่กู้ (หากระยะเวลากู้ยิ่งสั้น อัตราดอกเบี้ยก็ยิ่งสูง) แสดงให้เห็นว่า บทบาทสำคัญในการกำหนดระดับอัตราดอกเบี้ยนั้นอยู่ที่ต้นทุนทางธุรกรรม (Transactions cost) ซึ่งปกติจะอยู่ในระดับคงที่ต่อสัญญาไม่ขึ้นกับปริมาณเงินและระยะเวลาที่กู้ ดังนั้น เมื่อนำมาคำนวณเป็นอัตราดอกเบี้ยซึ่งคิดเป็นอัตราต่อเดือนต่อจำนวนเงินต้นแล้ว อัตราดอกเบี้ยจะผกผันในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรทั้งสองตัว

จะเห็นได้ว่าแหล่งเงินกู้ในระบบ จึงเป็นตัวแปรหรือปัจจัยทางเลือกหนึ่งที่ผู้กู้ในชนบทสามารถที่จะเลือกเป็นแหล่งเงินกู้ได้ แม้แหล่งเงินกู้ในระบบจะมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างสูงกว่า แต่ผู้กู้ในชนบทก็มีความเต็มใจที่จะจ่าย เพื่อแลกกับขั้นตอน ความสะดวก รวมทั้งหลักประกันเงินกู้ แต่จากการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สินเชื่อในระบบมีบทบาทต่อเกษตรกรไทยลดลงอย่างชัดเจนจากร้อยละ 60 มาเหลือร้อยละ 40 ของปริมาณสินเชื่อชนบททั้งหมด ผู้ให้กู้ในระบบที่เคยปล่อยสินเชื่อสำหรับการเพาะปลูก และสินเชื่อสำหรับการยังชีพแก่เกษตรกร มีจำนวนและมีบทบาทลดลงไปมาก ขณะเดียวกันร้านค้าในเมืองที่ขายสินค้าอุปโภคที่ถาวร (consumer durable) แบบผ่อนส่งก้าวขึ้นมาเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการปล่อยสินเชื่อในระบบ การที่สินเชื่อในระบบมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เกิดจากการขยายตัวของ ธกส. และสหกรณ์การเกษตร ความสำเร็จของ ธกส. ทำให้ ธกส.มีส่วนแบ่งตลาดใหญ่ที่สุดในตลาดสินเชื่อชนบท (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541 : 45)

อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินที่นับเป็นแหล่งสินเชื่อในระบบที่ให้สินเชื่อแก่ท้องถิ่นก็ยังคงเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือกหนึ่งที่ผู้กู้ในชนบทมักจะเลือกใช้เมื่อต้องการกู้ยืม ซึ่งได้แก่ ธนาคาร

พาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และธนาคารออมสิน เป็นต้น สถาบันการเงินที่ให้กู้แก่ชาวชนบทมีแหล่งเงินทุนแตกต่างกัน สหกรณ์การเกษตรนั้นมีแหล่งเงินทุนเฉพาะจาก ธกส.เท่านั้น ส่วน ธกส. มีแหล่งเงินทุนที่หลากหลายกว่า แหล่งที่สำคัญที่สุดก็คือจากธนาคารพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินที่มีบทบาทในการปล่อยสินเชื่อสูงถึงมากที่สุดคือ ธนาคารพาณิชย์ และจากนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ให้ธนาคารพาณิชย์กระจายสินเชื่อสู่ชนบทตามสัดส่วนของเงินฝากตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 เป็นต้นมานั้น ยังผลให้มีเงินกู้ไปสู่ชนบทในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงมาก ชาวชนบทเริ่มมีโอกาสกู้เงินได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2542 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือเวียนถึงธนาคารพาณิชย์ให้รายงานผลการให้สินเชื่อดังกล่าวให้ธนาคารทราบเป็นรายเดือนและราย 6 เดือน โดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับเป้าหมายประจำปีตามที่เคยปฏิบัติมา

สำหรับธนาคารพาณิชย์นั้น แม้จะมีบทบาทมากที่สุดในการให้สินเชื่อแก่ท้องถิ่น แต่เมื่อพิจารณาสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากในส่วนภูมิภาคเปรียบเทียบกับกรุงเทพฯ ตามตารางที่ 13 จะเห็นว่า ธนาคารพาณิชย์ไม่ได้ปล่อยสินเชื่อแก่ท้องถิ่นมากเท่าที่ควร แต่ได้ออนเงินออมเหล่านั้นเข้ามาใช้ให้กู้ยืมในส่วนกลาง ตารางที่ 14 แสดงการโอนเงินของธนาคารพาณิชย์ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2544 จะพบว่าจำนวนเงินโอนเข้ากรุงเทพฯ สูงกว่าเงินที่โอนออกสู่ภูมิภาคทุกปี และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด โดยในช่วงระหว่างปี 2530-2532 ส่วนภูมิภาคมีเงินโอนเข้าสู่ส่วนกลางทุกปีในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่เงินโอนในเขตกรุงเทพมหานครไม่มี แต่กลับมีตัวเลขติดลบ นั่นหมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครมีความสามารถในการระดมเงินฝากไม่เพียงพอต่อความต้องการสินเชื่อ โดยธนาคารพาณิชย์อาจจัดสรรและหาแหล่งเงินทุนจากทั้งเงินโอนจากส่วนภูมิภาค และเงินกู้ยืมจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติม ต่อมา ในปี 2533-2539 อัตราการโอนเงินจากส่วนภูมิภาคเริ่มลดลง หลังจากนั้นระหว่างปี 2540-2544 ส่วนภูมิภาคก็ยังคงมีเงินโอนเข้าสู่ส่วนกลางเพิ่มขึ้นโดยตลอด ดังนั้น จึงทำให้สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในกรุงเทพฯ ในช่วงเวลาเดียวกันมีค่าเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 128.08 แต่สัดส่วนนี้สำหรับภูมิภาคอยู่ในระดับร้อยละ 74.34 เท่านั้น การโอนเงินเข้าสู่ส่วนกลางของธนาคารพาณิชย์นี้ ย่อมเป็นผลให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจจะระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพิ่มยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในช่วงปี 2530-2539 สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากปี 2539 เป็นต้นมา อัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากเริ่มมีสัดส่วนที่ลดน้อยลง อันมีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบให้ธนาคารพาณิชย์ไม่ปล่อยสินเชื่อตามกลไกของตลาด เช่น ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเอเชียในปี 2540 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของประชากรแต่ละครัวเรือนที่ลดลง ความสามารถในการชำระหนี้ของประชาชนก็ลดลงตามไปด้วย อันกระทบต่อเนื่องไปถึงหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (เอ็นพีแอล) ของธนาคารพาณิชย์มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่แน่ใจในการกระจายสินเชื่อสู่ระบบเช่นเดิม

ตารางที่ 13 สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2530-2544

ประจำปี	กรุงเทพฯ			ส่วนภูมิภาค		
	เงินฝาก (ล้านบาท)	สินเชื่อ (ล้านบาท)	สินเชื่อต่อเงิน ฝาก (ร้อยละ)	เงินฝาก (ล้านบาท)	สินเชื่อ (ล้านบาท)	สินเชื่อต่อเงิน ฝาก (ร้อยละ)
2530	497,908	583,497	117.19	251,715	108,285	43.02
2531	588,740	730,373	124.06	302,741	136,490	45.08
2532	745,873	948,353	127.15	383,902	177,651	46.28
2533	930,287	1,045,005	112.33	506,227	433,675	85.67
2534	1,145,600	1,261,310	110.10	598,888	525,165	87.69
2535	1,319,961	1,544,158	116.99	708,753	635,420	89.65
2536	1,594,387	1,904,678	119.46	825,966	766,743	92.83
2537	1,666,442	2,350,270	141.04	1,046,833	954,778	91.21
2538	1,903,684	2,814,029	147.82	1,257,542	1,177,576	93.64
2539	2,177,711	3,266,170	149.98	1,434,002	1,359,451	94.80
2540	2,699,687	4,796,077	177.65	1,530,282	1,356,699	88.66
2541	3,043,907	4,001,448	131.46	1,618,445	1,206,952	74.57
2542	3,029,909	3,955,171	131.71	1,611,039	1,148,401	71.28
2543	3,181,771	3,571,078	112.24	1,701,788	1,001,569	58.85

2544	3,309,490	3,373,725	101.94	1,769,227	917,045	51.83
เฉลี่ย			128.08	74.34		

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 14 การโอนเงินของธนาคารพาณิชย์ ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประจำปี	กรุงเทพฯ			ส่วนภูมิภาค		
	เงินฝาก	สินเชื่อ	เงินโอน	เงินฝาก	สินเชื่อ	เงินโอน
2530	497,908	583,497	-85,588	251,715	108,285	143,430
2531	588,740	730,373	-141,633	302,741	136,490	166,251
2532	745,873	948,353	-202,480	383,902	177,651	206,251
2533	930,287	1,045,005	-114,718	506,227	433,675	72,552
2534	1,145,600	1,261,310	-115,711	598,888	525,165	73,723
2535	1,319,961	1,544,158	-310,291	708,753	635,420	73,333
2536	1,594,387	1,904,678	-310,291	825,966	766,743	59,223
2537	1,666,442	2,350,270	-683,828	1,046,833	954,778	92,055
2538	1,903,684	2,814,029	-910,345	1,257,542	1,177,576	79,966
2539	2,177,711	3,266,170	-1,088,459	1,434,002	1,359,451	74,551
2540	2,699,687	4,796,077	-2,096,390	1,530,282	1,356,699	173,583
2541	3,043,907	4,001,448	-957,541	1,618,445	1,206,952	411,493
2542	3,029,909	3,955,171	-925,262	1,611,039	1,148,401	462,638
2543	3,181,771	3,571,078	-389,307	1,701,788	1,001,569	700,219
2544	3,309,490	3,373,725	-64,235	1,769,227	917,045	852,182

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

สำหรับสาเหตุที่ธนาคารพาณิชย์ให้กู้ยืมแก่ท้องถิ่นน้อยกว่าที่ควรจะเป็นนั้น เนื่องจากปัจจัยหลายประการ กล่าวคือ ในบางท้องถิ่น ระดับความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจยังไม่

เอื้ออำนวย จึงทำให้ความสามารถในการรับเงินกู้ยืมมีจำนวนจำกัด และเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์ปล่อยยืมให้ไปมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ดำเนินกิจการเพื่อมุ่งแสวงหาผลกำไรเป็นหลัก จึงได้มีการโอนเงินเข้ามาในส่วนกลาง ซึ่งมีช่องทางปล่อยเงินกู้ที่ให้ผลตอบแทนสูงมากกว่า นอกจากนี้ การบริหารงานของสาขาธนาคารพาณิชย์ในท้องถิ่นยังมีขีดจำกัด ทั้งในด้านอำนาจของผู้จัดการที่จะให้กู้ยืมเงินและการขาดพนักงานที่ชำนาญในการประเมินและติดตามผลการให้กู้ยืม โดยเฉพาะในด้านสินเชื่อเกษตร ซึ่งมีความเสี่ยงและค่าใช้จ่ายสูง

อย่างไรก็ตาม นอกจากธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทสูงสุดในการปล่อยสินเชื่อสู่ชนบทแล้ว ยังมีสถาบันการเงินหลักอีกหนึ่งแห่งที่มีบทบาทสำคัญในระยะหลังเพิ่มมากขึ้น นั่นคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งจากข้อมูลเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของ ธกส. (ตารางที่ 15) จะพบว่า เงินรับฝากจากประชาชนที่ ธกส.สามารถระดมมาได้นั้นมีจำนวนน้อยกว่าความต้องการสินเชื่อของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2530 ที่มีสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากสูงถึงร้อยละ 343.85 นั่นหมายความว่า ธกส.ไม่มีสภาพคล่องส่วนเกินเพียงพอที่จะรองรับความต้องการสินเชื่อของประชาชนได้ โดย ธกส.อาจจะได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐบาลในด้านความช่วยเหลือทางการเงิน รวมทั้งเงินรับฝากจากธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเปิดช่องทางให้ธนาคารพาณิชย์สามารถฝากเงินไว้ที่ ธกส. หากธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถปล่อยสินเชื่อสู่ชนบทตามเป้าหมายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้

ตารางที่ 15 เงินรับฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประจำปี	เงินรับฝาก	เงินให้สินเชื่อ	สินเชื่อต่อเงินฝาก
2530	7,301	25,105	343.85
2531	9,461	26,400	279.05
2532	13,018	29,822	229.08
2533	17,978	38,816	215.91
2534	24,728	51,682	209.00
2535	33,473	65,205	194.80
2536	43,882	81,407	185.51
2537	60,516	100,676	166.36
2538	82,658	129,686	156.89
2539	118,417	169,667	143.28
2540	123,721	197,248	159.43
2541	148,986	206,609	138.68
2542	158,095	222,228	140.57
2543	196,400	256,663	130.68
2544	242,291	276,560	114.14

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ต่อมา ธกส.ได้พยายามสร้างบริการเงินฝากใหม่ ๆ ขึ้นมาแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ที่มีส่วนแบ่งตลาดในการออมสูงสุดของสถาบันการเงิน และเพื่อดึงดูดผู้ฝากเงิน บริการเหล่านี้ ได้แก่ การฝากเงินออมทรัพย์พิเศษ โครงการออมทรัพย์ทวีโชค โครงการออมทรัพย์ของกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมต่าง ๆ นอกจากนั้น ธกส.ยังมีการบังคับให้สมาชิกผู้กู้เงินต้องฝากเงินกู้บางส่วนไว้ในบัญชีเงินออมทรัพย์ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541 : 72) ส่งผลให้ในช่วงระยะหลัง ธกส.สามารถระดมเงินฝากได้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับความต้องการสินเชื่อเริ่มลดน้อยลง จึงทำให้สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากลดลงอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลเมื่อก่อตั้ง ธกส.ขึ้นในปี 2509 คือ ต้องการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ส่งเสริมอาชีพหรือการดำเนินงานของเกษตรกร หรือสหกรณ์ การเกษตร หรือกลุ่มเกษตรกร โดยการปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้กับบุคคลและกลุ่มบุคคลดังกล่าว ในช่วงเวลาที่ผ่านมา นับว่า ธกส.บรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติภารกิจตามที่ตั้งไว้ คือ สามารถให้บริการสินเชื่อแก่ครัวเรือนเกษตรกรได้ถึงร้อยละ 80 ของครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศ ทำให้สินเชื่อในระบบในชนบทลดความสำคัญลงอย่างมาก แต่ระหว่างสามทศวรรษกว่าแห่งการดำเนินงานของ ธกส. ระบบเศรษฐกิจไทยโดยทั่วไปและเศรษฐกิจชนบทมีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว วิถีชีวิตของเกษตรกรได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ธกส.เองในฐานะที่เป็นสถาบันการเงินของคนชนบทที่สำคัญ ก็ได้พยายามปรับเปลี่ยนนโยบายการให้บริการทางการเงินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของชนบท ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดทางกฎหมาย การเพิ่มสินเชื่อจากสินเชื่อการเกษตรไปสู่สินเชื่อชนบทเพื่อประกอบกิจการทุกประเภท ทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร นอกจากจะสอดคล้องกับกิจกรรมของชาวชนบทในปัจจุบันแล้ว ยังมีข้อดีอื่น ๆ ได้แก่ การช่วยลดความเสี่ยงให้แก่ครัวเรือน ที่มีความเสี่ยงสูงจากกิจกรรมการเกษตร และช่วยให้ชาวชนบทมีฐานะดีขึ้น เพราะกิจกรรมนอกภาคเกษตรให้ผลตอบแทนที่สูงกว่ากิจกรรมเกษตรอยู่มาก ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาด้านสินเชื่อชนบท จึงเกี่ยวข้องโดยตรงต่อทิศทางการดำเนินงานของ ธกส.ด้วย

สถานการณ์การเงินของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทหลัก สำหรับประชาชนในชนบทในการประกอบธุรกรรมทางการเงิน ทั้งนี้ ปัจจัยและโอกาสในการให้กระจายสินเชื่อส่วนภูมิภาคไปแต่ละท้องถิ่นของธนาคารพาณิชย์นั้น มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. สภาวะแรงงานและการมีงานทำของส่วนภูมิภาค

หากโอกาสในการจ้างงาน หรือผู้มีงานทำในภูมิภาคมีจำนวนมาก จะส่งผลให้รายได้ของประชากรในพื้นที่นั้นก็จะสูงขึ้น นั่นหมายถึงเงินออมของประชาชนก็จะมีมากขึ้น เงินทุนที่จะไหลเข้าสู่ระบบธนาคารพาณิชย์ก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสในการให้สินเชื่อกลับสู่ท้องถิ่นก็จะมีมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากเงินออมเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์

โดยสามารถพิจารณาจากภาวะการมีงานทำและกำลังแรงงานทั้งหมดในปี 2544 (ตารางที่ 16) จะพบว่าแต่ละภูมิภาคมีภาวะการมีงานทำที่ใกล้เคียงกัน โดยเฉลี่ยทั่วราชอาณาจักรอยู่ที่ระดับร้อยละ 51.12 แต่ทั้งนี้ภาคที่มีภาวะการมีงานทำต่ำสุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอัตราส่วนผู้มีงานทำต่อประชากรของภาคที่ร้อยละ 47.38 และหากพิจารณาจากสาขาการมีงานทำ (ตารางที่ 17) จะพบว่าทั้ง 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จะมีสัดส่วนการมีงานทำในภาคเกษตรกรรมมากกว่าหรือใกล้เคียงกับนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งตรงข้ามกับประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร และภาคกลางที่มีสัดส่วนการมีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมสูงกว่าในภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้ ประชากรใน 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้มีจำนวนผู้มีงานทำนอกภาคเกษตรกรรมในภาคของการบริการสูงที่สุด คือ ร้อยละ 14.10 12.28 และ 17.01 ตามลำดับ เนื่องจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาคในปี 2544 มีการขยายตัวอย่างมากในภาคบริการและการท่องเที่ยว ตามนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคตามสภาวะแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติและภูมิประเทศในท้องถิ่นนั้น ๆ

ตารางที่ 16 สภาวะการมีงานทำ และกำลังแรงงานทั้งหมด ปี 2544

(หน่วย : พันคน)

สถานภาพแรงงาน	ทั่ว ราชอาณาจักร	กรุงเทพ มหานคร	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียง เหนือ	ภาคใต้
ประชากรทั้งหมด	62,936 (100.00)	7,768 (100.00)	14,245 (100.00)	11,305 (100.00)	21,195 (100.00)	8,422 (100.00)
กำลังแรงงานรวม	33,920 (53.90)	4,393 (56.55)	7,888 (55.37)	6,327 (55.97)	11,033 (52.05)	4,279 (50.81)
การมีงานทำ	32,173 (51.12)	4,245 (54.65)	7,670 (53.84)	6,042 (53.45)	10,043 (47.38)	4,173 (49.55)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นร้อยละ

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พศ. 2539-2546 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดยส่วนนโยบายประชากรและกำลังแรงงาน สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต สศช.

ตารางที่ 17 จำนวนและสัดส่วนของสภาวะการมีงานทำปี 2544 จำแนกตามสาขา

(หน่วย : พันคน)

สถานภาพแรงงาน	ทั่ว ราชอาณาจักร	กรุงเทพ มหานคร	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาค ตะวันออกเฉียง เหนือ	ภาคใต้
การมีงานทำ	32,173 (100.00)	4,245 (100.00)	7,670 (100.00)	6,042 (100.00)	10,043 (100.00)	4,173 (100.00)
สาขาเกษตรกรรม	13,585 (42.22)	28 (0.66)	2,271 (29.61)	3,240 (53.62)	5,983 (59.57.04)	2,064 (49.46)
นอกเกษตรกรรม	18,588 (57.78)	4,213 (99.25)	5,398 (70.38)	2,802 (46.38)	4,060 (40.43)	2,109 (50.54)
- เหมือนแร่	43 (0.13)	0 (0.00)	18 (0.23)	15 (0.25)	4 (0.04)	5 (0.12)
- หัตถอุตสาหกรรม	5,712 (17.75)	1,180 (27.80)	2,226 (29.02)	755 (12.5)	1,092 (10.87)	460 (11.02)
- การก่อสร้าง	1,583 (4.92)	166 (3.91)	381 (4.97)	334 (5.53)	506 (5.04)	196 (4.70)
- สาธารณูปโภค	174 (0.54)	36 (0.85)	52 (0.68)	34 (0.56)	36 (0.36)	18 (0.38)
- การค้าและการธนาคาร	4,493 (13.97)	1,050 (24.73)	1,084 (14.13)	752 (12.45)	1,007 (10.03)	600 (14.38)
- การขนส่ง	1,015 (3.15)	319 (7.51)	300 (3.91)	93 (1.54)	182 (1.81)	122 (2.92)
- การบริการ และอื่น ๆ	5,595 (17.39)	1,463 (34.46)	1,337 (17.43)	852 (14.10)	1,233 (12.28)	710 (17.01)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นร้อยละ

ที่มา : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร พ.ศ. 2539-2546 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดยส่วนนโยบายประชากรและกำลังแรงงาน สำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต สศช.

โดยภาวะการมีงานทำส่งผลต่อรายได้ของประชากรในแต่ละครัวเรือน

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากรายได้ และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน ในปี 2544 (ตารางที่ 18) จะพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด คือ 8,281 บาทต่อครัวเรือน หรือ 2,129 บาทต่อคน อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ก็ยังคงเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเขตหรือภูมิภาคอื่น ทั้งนี้ อัตราส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ของทั้ง 3 ภาคก็อยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง นั้นหมายถึงภาวะการใช้จ่ายของทั้ง 3 ภาคไม่เพียงพอหรือใกล้เคียงกับรายได้ที่ประชากรในแต่ละครัวเรือนได้รับ ซึ่งอาจส่งผลให้ประชากรในท้องถิ่นมีโอกาส หรือจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ เพิ่มเติม

ตารางที่ 18 รายได้ และค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกรายภาค พ.ศ. 2544

ภาค	ขนาดของ ครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		อัตราร้อยละของ ค่าใช้จ่าย ต่อรายได้
		ต่อครัวเรือน	ต่อคน	ต่อครัวเรือน	ต่อคน	
ทั่วราชอาณาจักร	3.6	12,185	3,404	10,025	2,800	82.3
กทม. และ 3 จังหวัด รอบ กทม.	3.2	24,365	7,520	18,850	5,818	77.4
ภาคกลาง	3.5	12,807	3,659	10,941	3,126	85.4
ภาคเหนือ	3.3	8,930	2,690	7,395	2,227	82.8
ภาคตะวันออกเฉียง เหนือ	3.9	8,281	2,129	6,888	1,771	83.2
ภาคใต้	3.8	10,914	2,895	9,597	2,546	87.9

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

หากพิจารณาเปรียบเทียบรายการที่สัมพันธ์กัน ระหว่างจำนวนประชากร รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร และปริมาณเงินฝาก ใน 3 ภูมิภาค โดยเฉลี่ยระหว่างปี 2530-2544 (ตารางที่ 19) พบว่า แม้จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 51.36 ของทั้ง 3 ภูมิภาคก็ตาม แต่รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรมีระดับต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 23.83 แสดงว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่ยากจนที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ 3 ภูมิภาคนี้ แม้ความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จะมีสัดส่วนไม่แตกต่างจากภาคเหนือและภาคใต้เท่าไรนัก คือ มีอัตราส่วนร้อยละ 31.64 แต่ก็มีสัดส่วนที่ต่ำที่สุด

ตารางที่ 19 จำนวนประชากร รายได้และปริมาณเงินฝากเฉลี่ย จำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2530-2544

รายการ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้	รวม
จำนวนประชากร (คน)	11,906,296 (29.37)	20,822,102 (51.36)	7,809,576 (19.26)	40,537,974 (100.00)
รายได้เฉลี่ยต่อหัว (บาท)	29,767.73 (32.41)	21,887.67 (23.83)	40,205.09 (43.77)	91,860.49 (100.00)
ปริมาณเงินฝาก (ล้านบาท)	179,683 (36.61)	155,291 (31.64)	155,885 (31.79)	490,859 (100.00)
ปริมาณเงินฝากต่อจำนวนประชากร	0.02	0.01	0.02	
รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปริมาณเงินฝาก	0.17	0.14	0.26	

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นร้อยละ

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

และหากเปรียบเทียบปริมาณเงินฝากต่อจำนวนประชากรในภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราส่วนเพียง 0.01 ขณะที่ภาคเหนือ และภาคใต้มีอัตราส่วนเท่ากัน คือ 0.02 และหากเทียบรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปริมาณเงินฝากก็พบว่า ภาคที่มีอัตราส่วนต่ำสุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีอัตราส่วนเพียง 0.14 ซึ่งสอดคล้องกับระดับรายได้ของประชากรใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ในระดับต่ำสุด แสดงว่า ระดับเงินฝากมีความสัมพันธ์กับรายได้ของ ประชากร นั้นหมายถึงว่า ภูมิภาคที่ยากจนเช่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือย่อมทำให้ธนาคาร พาณิชยระดมเงินฝากน้อยลงไปด้วย อันส่งผลต่อเนื่องไปถึงความต้องการปล่อยสินเชื่อสู่ภาค ชนบทของธนาคารพาณิชย์น้อยลง เนื่องจากการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ย่อมคำนึงถึง ต้นทุนและค่าใช้จ่าย รวมถึงความเสี่ยงที่จะได้รับเงินต้นกลับคืน จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องการ ปล่อยสินเชื่อตามนโยบายของภาครัฐ หรือปล่อยสินเชื่ออย่างเข้มข้นเฉพาะในเขตเมือง โดยเฉพาะ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนของปริมาณเงินฝากของ 3 ภูมิภาคต่อปริมาณเงินฝากของทั้งประเทศ (ตารางที่ 20) พบว่า ปริมาณเงินฝากของภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็อยู่ในระดับต่ำสุด คือร้อยละ 5.34 ขณะที่ ภาคเหนือและภาคใต้อยู่ที่ร้อยละ 6.17 และ 5.36 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 เปรียบเทียบปริมาณเงินฝากของ 3 ภูมิภาคกับค่าเฉลี่ยทั่วประเทศ

จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประจำปี	เฉลี่ยทั่วประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	750,623.8	55275.71	47,715.0	44907.2
2531	891,480.7	65164.96	54,178.3	55271.6
2532	1,129,775.3	82144.52	64,446.9	68083.2
2533	1,436,513.7	105973.79	80,344.1	85974.4
2534	1,744,487.7	122,946.9	94,914.0	101,580.4
2535	2,028,713.5	141,488.4	115,259.8	118,732.5
2536	2,420,353.3	159,573.2	134,175.8	134,510.6
2537	2,739,498.1	178,361.6	155,765.2	154,745.5
2538	3,227,696.5	213,464.5	188,624.0	183,692.9
2539	3,666,028.2	238,752.0	216,378.7	203,144.1
2540	4,304,040.2	256,785.9	227,340.5	216,149.8
2541	4,672,704.4	264,020.2	232,652.8	230,505.7
2542	4,652,199.5	255,521.7	223,081.1	232,635.1
2543	4,895,734.4	271,652.0	241,050.3	249,124.6

2544	5,088,269.4	284,115.0	253,439.6	259,220.7
รวม	43,648,118.7	2,695,240.4	2,329,366.1	2,338,278.3
ร้อยละ	100.00	6.17	5.34	5.36

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ทั้งนี้ เมื่อประชากรในภูมิภาคมีรายได้ บางส่วนของรายได้ก็มีแนวโน้มที่จะเป็นเงินออมเข้าสู่ระบบเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งนับเป็นแหล่งเงินทุนของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญ ที่จะสามารถกระจายสินเชื่อสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ได้มากขึ้น จากตารางที่ 21 และตารางที่ 22 ซึ่งแสดงให้เห็นปริมาณเงินฝากและเงินให้สินเชื่อ รวมถึงสัดส่วนการขยายตัวของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ใน 3 ภูมิภาค จะพบว่าระหว่างปี 2530-2538 อันเป็นช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจของไทยมีการอัตราการเจริญเติบโตที่อยู่ในระดับสูง ความสามารถในการระดมเงินฝาก และการกระจายสินเชื่อของ 3 ภูมิภาคอยู่ในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้จะมีบางปีที่มีสัดส่วนที่ลดลงแต่ก็ไม่มาก แต่ต่อมา ปี พ.ศ. 2539-2544 จะเห็นว่า อัตราการขยายตัวของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อเริ่มลดน้อยถอยลงจนกระทั่งติดลบ เนื่องจาก ในช่วงดังกล่าว ประเทศไทยเกิดวิกฤติทางการเงิน ส่งผลกระทบให้การขยายตัวของระบบสถาบันการเงินของไทยประสบภาวะชะงักงัน

ตารางที่ 21 เงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ
2530	55275.7	41154.4	47,715.0	36,395.2	44907.2	30735.0
2531	65165.0	49779.0	54,178.3	45,726.6	55271.6	40984.1
2532	82144.5	64560.5	64,446.9	57,430.6	68083.2	55659.6
2533	105973.8	90569.3	80,344.1	72,193.9	85974.4	74648.6
2534	122,946.9	110,268.2	94,914.0	84,045.7	101,580.4	90,456.1
2535	141,488.4	132,414.1	115,259.8	103,363.9	118,732.5	109,394.2
2536	159,573.2	157,689.3	134,175.8	132,440.4	134,510.6	131,299.6
2537	178,361.6	188,825.3	155,765.2	176,397.0	154,745.5	166,689.1
2538	213,464.5	227,524.5	188,624.0	228,247.1	183,692.9	206,233.4
2539	238,752.0	253,544.7	216,378.7	274,190.3	203,144.1	236,773.9
2540	256,785.9	248,533.6	227,340.5	280,159.4	216,149.8	234,448.8
2541	264,020.2	219,780.9	232,652.8	251,856.1	230,505.7	209,263.0
2542	255,521.7	204,034.4	223,081.1	235,443.7	232,635.1	198,661.6
2543	271,652.0	176,875.8	241,050.3	194,867.4	249,124.6	168,402.0
2544	284,115.0	164,030.3	253,439.6	173,441.8	259,220.7	149,117.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 22 อัตราการขยายตัวของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ	เงินฝาก	เงินให้สินเชื่อ
2530	0.14	0.10	0.13	0.13	0.14	0.19
2531	0.18	0.21	0.14	0.26	0.23	0.33
2532	0.26	0.30	0.19	0.26	0.23	0.36
2533	0.29	0.40	0.25	0.26	0.26	0.34
2534	0.16	0.22	0.18	0.16	0.18	0.21
2535	0.15	0.20	0.21	0.23	0.17	0.21
2536	0.13	0.19	0.16	0.28	0.13	0.20
2537	0.12	0.20	0.16	0.33	0.15	0.27
2538	0.20	0.20	0.21	0.29	0.19	0.24
2539	0.12	0.11	0.15	0.20	0.11	0.15
2540	0.08	-0.02	0.05	0.02	0.06	-0.01
2541	0.03	-0.12	0.02	-0.10	0.07	-0.11
2542	-0.03	-0.07	-0.04	-0.07	0.01	-0.05

2543	0.06	-0.13	0.08	-0.17	0.07	-0.15
2544	0.05	-0.07	0.05	-0.11	0.04	-0.11

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ หากพิจารณาถึงสัดส่วนการให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่ 23) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบการกระจายสินเชื่อ (การให้เงินทุน) ต่อการระดมเงินฝาก (แหล่งที่มาของเงินทุน) ของธนาคารพาณิชย์ ในแต่ละภูมิภาค หากสัดส่วนดังกล่าวอยู่ในอัตราที่สูง นั้นหมายถึงว่า ธนาคารพาณิชย์สามารถกระจายสินเชื่อได้สูงกว่าเงินฝากที่สามารถระดมมาได้ แต่หากอยู่ในอัตราที่ต่ำ แสดงว่า ธนาคารพาณิชย์ยังมีสภาพคล่องส่วนเกินที่ยังสามารถปล่อยสินเชื่อได้อีก ซึ่งในช่วงปี 2530-2539 จะพบว่า ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 3 ภูมิภาคมีสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในปี 2539 ที่ภาคเหนือและภาคใต้มีอัตราสูงสุดที่ระดับร้อยละ 126.72 และ 116.55 ตามลำดับ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราส่วนสูงสุดในปี 2538 ที่ระดับร้อยละ 106.59 ต่อมาในช่วงที่ประเทศไทยเริ่มประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ธนาคารพาณิชย์ก็เริ่มมีอัตราส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากลดลงมาโดยตลอด โดยเฉพาะในปี 2544 อัตราส่วนในทุกภูมิภาคลดลงสู่ระดับต่ำสุด คือ ที่ร้อยละ 68.44 57.73 และ 57.53 สำหรับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

ตารางที่ 23 อัตราส่วนการให้สินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค

ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	74.45	76.28	68.40
2531	76.39	84.40	74.20
2532	78.59	89.11	81.80
2533	85.46	89.86	86.80
2534	89.69	88.55	89.05
2535	93.59	89.68	92.14
2536	98.82	98.71	97.61
2537	105.87	113.25	107.72
2538	106.59	121.01	112.27
2539	106.20	126.72	116.55
2540	96.79	123.23	108.47
2541	83.24	108.25	90.78
2542	79.85	105.54	85.40

2543	65.11	80.84	67.60
2544	57.73	68.44	57.53

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

และหากพิจารณาเฉพาะภาคเกษตร จากตารางที่ 24 ที่แสดงถึงอัตราส่วนสินเชื่อภาคเกษตรต่อสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ใน 3 ภูมิภาค ระหว่างปี 2530-2544 พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราส่วนเฉลี่ย 15 ปี ต่ำสุด คือร้อยละ 9.60 ขณะที่ภาคใต้มีอัตราส่วนสูงสุดที่ร้อยละ 14.01 นั้นหมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราส่วนการปล่อยสินเชื่อสู่ภาคเกษตรต่ำกว่าภาคใต้ ซึ่งการพิจารณาปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มีปัจจัยหลายประการ เช่น รายได้ หลักประกัน รวมถึงปริมาณเงินฝากอันเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงสัดส่วนสินเชื่อภาคเกษตรต่อเงินฝาก (ตารางที่ 25) แล้วก็พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราส่วนเฉลี่ย 15 ปีต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 9.76 และภาคใต้เป็นภาคที่อัตราส่วนสูงสุด คือ ร้อยละ 12.37 แสดงว่า ธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกระจายสินเชื่อสู่ภาคเกษตรในสัดส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ซึ่งภาคเกษตรเป็นภาคที่เป็นฐานรายได้ของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แต่บทบาทของเงินให้สินเชื่อในฐานะเป็นปัจจัยการผลิตในการลงทุนภาคเกษตรกลับไม่ได้รับความสำคัญมากนัก ซึ่งเป็นผลมาจากภาคเกษตรให้ผลตอบแทนต่ำและมีความเสี่ยงสูง แต่ทั้งนี้ ภาคเกษตรก็ยังคงพึ่งพาสินเชื่อจากสถาบันการเงินทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนการผลิตต่อไปอยู่นั่นเอง

ตารางที่ 24 อัตราส่วนสินเชื่อกาณิชยตรต่อสินเชื่อบริษัท จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	16.92	15.68	16.05
2531	16.78	15.25	18.00
2532	15.70	14.75	17.02
2533	16.51	14.49	18.34
2534	16.96	15.00	18.58
2535	16.07	14.61	18.05
2536	14.78	13.58	16.61
2537	12.09	10.48	13.76
2538	8.35	6.32	12.40
2539	7.42	5.08	11.09
2540	7.20	5.21	10.32
2541	5.90	4.67	9.88
2542	5.58	3.23	9.85

2543	5.24	3.16	9.96
2544	4.12	2.52	10.28
เฉลี่ย	11.31	9.60	14.01

ที่มา : จากการคำนวณ

ตารางที่ 25 อัตราส่วนสินเชื่อกาณิชยตร์ต่อปริมาณเงินฝากของภูมิภาคนั้น จำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	12.60	11.96	10.99
2531	12.82	12.87	12.57
2532	12.34	13.14	13.91
2533	14.11	13.02	15.31
2534	15.21	13.29	16.55
2535	15.04	13.10	16.63
2536	14.61	13.41	16.21
2537	12.80	11.86	14.82
2538	11.03	9.47	13.92
2539	9.98	8.02	12.92
2540	8.82	7.92	11.19
2541	6.56	6.53	8.97

2542	6.39	4.69	8.41
2543	5.26	3.93	6.99
2544	4.44	3.21	6.10
เฉลี่ย	10.80	9.76	12.37

ที่มา : จากการคำนวณ

2. เงินโอนสุทธิของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค

เมื่อธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคมีเงินโอนสุทธิเข้าสู่ส่วนกลาง นั่นคือ ส่วนต่างของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค ที่ถือเป็นเงินสุทธิตงเหลือของสาขาธนาคารพาณิชย์ หรือที่เรียกว่าเป็นผลกำไรจากการบริหารงาน หากโอนออกจากภูมิภาคนั้น ๆ ก็นับว่าเป็นเงินทุนไหลออก ไม่ได้กระจายสู่ส่วนภูมิภาคที่แท้จริง ส่งผลให้เป็นภูมิภาคส่วนกลับกับเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมเงินฝากมาได้ นั่นหมายถึงว่า ทรัพยากรของประชากรในชนบท (เงินออม) ถูกดูดซับไปสู่ส่วนกลาง สะท้อนถึงการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคว่ามีไม่เพียงพอ หรือโอกาสในการลงทุนของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคต่ำ จึงแสวงหาช่องทางการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า ซึ่งอาจเนื่องมาจากเงื่อนไขการขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ ต้องมีการหาหลักประกันเงินกู้ หรือ อัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง หรือแม้กระทั่งวงเงินที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละสาขามีอำนาจที่จะสามารถปล่อยสินเชื่อได้เอง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการที่ซับซ้อน ทั้งนี้ หากพิจารณาจากตารางเงินโอนของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค (ตารางที่ 26) จะพบว่า ทั้ง 3 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ในช่วงระหว่างปี 2530-2536 มีเงินโอนเข้าสู่ส่วนกลางทุกปี แม้จะมีอัตราส่วนในการโอนเงินลดลงบ้าง แสดงให้เห็นว่า เงินทุนของแต่ละภูมิภาคมีปริมาณเกินความต้องการสินเชื่อของท้องถิ่นนั้น ซึ่งผู้บริหารธนาคารพาณิชย์เองก็มีความประสงค์ที่จะโอนเงินส่วนต่างไปยังภูมิภาคอื่น ตามนัยของพฤติกรรมกรรมการบริหารงานของธนาคารพาณิชย์ที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด หรือเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงสุด ธนาคารพาณิชย์จึงต้องโอนเงินไปยังแหล่งที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า ทั้งนี้ จากมาตรการกระตุ้นสินเชื่อเกษตรของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายสินเชื่อสู่ชนบท ในปี

2530 ส่งผลให้ในช่วงปี 2537-2540 ธนาคารพาณิชย์ใน 3 ภูมิภาคไม่มีเงินโอนเข้าสู่ส่วนกลาง โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ปริมาณเงินฝากที่ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมมาได้ ไม่เพียงพอต่อความต้องการสินเชื่อในภูมิภาคจนถึงปี 2542 อันเป็นช่วงระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศยกเลิกเป้าหมายการให้สินเชื่อสู่ชนบทตามสัดส่วนของเงินฝาก นั่นหมายถึงว่า ธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคได้มีการกระจายสินเชื่อสู่ชนบทในภูมิภาคนั้น ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ประชากรชาวชนบทได้ใช้ทรัพยากรทางการเงิน ตามปริมาณเงินทุนของแต่ละท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่ต่อมาเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศผ่อนคลายเป้าหมายการให้สินเชื่อสู่ชนบท ธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาคก็ไม่มีเป้าหมายว่า จะต้องกระจายสินเชื่อสู่ท้องถิ่นตามสัดส่วนของเงินฝาก ณ สิ้นปีก่อนเป็นอัตราส่วนเท่าใด ดังนั้น ในปี 2543-2544 ธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาคจึงกลับมีเงินโอนเข้าสู่ส่วนกลางเพื่อกระจายให้กลับภูมิภาคที่ต้องการสินเชื่ออย่างแท้จริง ดังนั้นภาครัฐจึงต้องสร้างโอกาสให้มีการลงทุนสูงขึ้น เพื่อดูดซับเงินออมในระบบเศรษฐกิจให้ไปสู่การลงทุนหรือการจ้างงานหรือการให้สินเชื่อสูงขึ้น

ตารางที่ 26 ปริมาณเงินอัตราการเปลี่ยนแปลงของเงินโอนของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค

ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	ปริมาณเงิน	%การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณเงิน	%การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณเงิน	%การเปลี่ยนแปลง
2530	14,121.3	-	11,319.8	-	14,172.2	-
2531	15,386.0	9.0	8,451.7	-25.3	14,287.5	0.8
2532	17,584.0	14.3	7,016.3	-17.0	12,423.6	-13.1
2533	15,404.5	-12.4	8,150.2	16.2	11,325.8	-8.8
2534	12,678.7	-17.7	10,868.3	33.4	1,124.3	-90.11
2535	9,074.3	-28.4	11,895.9	9.5	9,338.3	730.6
2536	1,883.9	-79.2	1,735.4	-85.4	3,211.0	65.6

2537	-10,463.7	-655.4	-20,631.8	-1,288.9	-11,943.6	-472.0
2538	-14,060.0	34.4	-39,623.1	92.1	-22,540.5	88.7
2539	-14,792.7	5.2	-57,811.6	45.9	-33,629.8	49.2
2540	8,252.3	155.8	-52,818.9	-8.6	-18,299.0	-45.6
2541	44,239.3	436.1	-19,203.3	-63.6	21,242.7	216.1
2542	51,487.3	16.4	-12,362.6	-35.6	33,973.5	59.9
2543	94,776.2	84.1	46,182.9	473.6	80,722.6	137.6
2544	120,084.7	26.7	79,997.8	73.2	110,103.2	36.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3. ความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาค

สภาพแวดล้อมและปัจจัยแวดล้อมของแต่ละภูมิภาคไม่เหมือนกัน หากภูมิภาคที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจดี มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีประชากรในพื้นที่ที่มีรายได้ และค่าครองชีพที่สูง ระดับการศึกษาที่สูง ความสามารถในการระดมเงินฝากของแต่ละท้องถิ่น เหล่านี้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ธนาคารพาณิชย์นำมาวิเคราะห์แนวโน้มในการให้สินเชื่อแก่แต่ละภูมิภาคมากขึ้น

โดยหากพิจารณาจากอัตราขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคทั่วราชอาณาจักร

(ตารางที่ 27) จะพบว่าการผลิตในภูมิภาคในปี 2544 ทุกภาคมีการปรับตัวชะลอลงจากปี 2543 เช่นเดียวกับภาวะการผลิตโดยรวมของประเทศ ผลิตภัณฑ์ภาค (Gross Regional Product-GRP) ในราคาคงที่ (ปี 2531) ของภาคต่าง ๆ ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลงมาก โดยมีภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคตะวันออก และ กรุงเทพฯและปริมณฑล ขยายตัวร้อยละ 3.6 3.3 2.3 และ 2.2 ตามลำดับ เป็นภาคที่มีอัตราการเติบโตสูงกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product —GDP) ของประเทศ (โดยในปี 2544 GDP ขยายตัวเพียงร้อยละ 1.9) ทั้งนี้ เนื่องจากภาคเหล่านี้มีการผลิตจากสาขาอุตสาหกรรมในสัดส่วนที่สูง ซึ่งในปี 2544 การขยายตัวของอุตสาหกรรมแม้ว่าจะชะลอลงแต่ยังอยู่ในอัตราที่สูง ประกอบกับภาคเหล่านี้ยังมีการผลิตในภาคบริการที่ขยายตัวได้ดี จึงทำให้การผลิตโดยรวมของภาคดังกล่าวชะลอลงไม่มากนัก แต่สำหรับ

ภาคที่ขยายตัวในอัตราต่ำกว่า GDP ของประเทศ คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือที่มีอัตราเติบโตใกล้ 0 เนื่องจากการผลิตนอกภาคเกษตรชะลอลงมากทั้งในสาขาอุตสาหกรรม สาขาการค้า และสาขาบริการ ส่วนภาคใต้ขยายตัวร้อยละ 1.3 เนื่องจากภาคเกษตรชะลอตัวลงมาก

ตารางที่ 27 อัตราขยายตัวผลิตภัณฑ์ภาคทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2543-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ภาค	อัตราการขยายตัว	
	2543	2544
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	4.1	2.2
ภาคตะวันออก	7.5	2.3
ภาคตะวันตก	4.8	3.6
ภาคกลาง	6.2	3.3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4	0.8
ภาคเหนือ	2.4	0.7
ภาคใต้	5	1.3
รวมทั้งประเทศ	4.6	1.9

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

บทที่ 4

แบบจำลองของการศึกษา

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค โดยวิธีการทางเศรษฐมิติ หรือในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares) โดยกำหนดรูปแบบจำลอง และตัวแปรออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

แบบจำลอง

1. แบบจำลองการวิเคราะห์ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงรายภูมิภาค

แบบจำลองตามสมการที่ (1) เป็นการวิเคราะห์การให้สินเชื่อในภาพรวมในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อตามปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคที่แตกต่างกัน โดยกำหนดให้ปริมาณสินเชื่อรวมของภูมิภาคหนึ่ง ๆ ขึ้นอยู่กับตัวแปรทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้น ๆ ดังต่อไปนี้

$$LN_{it} = f(FH_{it}, R_{it}, D_{it-1}, NT_{it}) \dots \dots \dots (1)$$

กำหนดให้

$i = 1, \dots, 3$ สำหรับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ

LN_{it} = ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาค i ในปีที่ t

FH_{it} = ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรในภูมิภาค i ในปีที่ t

R_{it} = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริงในภูมิภาค ในปีที่ t

$$D_{it-1} = \text{ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาค } i \\ \text{ในปีที่ } t-1$$

$$NT_{it} = \text{ปริมาณเงินโอนสุทธิที่แท้จริงในภูมิภาค } i \text{ ในปีที่ } t$$

$$t = 1, \dots, 15 \text{ โดยปีที่ } 1 \text{ คือ พ.ศ. 2530}$$

2. แบบจำลองการวิเคราะห์ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตร

แบบจำลองในสมการที่ (2) การวิเคราะห์การให้สินเชื่อภาคเกษตรในแต่ละภูมิภาค 3 ภูมิภาค เพื่อให้ทราบว่า การให้สินเชื่อภาคเกษตรมีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในภูมิกษณนั้น ๆ มากน้อยแตกต่างกันอย่างไร โดยกำหนดให้ปริมาณสินเชื่อที่ให้กับภาคเกษตรในภูมิภาคหนึ่ง ๆ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ขึ้นอยู่กับตัวแปรทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้น ๆ ดังนี้

$$ALN_{it} = f(VCP_{it}, R_{it}, D_{it-1}, NT_{it}) \dots \dots \dots (2)$$

กำหนดให้

$$i = 1, \dots, 3 \text{ สำหรับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้} \\ \text{ตามลำดับ}$$

$$ALN_{it} = \text{ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์} \\ \text{ในภูมิภาค } i \text{ ในปีที่ } t$$

$$VCP_{it} = \text{มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริงในภูมิภาค } i \text{ ในปีที่ } t$$

$$R_{it} = \text{อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริงในภูมิภาค } i \\ \text{ในปีที่ } t$$

$$D_{it-1} = \text{ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาค } i \\ \text{ในปีที่ } t-1$$

$$NT_{it} = \text{ปริมาณเงินโอนสุทธิที่แท้จริงในภูมิภาค } i \text{ ในปีที่ } t$$

$$t = 1, \dots, 15 \text{ โดยปีที่ } 1 \text{ คือ พ.ศ. 2530}$$

3. แบบจำลองการวิเคราะห์ปริมาณเงินให้สินเชื่อนอกภาคเกษตร

แบบจำลองในสมการที่ (3) การวิเคราะห์การให้สินเชื่อนอกภาคเกษตรในแต่ละภูมิภาค 3 ภูมิภาค เพื่อให้ทราบว่า การให้สินเชื่อนอกภาคเกษตรมีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้น ๆ มากน้อยแตกต่างกันอย่างไร โดยกำหนดให้ปริมาณสินเชื่อที่ให้กับนอกภาคเกษตรในภูมิภาคหนึ่ง ๆ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ขึ้นอยู่กับตัวแปรทางเศรษฐกิจในภูมิภาคนั้น ๆ ดังนี้

$$NALN_{it} = f(FH_{it}, R_{it}, D_{it-1}, NT_{it}) \dots \dots \dots (3)$$

กำหนดให้

$i = 1, \dots, 3$ สำหรับภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้
ตามลำดับ

$NALN_{it}$ = ปริมาณเงินให้สินเชื่อนอกภาคเกษตรที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์
ในภูมิภาค i ในปี t

FH_{it} = ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรในภูมิภาค i ในปี t

R_{it} = อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริงในภูมิภาค i ในปี t

D_{it-1} = ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาค i ในปี $t-1$

NT_{it} = ปริมาณเงินโอนสุทธิที่แท้จริงในภูมิภาค i ในปี t

$t = 1, \dots, 15$ โดยปีที่ 1 คือ พ.ศ. 2530

ทั้งนี้ ทั้งสมการที่ (1) (2) และ (3) สามารถที่จะสร้างในรูปความสัมพันธ์ในเชิงลึกการ
ทึ่ม หรือลึกการทึ่มเพียงบางส่วนได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของข้อมูลที่วิเคราะห์

สมมติฐาน

ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ทั้งราย
ภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรนั้น ได้มีการกำหนดสมมติฐานของตัวแปรในฟังก์ชัน โดย
คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กันดังนี้

1. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของแต่ละภาค กล่าวคือ ถ้าปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของแต่ละภาคสูงขึ้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากจำนวนการถือครองที่ดินเป็นหลักประกันสำคัญที่ธนาคารพาณิชย์จะนำมาพิจารณาประกอบการให้กู้ หากมีหลักประกันที่มีมูลค่าสูง ธนาคารพาณิชย์ก็จะปล่อยเงินสินเชื่อให้มาก หรืออีกนัยหนึ่งธนาคารพาณิชย์จะมองถึงความสามารถในการชำระหนี้ของผู้กู้นั่นเอง ทั้งนี้มีสมมติฐานว่า ราคาที่ดินในแต่ละภูมิภาคมีมูลค่าเท่ากัน

2. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริงเฉลี่ยรายปี กล่าวคือ ถ้าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริงสูงขึ้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะมีผลต่อปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เมื่อธนาคารพาณิชย์มองว่าผลตอบแทนที่ได้รับจากการให้สินเชื่อสูงขึ้น ย่อมต้องการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น เพื่อรับผลตอบแทนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อกำไรของธนาคารพาณิชย์มากขึ้นด้วย

3. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของแต่ละภาคในปีก่อน กล่าวคือ ถ้าปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภาคเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากเงินฝากเป็นแหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญที่ธนาคารพาณิชย์จะนำไปให้สินเชื่อ หากธนาคารพาณิชย์มีความสามารถในการระดมเงินฝากได้มาก ย่อมมีความต้องการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น เพราะการถือเงินฝากไว้เฉย ๆ จะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องดอกเบี้ยจ่าย ขณะที่การปล่อยสินเชื่อจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้เพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยที่ได้รับ

4. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณเงินโอนสุทธิที่แท้จริงในแต่ละภาค กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนสุทธิคงเหลือในแต่ละภาคมีจำนวนสูง นั้นหมายถึง

ปริมาณเงินฝากในแต่ละภูมิภาคที่ธนาคารพาณิชย์สามารถระดมมาได้ไม่ได้ปล่อยสินเชื่อในแต่ละภูมิภาคทั้งหมด หรือไม่ได้ถูกใช้เป็นแหล่งเงินทุนแต่ละภาค กล่าวคือ หากปริมาณเงินโอนสุทธิมีมาก แสดงว่าปริมาณเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ลดลง

5. ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค ภาคเกษตร และนอกภาคเกษตร จะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริง กล่าวคือ เมื่อมูลค่าผลผลิตหลักในแต่ละภูมิภาคมีปริมาณมาก โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ จะทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากเมื่อเกษตรกรมีความสามารถในการผลิตผลผลิตหลักได้มาก ก็สามารถก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกรของภูมิภาคนั้นมีมากขึ้น ความสามารถในการชำระหนี้ก็สูงขึ้น ทั้งนี้ มีสมมติฐานว่าราคาผลผลิตหลักเป็นราคาที่มีเสถียรภาพ ดังนั้น ธนาคารพาณิชย์จึงต้องการปล่อยสินเชื่อมากขึ้นตามไปด้วย

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์

การศึกษาในบทนี้แสดงให้เห็นถึงผลการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในส่วนภูมิภาค ซึ่งอาศัยแบบจำลองของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Equation) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares) มาใช้ในการประมาณค่า ผลการศึกษาแบบจำลองตามสมมติฐานที่กำหนดขึ้น สามารถแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

1. ภาคเหนือ

จากตารางที่ 28 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อ (R^2) ได้ถึงร้อยละ 99 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 242.508 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อ ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 1.641 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 1 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป 0.922 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ตารางที่ 28 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (FHN _t)	0.172	2.665	0.024
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (RN _t)	1.676	1.193	0.260
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (DN _{t-1})	0.922	22.445	0.000
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (NTN _t)	-1.100	-14.708	0.000

Constant Term = -32.765

R² = 0.990

F-statistics = 242.508

Durbin-Watson statistics = 1.641

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$LNNT_t = -32.765 + 0.172FHN_t + 1.676RN_t + 0.922DN_{t-1} - 1.100NTN_{t-1} \quad (1)$$

(2.665)** (1.193)^{ns} (22.445)*** (-14.708)***

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีความสำคัญและที่กำหนดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ก็คือ ปริมาณเงินโอน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อลดลง 1.1 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อตาม

สมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลงไป 1 แสนไร่ จะทำให้ปริมาณสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป 0.172 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อย่างไรก็ดี ตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยแม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่เป็นนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย จึงไม่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะถึงแม้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อแต่ในทางปฏิบัติอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การตัดสินใจปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่ความสามารถของการที่จะได้รับชำระคืนเงินกู้และความสามารถของการระดมเงินฝากของธนาคารเป็นสำคัญ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตารางที่ 29 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อ (R^2) ได้ถึงร้อยละ 99.50 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 198.377 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อ ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 2.322 ซึ่งสรุปได้ว่าอยู่ในช่วงที่ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 2 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป 96.209 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ตารางที่ 29 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ :

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (lnFHNEt)	82.345	3.401	0.027
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (lnRNEt)	-14.443	-1.172	0.306
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDNEt-1)	96.209	10.827	0.000
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTNEt)	-19.278	-7.156	0.002

Constant Term = -774.63

R² = 0.995

F-statistics = 198.377

Durbin-Watson statistics = 2.322

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{LNNEt} &= -774.63 + 82.345\text{lnFHNE}_t - 14.443\text{lnRNE}_t + 96.209\text{lnDNE}_{t-1} \\ &\quad - 19.278\text{lnNTNE}_t \dots \dots \dots (2) \end{aligned}$$

(3.401)** (-1.172)^{ns} (10.827)***
(-7.156)***

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีความสำคัญที่กำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์อีกตัวแปรหนึ่ง คือ ปริมาณเงินโอน ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อ

ปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อลดลง 19.278 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

นอกจากนี้ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อตามสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป 82.345 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายย่อยกลับมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายย่อยจึงไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะถึงแม้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ แต่ในทางปฏิบัติอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การตัดสินใจปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่ความสามารถของการที่จะได้รับชำระคืนเงินกู้และความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารเป็นสำคัญ

3. ภาคใต้

จากตารางที่ 03 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อ (R^2) ได้ถึงร้อยละ 98.70 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 197.098 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า ค่า Durbin-Watson statistics มีค่าเท่ากับ 1.701 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

ตารางที่ 30 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (FHSt)	0.032	0.106	0.918
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (RSt)	1.746	0.760	0.465
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (DSt-1)	0.975	10.865	0.000
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (NTSt)	-0.992	-12.065	0.000

Constant Term = -5.911

R² = 0.987

F-statistics = 197.098

Durbin-Watson statistics = 1.701

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\text{LNSt} = -5.911 + 0.032\text{FHS}_t + 1.746\text{RS}_t + 0.975\text{DN}_{t-1} - 0.992\text{NTS}_t \dots (3)$$

(0.106)^{ns} (0.760)^{ns} (10.865)^{***} (-12.065)^{***}

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 3 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อเปลี่ยนแปลงไป 0.975 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปัจจัยที่สำคัญและที่กำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ก็คือ ปริมาณเงินโอนซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อ ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดย

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อลดลง 0.992 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

สำหรับตัวแปรปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ลูกค้าย่อย แม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงให้เห็นว่าปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยลูกค้าย่อยไม่สามารถสะท้อนถึงปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ได้ เนื่องจากถูกบดบังจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นในสมการ

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

1. ภาคเหนือ

จากตารางที่ 31 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อ (R^2) ได้ร้อยละ 75.80 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 5.473 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics มีค่าเท่ากับ 1.080 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่ จากค่า R^2 ที่อยู่ในระดับต่ำนั้นแสดงว่าบทบาทของตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องและนำมาใส่ในสมการนี้ไม่เพียงพอที่จะอธิบายได้ โดยอาจมีตัวแปรในเชิงคุณภาพอื่นที่สามารถสะท้อนได้ชัดเจนกว่า โดยเฉพาะนโยบายการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ของธนาคารกลาง

จากการประมาณค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 4 พบว่าปริมาณเงินโอนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.254 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ตารางที่ 31 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของ
ธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
มูลค่าผลผลิตหลัก (lnVCPN _t)	0.104	0.392	0.707
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (lnRN _t)	0.272	0.930	0.384
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDN _{t-1})	0.387	2.042	0.080
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTN _t)	-0.254	-3.424	0.011

Constant Term = 0.816

R² = 0.758

F-statistics = 5.473

Durbin-Watson statistics = 1.080

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\ln ALNNT_t = 0.816 + 0.104 \ln VCPN_t + 0.272 \ln RN_t + 0.387 \ln DN_{t-1} - 0.254 \ln NTN_t \dots (4)$$

(0.392)^{ns} (0.930)^{ns} (2.042)*
(-3.424)**

โดยที่ ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริมาณเงินฝากก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่

กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.387 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ ทั้งนี้ การปล่อยสินเชื่อสู่ภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งสินเชื่อส่วนบุคคลจะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของยอดเงินฝากเมื่อสิ้นปีก่อนหน้า โดยจำนวนนี้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 ของเงินฝากจะต้องให้สินเชื่อแก่กลุ่มเป้าหมายเดิม คือ เกษตรกร และกลุ่มเป้าหมายใหม่ต่าง ๆ ส่วนที่เหลืออีกไม่เกินร้อยละ 6 กำหนดให้เป็นสินเชื่อเพื่อธุรกิจการเกษตร ซึ่งหากธนาคารพาณิชย์สามารถระดมเงินฝากได้มาก ปริมาณสินเชื่อก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการประมาณค่าสถิติข้างต้น

ส่วนตัวแปรมูลค่าผลผลิตหลักและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย แม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95. แสดงให้เห็นว่ามูลค่าผลผลิตหลักและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยเป็นตัวแปรอิสระที่ไม่เพียงพอจะอธิบายปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของภาคเหนือได้ โดยอาจมีตัวแปรอื่นที่สามารถสะท้อนสินเชื่อได้ชัดเจนกว่า

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตารางที่ 32 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูล (R^2) ได้ร้อยละ 73.90 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 2.833 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 83 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้ มีค่าเท่ากับ 1.200 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่ จากค่า R^2 ที่อยู่ในระดับต่ำนั้นแสดงว่าบทบาทของตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องและนำมาใส่ในสมการนี้ไม่เพียงพอที่จะอธิบายได้ โดยอาจมีตัวแปรเชิงคุณภาพอื่นที่สามารถสะท้อนได้ชัดเจนกว่า โดยเฉพาะนโยบายการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ของธนาคารกลาง

ตารางที่ 32 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินค้าเกษตรของ

ธนาคารพาณิชย์ : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
มูลค่าผลผลิตหลัก (lnVCPNEt)	0.437	0.761	0.489
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (lnRNEt)	0.043	0.060	0.955
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDNEt-1)	0.183	0.425	0.693
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTNEt)	-0.373	-2.986	0.040

Constant Term = 1.073

R² = 0.739

F-statistics = 2.833

Durbin-Watson statistics = 1.200

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\ln \text{ALNNEt} = 1.073 + 0.437 \ln \text{VCPNE}_t + 0.043 \ln \text{RNE}_t + 0.183 \ln \text{DNE}_{t-1} - 0.373 \ln \text{NTNE}_t \quad (5)$$

(0.761)^{ns} (0.060)^{ns} (0.425)^{ns}
(-2.986)**

โดยที่ ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมาณค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 5 พบว่า ปริมาณเงินโอนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินค้าเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอน

เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินค้าภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.373 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

สำหรับตัวแปรมูลค่าผลผลิตหลัก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย และปริมาณเงินฝาก แม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินค้าภาคเกษตรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95. แสดงให้เห็นว่าการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไม่ได้พิจารณาถึงตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร แต่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ปริมาณเงินโอนกลับมีความสัมพันธ์กับปริมาณสินค้าเพียงปัจจัยเดียว (หากมีปริมาณเงินโอนมาก (เงินฝากมากกว่าสินเชื่อ) ปริมาณสินค้าก็จะน้อย) ซึ่งมีผลในทางลบต่อภาคเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในปี 2543 ธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปริมาณเงินโอนสูงกว่าปีก่อนถึงร้อยละ 473.6

3. ภาคใต้

จากตารางที่ 33 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินค้าภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินค้าภาคเกษตร (R^2) ได้ร้อยละ 84.20 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 7.983 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินค้าภาคเกษตรซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 2.302 ซึ่งสรุปได้ว่าอยู่ในช่วงที่ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์

จากการประมาณค่าสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 6 พบว่า ปริมาณเงินโอนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินค้าภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินค้าภาคเกษตรลดลง 3.612 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ตารางที่ 33 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของ

ธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
มูลค่าผลผลิตหลัก (lnVCPSt)	-9.937	-1.326	0.233
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (lnRSt)	3.814	0.746	0.484
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDSt-1)	10.791	2.880	0.028
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTSt)	-3.612	-3.645	0.011

Constant Term = 5.055

R² = 0.842

F-statistics = 7.983

Durbin-Watson statistics = 2.302

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 ALNSt &= 5.055 - 9.937 \ln VCPSt + 3.814 \ln RSt + 10.791 \ln DS_{t-1} \\
 &\quad (-1.326)^{ns} \quad (0.746)^{ns} \quad (2.880)^{**} \\
 &\quad -3.612 \ln NTS_t \dots \dots \dots (6) \\
 &\quad (-3.645)^{**}
 \end{aligned}$$

โดยที่ ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปริมาณเงินฝากก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่

กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรเปลี่ยนแปลงไป 10.791 พันล้านบาท โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยแม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย จึงไม่มีผลกระทบต่อสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เพราะถึงแม้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ แต่ในทางปฏิบัติอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การตัดสินใจปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ จึงมุ่งไปที่ความสามารถของการที่จะได้รับชำระคืนเงินกู้และความสามารถในการระดมเงินฝากของธนาคารเป็นสำคัญ

ส่วนตัวแปรมูลค่าผลผลิตหลักกลับมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95. ทั้งนี้ เนื่องจากมูลค่าของผลผลิตหลักของภาคใต้ไม่มีมูลค่าที่สูงพอที่จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มั่นใจสามารถใช้เป็นหลักประกันในการปล่อยสินเชื่อได้ รวมทั้งรายได้จากการขายผลผลิตพืชหลักของครอบครัวเกษตรกร อาจไม่ได้ตกอยู่กับเกษตรกรผู้เพาะปลูกพืช แต่อาจเป็นของนายทุนที่เป็นเจ้าของที่ดิน ดังนั้นมูลค่าผลผลิตหลักที่มีจำนวนมากไม่สามารถสะท้อนว่าธนาคารพาณิชย์ต้องการปล่อยสินเชื่อให้มากขึ้นตาม

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

1. ภาคเหนือ

จากตารางที่ 34 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร (R^2) ได้ร้อยละ 97.70 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 74.383 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่า

สหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินค้าออกภาคเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.449 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

ตารางที่ 34 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินค้าออกภาคเกษตร

ของธนาคารพาณิชย์ : ภาคเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (lnFHN _t)	0.124	0.565	0.590
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (lnRN _t)	0.147	1.089	0.312
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDN _{t-1})	1.044	11.102	0.000
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTN _t)	-0.118	-3.562	0.009
Constant Term	=	-1.134	
R ²	=	0.977	
F-statistics	=	74.383	
Durbin-Watson statistics	=	1.449	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln \text{NALNNT} &= -1.134 + 0.124 \ln \text{FHN}_t + 0.147 \ln \text{RN}_t + 1.044 \ln \text{DN}_{t-1} \\ &\quad (0.565)^{\text{ns}} \quad (1.089)^{\text{ns}} \quad (11.102)^{\text{***}} \\ &\quad -0.118 \ln \text{NTN}_t \dots \dots \dots (7) \\ &\quad (-3.562)^{\text{***}} \end{aligned}$$

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 7 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.044 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปริมาณเงินโอนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.118 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

อย่างไรก็ตาม ตัวแปรปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย แม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95. แสดงให้เห็นว่าปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ไม่สามารถสะท้อนถึงปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ได้ เนื่องจากถูกบดบังจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นในสมการ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากตารางที่ 35 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร (R^2) ได้ถึงร้อยละ 99.60 โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 236.117 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 2.305 ซึ่งสรุปได้ว่าอยู่ในช่วงที่ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์

ตารางที่ 35 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินค้าเกษตรของ

ธนาคารพาณิชย์ : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (lnFHNET)	0.808	3.670	0.021
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายย่อยที่แท้จริง (lnRNET)	0.029	0.269	0.801
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (lnDNET-1)	0.941	10.064	0.001
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (lnNTNET)	-0.125	-6.027	0.004

Constant Term = -4.746

R² = 0.996

F-statistics = 236.117

Durbin-Watson statistics = 2.305

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln \text{NALNNEt} &= -4.746 + 0.808 \ln \text{FHNE}_t + 0.029 \ln \text{RNE}_t + 0.941 \ln \text{DNE}_{t-1} \\ &\quad (3.670)^{**} \quad (0.269)^{\text{ns}} \quad (10.064)^{***} \\ &\quad -0.125 \ln \text{NTNE}_t \dots \dots \dots (8) \\ &\quad (-6.027)^{***} \end{aligned}$$

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 8 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินค้าเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงิน

ฝากเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรที่แท้จริงเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.941 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปัจจัยที่มีความสำคัญและกำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ก็คือ ปริมาณเงินโอนซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.125 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กล่าวคือ เมื่อการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.808 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ส่วนตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย แม้จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ แต่ก็ไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย จึงไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้เพราะถึงแม้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ แต่ในทางปฏิบัติอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การตัดสินใจปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่ความสามารถของการที่จะได้รับชำระคืนเงินกู้และความสามารถของการระดมเงินฝากของธนาคารเป็นสำคัญ

3. ภาคใต้

จากตารางที่ 36 การวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่แสดงผลกระทบของปัจจัยที่มีต่อปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ พบว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมกันสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร (R^2) ได้ร้อยละ 96.80

โดยมีค่า F-statistics เท่ากับ 76.076 ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสหสัมพันธ์เชิงอนุกรมเวลา (serial correlation) ของตัวแปรปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรตามพบว่า Durbin-Watson statistics ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.133 ซึ่งสรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

ตารางที่ 36 สมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของ

ธนาคารพาณิชย์ : ภาคใต้

ตัวแปรอิสระ	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ระดับนัยสำคัญ
การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร (FHSt)	0.008	1.821	0.099
อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง (RSt)	-0.025	-0.810	0.437
ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง (DSt-1)	0.006	4.554	0.001
ปริมาณเงินโอนที่แท้จริง (NTSt)	-0.005	-4.527	0.001
Constant Term	=	2.837	
R ²	=	0.968	
F-statistics	=	76.076	
Durbin-Watson statistics	=	1.133	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงตามสมการได้ดังนี้

$$\text{LnNALNSt} = 2.837 + 0.008\text{FHS}_t - 0.025\text{RS}_t + 0.006\text{DS}_{t-1} - 0.005\text{NTS}_t \dots (9)$$

(1.821)* (-0.810)^{ns} (4.554)*** (-4.527)***

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

* แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมาณค่าทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของสมการที่ 9 พบว่า ปริมาณเงินฝากมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินฝากเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.006 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปัจจัยที่มีความสำคัญและกำหนดปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ก็คือ ปริมาณเงินโอนซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 กล่าวคือ เมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรลดลงร้อยละ 0.005 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 กล่าวคือ เมื่อปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเปลี่ยนแปลง 1 แสนไร่ จะทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรเปลี่ยนไปร้อยละ 1.821 โดยที่ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

สำหรับตัวแปรอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยกลับมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยจึงไม่มีผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์. ทั้งนี้เพราะถึงแม้อัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับจากการปล่อยสินเชื่อ แต่ในทางปฏิบัติอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ ดังนั้น การตัดสินใจปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่จึงมุ่งไปที่ความสามารถของการที่จะได้รับชำระคืนเงินกู้ และความสามารถของการระดมเงินฝากของธนาคารเป็นสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของสินเชื่อ

จากการวิเคราะห์แบบจำลองระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์โดยเรียงจากปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดไปยังปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาจากค่าความยืดหยุ่นของสินเชื่อเมื่อคำนึงถึงตัวแปรอิสระแต่ละตัว จะสามารถแสดงได้ดังนี้

1. สินเชื่อโดยรวม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือมากที่สุดคือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.924 0.219 0.137 และ 0.127 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 37)

ตารางที่ 37 ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ

(หน่วย : ร้อยละ)

	ค่าความยืดหยุ่น			
	FH	R	D	NT
ภาคเหนือ	0.219 ^{ns}	0.127 ^{ns}	0.924 ^{***}	0.137 ^{***}
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.797 [*]	0.013 ^{ns}	0.802 ^{***}	0.162 ^{**}
ภาคใต้	0.571 ^{ns}	0.126 ^{ns}	0.938 ^{***}	0.092 [*]

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.802 0.797 0.162 และ 0.013 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 37)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย และปริมาณเงินโอน โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.938 0.571 0.126 และ 0.092 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 37)

2. สินเชื่อภาคเกษตร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ในภาคเหนือมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณเงินโอน และมูลค่าผลผลิตหลัก โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.387 0.272 0.254 และ 0.104 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 38)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ มูลค่าผลผลิตหลัก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงินโอน ปริมาณเงินฝาก และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.437 0.373 0.183 และ 0.043 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 38)

ตารางที่ 38 ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินค้าเกษตรของธนาคารพาณิชย์

ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ

(หน่วย : ร้อยละ)

	ค่าความยืดหยุ่น			
	VCP	R	D	NT
ภาคเหนือ	0.104 ^{ns}	0.272 ^{ns}	0.387 [*]	0.254 ^{**}
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.437 ^{ns}	0.043 ^{ns}	0.183 ^{ns}	0.373 ^{**}
ภาคใต้	0.167 ^{ns}	0.370 ^{ns}	0.767 ^{***}	0.198 ^{***}

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99
 ** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 * แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90
 NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินค้าเกษตรของธนาคารพาณิชย์ ในภาคใต้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณเงินโอน และมูลค่าผลผลิตหลัก โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินค้าเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.767 0.370 0.198 และ 0.167 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 38)

3. สินค้านอกภาคเกษตร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และปริมาณเงินโอน โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือ

เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.044 0.147 0.124 และ 0.118 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 39)

ตารางที่ 39 ค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของ
ธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ

(หน่วย : ร้อยละ)

		ค่าความยืดหยุ่น			
		FH	R	D	NT
ภาคเหนือ		0.124 ^{ns}	0.147 ^{ns}	1.044 ^{***}	0.118 ^{***}
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		0.808 ^{**}	0.029 ^{ns}	0.941 ^{***}	0.125 ^{***}
ภาคใต้		1.139 ^{ns}	0.143 ^{ns}	0.839 [*]	0.070 ^{***}

โดยที่ *** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99
** แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
* แสดงนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90
NS ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.941 0.808 0.125 และ 0.029 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 39)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินค้านอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้มากที่สุด คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงินฝาก

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกค้ำรายย่อย และปริมาณเงินโอน และ โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.139 0.839 0.143 และ 0.070 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ (ตารางที่ 39)

DPU

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม เศรษฐกิจของประเทศจะเจริญเติบโตได้ก็จะต้องมีการเพิ่มผลิตภัณฑ์ประชาชาติ นั่นก็คือจะต้องมีการลงทุน มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการมากขึ้น โดยเงินจะเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่เดียวกันสถาบันการเงินก็จะทำหน้าที่ระดมเงินออมจากประชาชน และจัดสรรเงินให้กู้แก่ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งในการนี้จะทำให้สถาบันการเงินต้องเข้ามีบทบาทและอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยธนาคารพาณิชย์เป็นภาคธุรกิจสำคัญของระบบเศรษฐกิจประเทศ โดยเฉพาะปัจจุบันที่ภาครัฐพยายามอย่างมากในการฟื้นฟูกลไกการทำงานเพื่อหวังขับเคลื่อนภาคธุรกิจอื่นให้ขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ

ภาคเกษตรกรรมเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในเศรษฐกิจของไทย เพราะแม้ว่าจะ เป็นภาคที่สัดส่วนมูลค่าเพิ่มในการผลิตลดลงตลอดมา แต่สินค้าที่ผลิตในภาคนี้เป็นวัตถุดิบที่ ก่อให้เกิดการผลิตในขั้นต่อนอื่น ๆ ในภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องไป รวมทั้งเป็นสินค้าออกที่นำ เงินตราต่างประเทศเข้าประเทศที่สำคัญอีกด้วย นอกจากนี้ ภาคเกษตรกรรมยังเป็นภาคที่มีการจ้างงานสูงที่สุด แต่แรงงานที่ทำการผลิตในภาคการผลิตนี้อยู่ในฐานะที่ยากจนกว่าแรงงานที่อยู่ใน ภาคการผลิตอื่น ๆ มาก

เมื่อไรก็ตามที่มีการกล่าวถึงปัญหาของภาคเกษตร ข้อเสนอแนะวิธีแก้ปัญหของ ภาครัฐคือ ให้เพิ่มสินเชื่อ เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ยังไม่ให้ความสนใจในการปล่อยสินเชื่อ ในภาคนี้เท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์จะให้สินเชื่อกระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง ซึ่งไม่ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท

ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ไทย ในระหว่างปี 2530-2544 เป็นเวลา 15 ปี ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ซึ่งเป็นภาคที่มีความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค โดยวิเคราะห์ทั้งด้านปริมาณสินเชื่อโดยรวม ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร และปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร ทั้งนี้ มีตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ ดังนี้

1. ปริมาณสินเชื่อโดยรวม มีตัวแปรอิสระ คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง และปริมาณเงินโอนที่แท้จริง
2. ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร มีตัวแปรอิสระ คือ มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริง ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง และปริมาณเงินโอนที่แท้จริง
3. ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร มีตัวแปรอิสระ คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินฝากที่แท้จริง อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง และปริมาณเงินโอนที่แท้จริง

ผลจากการวิเคราะห์ทางสถิติของแบบจำลอง ปัจจัยที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยในแต่ละภาค พบว่า ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลได้ในอัตราที่สูงมาก โดยมีค่า F-statistics ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ (ตารางที่ 40)

ปริมาณสินเชื่อโดยรวม

1. ภาคเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินโอน รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงินฝาก และปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไป 1.100 พันล้านบาท 0.922 พันล้านบาท และ 0.172 แสนไร่ ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

ตารางที่ 40 สรุปสมการแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณสินเชื่อโดยรวม
 สินเชื่อภาคเกษตร และสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค
 จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	FH	VCP	R	D	NT
ปริมาณสินเชื่อโดยรวม					
- ภาคเหนือ	0.172	-	1.676	0.922	-1.100
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Semi-Log)	82.345	-	-14.443	96.209	-19.278
- ภาคใต้	0.032	-	1.746	0.975	-0.992
ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร					
- ภาคเหนือ (Log)	-	0.104	0.272	0.387	-0.254
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Log)	-	0.437	0.043	0.183	-0.373
- ภาคใต้ (Semi-Log)	-	-9.937	3.814	10.791	-3.612
ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร					
- ภาคเหนือ (Log)	0.124	-	0.147	1.044	-0.118
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Log)	0.808	-	0.029	0.941	-0.125
- ภาคใต้ (Semi-Log)	0.008	-	-0.025	0.006	-0.005

ที่มา : จากการคำนวณ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงิน และปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไป 96.209 พันล้านบาท 19.278 พันล้านบาท และ 82.345 แสนไร่ ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

3. ภาคใต้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินโอน รองลงมา คือ ปริมาณเงินฝาก โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป 1 พันล้านบาท จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไป 0.992 และ 0.975 พันล้านบาทตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยที่แท้จริง

ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร

1. ภาคเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินโอน รองลงมา คือ ปริมาณเงินฝาก โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.254 และ 0.387 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ มูลค่าผลผลิตหลัก และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากต่อปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินโอน โดยเมื่อปริมาณเงินโอนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.373 โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ มูลค่าผลผลิตหลัก ปริมาณเงินฝาก และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

3. ภาคใต้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากต่อปริมาณสินเชื่อกาณิชยการของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินโอน รองลงมา คือ ปริมาณเงินฝาก โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อกาณิชยการของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 3.612 และ 10.791 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ มูลค่าผลผลิตหลัก ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร

1. ภาคเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากต่อปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ ปริมาณเงินโอน โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.044 และ 0.118 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากต่อปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงินโอน และปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือ เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.941 0.125 และ 0.808 ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

3. ภาคใต้ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากต่อปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์และเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้มากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา ได้แก่ ปริมาณเงินโอน และ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร โดยเมื่อปัจจัยเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีผลทำให้ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ เปลี่ยนแปลงไป 0.006 พันล้านบาท 0.005 พันล้านบาท และ 0.008 แสนไร่ ตามลำดับ โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่ สำหรับปัจจัยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ สำหรับปัจจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย

หากวิเคราะห์จากผลความยืดหยุ่นถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตามพบ ดังนี้ (ตารางที่ 41)

ปริมาณเงินให้สินเชื่อโดยรวม

1. ภาคเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.924 0.219 0.137 และ 0.127 ตามลำดับ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.802 0.797 0.162 และ 0.013 ตามลำดับ

ตารางที่ 41 สรุปค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นของปริมาณสินเชื่อโดยรวม สินเชื่อภาคเกษตร และ
สินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระ	FH	VCP	R	D	NT
ปริมาณสินเชื่อโดยรวม					
- ภาคเหนือ	0.219	-	0.127	0.924	0.137
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.797	-	0.013	0.802	0.162
- ภาคใต้	0.571	-	0.126	0.938	0.092
ปริมาณสินเชื่อภาคเกษตร					
- ภาคเหนือ	-	0.104	0.272	0.387	0.254
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-	0.437	0.043	0.183	0.373
- ภาคใต้	-	0.167	0.370	0.767	0.198
ปริมาณสินเชื่อนอกภาคเกษตร					
- ภาคเหนือ	0.124	-	0.147	1.044	0.118
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.808	-	0.029	0.941	0.125
- ภาคใต้	1.139	-	0.143	0.839	0.070

ที่มา : จากการคำนวณ

3. ภาคใต้ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย และปริมาณเงินโอน โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อโดยรวมของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.938 0.571 0.126 และ 0.092 ตามลำดับ

ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตร

1. ภาคเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณเงินโอน และมูลค่าผลผลิตหลัก โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.387 0.272 0.254 และ 0.104 ตามลำดับ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ มูลค่าผลผลิตหลัก รองลงมา คือ ปริมาณเงินโอน ปริมาณเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.437 0.373 0.183 และ 0.043 ตามลำดับ

3. ภาคใต้ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณเงินโอน และมูลค่าผลผลิตหลัก โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.767 0.370 0.198 และ 0.167 ตามลำดับ

ปริมาณเงินให้สินเชื่อนอกภาคเกษตร

1. ภาคเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร และปริมาณเงินโอน โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.044 0.147 0.124 และ 0.118 ตามลำดับ

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณเงินฝาก รองลงมา คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร ปริมาณเงินโอน และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้

สินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.941 0.808 0.125 และ 0.029 ตามลำดับ

3. ภาคใต้ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร รองลงมา คือ ปริมาณเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อย และปริมาณเงินโอน โดยเมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะมีผลทำให้ปริมาณเงินให้สินเชื่อนอกภาคเกษตรของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.139 0.839 0.143 และ 0.070 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาที่ได้ดำเนินการตั้งแต่ต้นและให้ผลตามที่กล่าวแล้วนั้น มีข้อสังเกตที่นำมาสู่ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ คือ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 จากการศึกษาพบว่า ปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์มากที่สุด ซึ่งเงินรับฝากจากประชาชนเป็นการระดมเงินออมจากระบบเศรษฐกิจ เป็นฐานเงินทุนในการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งเป็นเครื่องวัดขนาดหรือปริมาณธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ในระบบ โดยบทบาทหน้าที่หลักของธนาคารพาณิชย์ดังที่กล่าวมาแล้วคือ นำเงินฝากส่วนที่เกินสำรองไปให้สินเชื่อในระบบเศรษฐกิจอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ ประชาชนผู้นำเงินมาฝากก็จะคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ผลตอบแทนหรืออัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ความมั่นคงปลอดภัย ความมีเสถียรภาพของธนาคาร เป็นต้น ดังนั้น การเพิ่มความสามารถในการสร้างเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จึงต้องจูงใจผู้ฝากด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ ข้างต้น เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีแหล่งเงินทุนรองรับในการปล่อยสินเชื่อกลับสู่ระบบเศรษฐกิจได้มากขึ้น

1.2 ปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์รองจากปริมาณเงินฝาก คือ ปริมาณเงินโอน ที่เป็นส่วนต่างของเงินฝากและเงินให้สินเชื่อในส่วนท้องถิ่น โดยสถิติปริมาณเงินโอนทั้ง 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ในช่วงปีพ.ศ. 2541-2544 มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปี 2544 ที่มีอัตราเพิ่มขึ้นทั้ง 3 ภาคโดยเฉลี่ยร้อยละ 37.53 ทั้งนี้ ปริมาณเงินโอนที่ออกจากส่วนภูมิภาคไปสู่ส่วนกลางเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยที่สะท้อนว่า ธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคไม่สามารถปล่อยสินเชื่อในภูมิภาคตามปริมาณเงินฝากที่นับเป็นแหล่งเงินทุนของภูมิภาคตามที่ระดมมาได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารพาณิชย์ในภูมิภาคมีโอกาสในการลงทุนต่ำ จึงแสวงหาช่องทางการลงทุนที่สูงกว่า โดยการโอนเงินเข้าสู่ส่วนกลางที่สามารถได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนทั้งทางตรงและทางอ้อมมากกว่า ดังนั้นภาครัฐจึงควรจะใช้นโยบายและมาตรการส่งเสริมการสร้างโอกาสการลงทุนในภูมิภาคให้มากขึ้น เพื่อดูดซับเงินออมในระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคให้ไปสู่การลงทุนหรือการกระจายสินเชื่อสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น

1.3 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์หากแบ่งตามลักษณะของการให้กู้ยืมเงิน

สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ เงินให้กู้ยืม เงินเบิกเกินบัญชี และการซื้อลดตั๋วเงิน โดยมีอัตราส่วนของเงินให้กู้ยืมสูงเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ เงินเบิกเกินบัญชี แต่ทั้งนี้ สัดส่วนของสินเชื่อทั้ง 2 ประเภทอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยเงินเบิกเกินบัญชีหรือ Overdrafts นั้นเป็นวงเงินสินเชื่อหมุนเวียนที่ให้วงเงินแก่ลูกค้าในยามฉุกเฉิน เหมาะสำหรับการดำเนินธุรกิจหรือบุคคลที่ต้องการสำรองวงเงินสินเชื่อไว้ในยามจำเป็น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีธุรกิจเป็นของตนเอง แต่เงินให้กู้ยืม เป็นสินเชื่อเงินก้อนหรือสินเชื่อเงินสดที่ปล่อยให้ลูกค้าในคราวเดียว โดยมีกำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระที่แน่นอน ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดเพื่อจุดประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เงินเบิกเกินบัญชีเป็นสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์สำหรับกลุ่มผู้เป็นเจ้าของธุรกิจของกลุ่มนายทุนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเงินให้กู้ยืมนั้นกลุ่มผู้ได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์จะเป็นเกษตรกรผู้ทำกิน แต่การศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้เป็นภวณายอดรวมของปริมาณสินเชื่อในส่วนภูมิภาคทั้งหมด ไม่ได้แยกศึกษาเฉพาะเงินให้กู้ยืมประเภทเดียวเท่านั้น ซึ่งหากแยกศึกษาปริมาณสินเชื่อเป็นแต่ละประเภท ก็อาจสะท้อนถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสินเชื่อในส่วนภูมิภาคอย่างแท้จริง

1.4 จากการศึกษาพบว่า พื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาคสามารถสะท้อนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์แตกต่างกัน ปัจจัยตัวเดียวกันมีผลกระทบต่อสินเชื่อต่างกันในแต่ละภูมิภาค ดังนั้น การดำเนินนโยบายเพื่อสนับสนุนการกระจายสินเชื่อสู่ส่วนภูมิภาคของภาครัฐ ทั้งทางด้านธนาคารกลางหรือกระทรวงการคลัง ควรจะใช้นโยบายในการกระจายสินเชื่อในภาคต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละปัจจัยในแต่ละภูมิภาคด้วย เช่น ภาคเหนือควรเน้นที่ปริมาณเงินฝาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรเน้นที่ปริมาณเงินฝากและมูลค่าผลผลิตหลัก ส่วนภาคใต้ควรเน้นที่ปริมาณเงินฝากและปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

2.1 การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาเพียง 3 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ทั้งนี้เนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านข้อมูล หากมีพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลมากขึ้น ควรศึกษารวมทั่วประเทศ และเป็นรายอนุภูมิภาค เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของปัจจัยแต่ละปัจจัยที่มีผลกระทบในแต่ละภูมิภาคอย่างชัดเจน

2.2 ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะปัจจัยทางด้านอุปทานที่มีผลต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งในความเป็นจริงสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ยังขึ้นอยู่กับการเงินกู้ของผู้กู้ด้วย ดังนั้น ควรจะมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ของประชาชนในภูมิภาค ซึ่งเป็นการศึกษาทางด้านอุปสงค์ของสินเชื่อประกอบด้วย

2.3 จากการศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ.2530-2544 รวม 15 ปี โดยรวบรวมข้อมูลตัวเลขจากเอกสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวเป็นตัวเลขรายปี อันส่งผลให้ค่า Durbin Watson อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น หากหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายไตรมาส หรือรายเดือน ก็จะสนับสนุนให้
การศึกษาวิจัยในอนาคตได้ผลการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

DRPU

Draft

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เดวีธรรม. **วิวัฒนาการของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย**. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536

จรินทร์ เทศวานิช. **เงิน ตลาดการเงิน และสถาบันการเงิน**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วน

จำกัด.เอช-เอนการพิมพ์, 2535

ชนินทร์ พิทยาวิวิธ. **ธนาคารพาณิชย์ใช้มาตรการอะไรในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อ**.

พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2512

ชนินทร์ พิทยาวิวิธ. **ตลาดการเงินในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์ พรินติ้ง

กรุ๊ป จำกัด, 2534

ชมเพลิน จันท์เรืองเพ็ญ. **เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร**. โครงการตำราลำดับ 6

ศูนย์บริการเอกสารวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. **พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2535**.

กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดชวนพิมพ์, 2540

ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้. **รายงานเศรษฐกิจและการเงินภาคใต้**. สงขลา :

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอส.ซี.วี.บิสซิเนสส์, 2544

นภาพร เรื่องสกุล. **เส้นทางธนาคารพาณิชย์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529

ประโชค ชุมพล. **เอกสารประกอบการบรรยายวิชาสถาบันการเงิน**. ภาควิชาการบริหารธุรกิจ

คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525

ประดิษฐ์ ชาสสมบัติ. **ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมภูมิภาค**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัย

เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2533

พรนพ พุกกะพันธ์. **การบริหารธนาคารพาณิชย์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์,
2544

พิกุล ไคว์สุวรรณ. **ทฤษฎีและนโยบายการเงินเล่ม 1,2**. เชียงใหม่ : โครงการตำราคณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533

เพลิศพิศ สัตย์สงวน. **บทบาทของธนาคารพาณิชย์ในการให้สินเชื่อเกษตร**.

เอกสารประกอบการสัมมนา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **องค์กรออมและสินเชื่อเพื่อประชาชนผู้ยากจน**. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร, 2532-2533

เริงชัย มะระกานนท์. **การเงินและการธนาคารในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2521

วิรัช สงวนวงศ์วาน. **การเงินและการธนาคาร**. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2526

วาสนา สิงห์โกวิท. **การจัดการธนาคารพาณิชย์**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2527

วเรศ อุปาดิก. **เศรษฐศาสตร์การเงินและการธนาคาร**. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (แก้ไขเพิ่มเติม).

กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535

อำนวย ลียาทิพย์กุล. **การธนาคารพาณิชย์ : การดำเนินงานและเทคโนโลยี**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531

อัมมาร สยามวาลา. **สินเชื่อในชนบทประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัย
เพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2534

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการตลาดการเงิน
ในชนบทไทย 2539**. กรุงเทพมหานคร : 2541

วารสาร

ธนาคารกสิกรไทย. “ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ : มิติใหม่ของธนาคาร” **สรุปข่าวธุรกิจ**. ปีที่ 14,

ตุลาคม 2526

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **รายงานเศรษฐกิจและการเงิน**

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ธันวาคม 2542

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **รายงานเศรษฐกิจและการเงิน**

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ธันวาคม 2543

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคใต้. **รายงานเศรษฐกิจภาคใต้รายเดือน**.

ธันวาคม 2543

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคใต้. **รายงานเศรษฐกิจภาคใต้รายเดือน**.

ธันวาคม 2544

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคเหนือ. **รายงานเศรษฐกิจและการเงินภาคเหนือ**.

ธันวาคม 2542

ธนาคารแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคเหนือ. **รายงานเศรษฐกิจและการเงินภาคเหนือ**.

ธันวาคม 2543

นวนน้อย ตริรัตน์. “พักการชำระหนี้เกษตรกร:ทางออกของเกษตรกรจริงหรือ?”

จุฬาลงกรณ์ปริทัศน์. มกราคม-มีนาคม 2544

ประยงค์ เนตยารักษ์. “การเข้าถึงแหล่งสินเชื่อของคนจนในชนบทไทย : ภาพจากการสำรวจ

ภาคสนาม”. **ซีพีเจอร์เศรษฐกิจ**. กันยายน-ตุลาคม 2544

รชตพงศ์ สุขสงวน. “ก้าวใหม่ของธนาคารไทยในยุคไอที”. **รายงานเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงไทย**.

มีนาคม, 2544

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. “มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐ : จุดหักเหของปรัชญานโยบายการคลัง”

กระแสดทรรศน์. 27 กุมภาพันธ์ 2546

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. “สินเชื่อระบบธนาคาร : สถานการณ์สิ้นปี '43 และแนวโน้ม”

กระแสดทรรศน์. 9 พฤศจิกายน 2543

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. “Basel II: หลักเกณฑ์ใหม่ มีตีใหม่ด้านเงินกองทุนของแบงก์ไทย”

กระแสทรรศน์. 18 กันยายน 2546

อินฟอร์เมชันเทคโนโลยี. “eBanking ในแบงก์พาณิชย์ไทย” **อีคอนนิวส์.** กันยายน 2545

วิทยานิพนธ์

จรัสศรี ธิติเลิศเดชา. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534

ยลวรรณ ทองประสิทธิ์. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการให้สินเชื่อ : กรณีการแบ่งกลุ่ม

ธนาคารพาณิชย์ไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535

บุษราคัม ไกรฤทธิ์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย :

กรณีศึกษาในระดับภาค” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2536

นันทิกร อภิชาติบุตร. “การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการกระจายตัวของการให้

สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2538

เว็บไซต์

กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://doa.go.th>

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://doae.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. <http://nesdb.go.th>

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. <http://oae.go.th>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://nso.go.th>

Draft

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ค่า Durbin-Watson เป็นค่าที่ใช้ตรวจสอบว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์ (Autocorrelation) หรือไม่ ซึ่งค่าที่ได้ตรวจสอบสามารถนำไปเปิดตาราง Durbin-Watson โดยเลือกให้ตรงคอลัมน์กับขนาดตัวอย่าง (n) จำนวนตัวแปรอิสระ (k) และระดับนัยสำคัญหรือ degree of freedom (α) ในตาราง ซึ่งจะสามารถบอกค่า d_L คือ ค่าต่ำ และ d_U คือค่าสูงและตัดสิน ดังนี้

$d_L < d$ และ $d > 4 - d_L$	เกิดปัญหาสหสัมพันธ์
$d_U < d < 4 - d_U$	ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์
$d_L < d < d_U$ และ $4 - d_U < d < 4 - d_L$	สรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

และจากการวิเคราะห์สมการในครั้งนี้ $n = 15$, $k = 4$ และ $\alpha = .05$ สามารถคำนวณค่าสถิติทดสอบ d จากตารางได้ดังนี้

$$d_L = 0.69 \quad , \quad d_U = 1.97 \quad , \quad 4 - d_L = 3.31 \quad , \quad 4 - d_U = 2.03$$

ดังนั้น หากค่า

$d < 0.69$ และ $d > 3.31$	เกิดปัญหาสหสัมพันธ์
d อยู่ระหว่าง $1.97 - 2.03$	ไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์
d อยู่ระหว่าง $0.69 - 1.97$ และ $2.03 - 3.31$	สรุปไม่ได้ว่าเกิดปัญหาสหสัมพันธ์หรือไม่

ภาคผนวก ข

ตารางที่ 42 ปริมาณเงินให้สินเชื่อที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : พันล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	69.4	64.53	54.59
2531	80.43	77.9	70.18
2532	100.25	95.08	92.15
2533	135.99	114.41	116.58
2534	156.63	125.82	131.67
2535	177.5	145.17	153.64
2536	207.21	181.43	178.88
2537	238.12	233.02	217.33
2538	272.16	283.19	252.74
2539	289.1	320.32	273.41
2540	268.39	303.53	254.56
2541	219.78	251.86	209.26
2542	202.62	235.21	199.06
2543	172.39	192.18	165.91
2544	156.97	169.05	143.8

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 43 ปริมาณการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : แสนไร่)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	215.79	487.42	145.12
2531	224.62	494.26	139.73
2532	298.32	567.43	165.34
2533	297.05	582.5	169.74
2534	293.94	577.19	173.34
2535	291.11	576.96	172.33
2536	250.42	533.21	162.71
2537	290.44	577.37	176.54
2538	292.17	578.59	181.65
2539	288.93	577.51	185.68
2540	286.02	576.24	185.68
2541	232.23	512.55	158.57
2542	283.13	579.47	191.4
2543	375.71	757.22	172.11
2544	287.82	632.47	151.23

ที่มา : สำนักงานสถิติการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 44 มูลค่าผลผลิตหลักที่แท้จริง จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : พันล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	15.64	28.44	35.93
2531	36.05	43.95	48.55
2532	34.27	53.18	45.91
2533	21.8	47.22	42.03
2534	26.69	43.35	43.14
2535	22.96	44.65	32.61
2536	18.72	33.64	30.09
2537	23.24	41.44	44.91
2538	25.22	41.83	62.81
2539	29	47.42	56.19
2540	29.8	53.46	54.23
2541	35.36	53.13	49.51
2542	24.88	49.15	38.78
2543	24.69	44.22	44.29
2544	25.74	42.22	44.17

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 45 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดีที่แท้จริง ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่แท้จริง		
		ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	11.5	10.2	10.5	10.3
2531	12	9.4	9.7	9.9
2532	12.5	10	10.8	10.5
2533	16.25	14.05	13.55	12.65
2534	14	10.2	10.3	9.3
2535	11.5	7.3	7.1	9
2536	12.5	11	10.7	10.3
2537	12.125	8.93	9.43	8.83
2538	14.25	9.95	9.35	9.35
2539	13.25	9.15	8.25	8.25
2540	15.75	10.85	9.05	10.25
2541	12.625	5.23	4.93	4.73
2542	8.75	8.05	8.65	8.95
2543	8.375	6.49	7.08	6.68
2544	7.75	5.85	6.55	5.55
2545	6.75	6.15	5.25	5.25

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 46 ปริมาณเงินฝากที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาค
ระหว่างปี 2529-2544

(หน่วย : พันล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2529	83.75	76.38	71.39
2530	93.21	84.6	79.76
2531	105.27	92.3	94.64
2532	127.55	106.7	112.72
2533	159.12	127.33	134.34
2534	174.64	142.09	147.86
2535	189.66	161.88	166.8
2536	209.69	183.8	183.26
2537	224.92	205.77	201.75
2538	255.34	234.02	225.11
2539	272.24	252.78	234.58
2540	277.31	246.31	234.69
2541	264.02	232.65	230.51
2542	253.75	222.86	233.1
2543	264.77	237.72	245.44
2544	271.88	247.02	249.97

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 47 ปริมาณเงินโอนที่แท้จริงของธนาคารพาณิชย์ จำแนกรายภาคระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : พันล้านบาท)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	23.81	20.07	25.17
2531	24.86	14.4	24.46
2532	27.3	11.62	20.57
2533	23.13	12.92	17.7
2534	18.01	16.27	1.64
2535	12.16	16.71	13.12
2536	2.48	2.38	4.37
2537	-13.2	-27.25	-15.57
2538	-16.82	-49.16	-27.62
2539	-16.87	-67.54	-38.83
2540	8.91	-57.23	-19.87
2541	44.24	-19.2	21.24
2542	51.13	-12.35	34.04
2543	92.37	45.55	79.53
2544	114.91	77.97	106.17

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 48 ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2529-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2529	58.0	55.4	55.1
2530	59.3	56.4	56.3
2531	61.9	58.7	58.4
2532	64.4	60.4	60.4
2533	66.6	63.1	64.0
2534	70.4	66.8	68.7
2535	74.6	71.2	71.2
2536	76.1	73.0	73.4
2537	79.3	75.7	76.7
2538	83.6	80.6	81.6
2539	87.7	85.6	86.6
2540	92.6	92.3	92.1
2541	100.0	100.0	100.0
2542	100.7	100.1	99.8
2543	102.6	101.4	101.5
2544	104.5	102.6	103.7

หมายเหตุ ปี 2541 เป็นปีฐาน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 49 อัตราเงินเฟ้อ จำแนกรายภาค ระหว่างปี 2530-2544

(หน่วย : ร้อยละ)

ประจำปี	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคใต้
2530	1.3	1.0	1.2
2531	2.6	2.3	2.1
2532	2.5	1.7	2.0
2533	2.2	2.7	3.6
2534	3.8	3.7	4.7
2535	4.2	4.4	2.5
2536	1.5	1.8	2.2
2537	3.2	2.7	3.3
2538	4.3	4.9	4.9
2539	4.1	5.0	5.0
2540	4.9	6.7	5.5
2541	7.4	7.7	7.9
2542	0.7	0.1	-0.2
2543	1.9	1.3	1.7
2544	1.9	1.2	2.2

หมายเหตุ ปี 2541 เป็นปีฐาน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 50 ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างหลักเกณฑ์ด้านเงินกองทุนของ BIS Capital Accord ปี 1988 และ Basel II ปี 2001

ประเด็นสำคัญ	Basel Capital Accord ปี 1988	Basel II ปี 2001
โครงสร้างของเนื้อหาหลัก	ประกอบด้วยเนื้อหาที่กล่าวถึงการดำรงฐานเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และวิธีการวัดความเสี่ยง	ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน โดยเพิ่มเติมเนื้อหา 2 ส่วนหลังเข้ามา คือ 1. ข้อกำหนดในการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ 2. การตรวจสอบการกำกับเงินกองทุน 3. วินัยทางการตลาด
อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง และองค์ประกอบของเงินกองทุน	8% ขั้นต่ำ	8% ขั้นต่ำ และไม่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับนิยามเงินกองทุน
การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยง	เน้นไปที่การพิจารณา credit risk และ market risk	ปรับปรุงวิธีการวัด credit risk โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ พร้อมทั้งเพิ่มการวัด Operational risk ขึ้น โดยแบ่งวิธีวัดออกเป็น 3 รูปแบบเช่นกัน
วิธีการวัด Credit risk	ใช้วิธีการถ่วงน้ำหนักความเสี่ยงตามประเภทสินทรัพย์ในบดูล (สูงสุดคือ 100%) และกำหนดค่าแปลงสภาพสำหรับสินทรัพย์นอกบดูล โดยไม่ได้พิจารณาถึงความเสี่ยงของลูกค้าหรือคู่ธุรกรรมแต่ละรายที่ต่างกัน	ปรับปรุงวิธีการวัดความเสี่ยงเครดิตให้สามารถสะท้อนความเสี่ยงเครดิตของลูกค้าแต่ละประเภท และแต่ละรายที่ดีขึ้น โดยมีวิธีการวัด 3 แบบ คือ 1. Standardised Approach ยึดหลักการแยกประเภทสินทรัพย์ตามเดิม แต่นำน้ำหนักความเสี่ยงที่จะอ้างอิงการจัดอันดับเครดิตจากภายนอก โดยมีน้ำหนักความเสี่ยงสูงสุดที่ 150% 2. Foundation Internal ratings-based (IRB) Approach และ

ตารางที่ 50 ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างหลักเกณฑ์ด้านเงินกองทุนของ BIS Capital Accord
ปี 1988 และ Basel II ปี 2001 (ต่อ)

ประเด็นสำคัญ	Basel Capital Accord ปี 1988	Basel II ปี 2001
		3. Advanced IRB Approach โดย ธนาคารจะร่วมประเมินตัวแปรเชิงปริมาณ 4 ประเภท เพื่อผสมกับสูตรการคำนวณที่ คณะกรรมการ BIS กำหนดขึ้น
การถ่วงน้ำหนักสำหรับ สินเชื่อค้างชำระ	เดิมไม่มี โดยมีแต่การถ่วงน้ำหนัก ความเสี่ยงแบ่งตามประเภทสินทรัพย์ เท่านั้น ซึ่งจะมีค่าความเสี่ยงสูงสุดที่ 100%	สำหรับสินเชื่อที่ค้างชำระนานกว่า 90 วัน จะต้องนำมูลค่าทางบัญชีหลังจากหัก สำรองมาถ่วงน้ำหนัก ดังนี้ 1. 150% ถ้าสำรองต่ำกว่า 20% ของยอด สินเชื่อ 2. 100% ถ้าสำรองไม่น้อยกว่า 20% ของ ยอดสินเชื่อ และ 3. 100% ถ้าสำรองไม่น้อยกว่า 50% ของ ยอดสินเชื่อ แต่ผู้กำกับดูแลอาจพิจารณา ให้ลดน้ำหนักความเสี่ยงมาที่ 50% ได้

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทยและศูนย์วิจัยกสิกรไทย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นิรมล หลีกอธรรม
วันเดือนปีเกิด	13 มีนาคม 2509
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
การศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยรามคำแหง บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
การทำงาน	บรรณารักษ์อาวุโส หอสมุดและจดหมายเหตุ ธนาคารแห่งประเทศไทย